

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ IULIOPOLIS ŞEHİR
SİKKELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ülkü DEVECİOĞLU**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. A. Emel ERTEN**

Ankara-2013

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI

ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ IULIOPOLIS ŞEHİR
SİKKELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ülkü DEVECİOĞLU

Tez Danışmanı
Prof. Dr. A. Emel ERTEN

Ankara-2013

ONAY

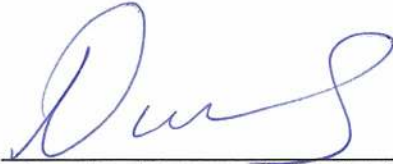
Ülkü DEVECİOĞLU tarafından hazırlanan "Roma İmparatorluk Dönemi Iuliopolis Şehir Sikkeleri" başlıklı bu çalışma, Eylül 2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Arkeoloji ABD ve Arkeoloji bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. A. Emel ERTEN

Prof. Dr. S. Yücel ŞENYURT

Doç. Dr. Nurşen ÖZKUL FINDIK

ÖZET

DEVECİOĞLU Ülkü. Roma İmparatorluk Dönemi Iuliopolis Şehir Sikkeleri, Yüksek Lisans, Ankara, 2013.

İlk kez Roma İmparatorluk döneminde sikke darp etmeye başlayan Iuliopolis darphanesinin faaliyetini konu alan bu tez çalışması, bugüne dek hakkında az şey bilinen kentin, sikkeler sayesinde daha yakından tanınmasını amaçlayarak hazırlanmıştır. Gerek antik, gerekse modern kaynaklar kent hakkında detaylı bilgi vermemektedir. Antik Bithynia bölgesinde bulunan kent günümüzde Ankara İli, Nallıhan İlçesi, Çayırhan Beldesinde bulunan ve 1950 li yıllarda yapılan Sarıyar Baraj Gölü suları altında kalmış ve dolayısı ile kente ait herhangi bir mimari kalıntıya ulaşılamamıştır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü Melih ARSLAN başkanlığında Çayırhan Beldesi, Gülşehri Mevkiinde bulunan kalker kayalık üzerinde yapılan Nekropol Kazılarında bulunan kentin sikkeleri sayesinde nekropolün kente ait olduğu anlaşılabilmiş ve kente ait bir bölüm ilk kez bilimsel kazılarla ortaya çıkarılmıştır.

Kentin darphanesi İmparator Vespasianus zamanında başladığı faaliyetini İmparator Gallienus zamanına kadar sürdürmüştür. Başlangıçta daha merkezi bir anlayışla basılan kent sikkeleri İmparator Commodus zamanına kadar sadece Vespasianus ve Traianus döneminde basılmış olup ilk kez düzenli sikke basımına Commodus'tan itibaren başlanmıştır.

Kentin sikkeleri üzerinde en çok dini tasvirler yer bulmuştur. Septimius Severus zamanından sonra askeri içerikli sikkelerde basılmaya başlanmıştır. Kentin sikkeleri üzerinde gördüğümüz tanrı ve tanrıça tasvirleri resmedilmiş ve hem sayı hem de çeşitlilik açısından bu çalışma ile birlikte kentin bilmediğimiz farklı tipte sikkeleri tanıtılmıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Bithynia
2. Darphane
3. Vespasianus
4. Nekropol
5. Sikke

ABSTRACT

DEVECİOĞLU Ülkü. Iuliopolis City Coins in Roman Empire Period , Master Thesis, Ankara, 2013.

For the first time in the Roman Empire began to assault Iuliopolis mint coins subject to the activity of this thesis work, so far, little is known about the city, thanks to the coins has been prepared aiming at the recognition of a closer. Both the ancient and the modern sources do not provide detailed information about the city. Located in the ancient city of Bithynia in Ankara today, Nallıhan District, located in the borough of Çayırhan Sarıyar Dam in 1950 submerged under the waters could not be reached and therefore no architectural remains of the city.

Director of the Museum of Anatolian Civilizations headed by Melih Arslan Çayırhan District, Güşşehri necropolis excavations carried out on the rocky limestone found in the outskirts of the city thanks to the coins in the necropolis of the city for the first time understood and scientific excavations uncovered a section of the city.

The time of the Emperor Vespasian began to mint the activity of the city continued until the time of the Emperor Gallienus. Originally published in a more centralized approach to the time of the Emperor Commodus city coins of Vespasian and Trajan just been published for the first time during the regular publication of coins from Commodus'tan started.

Found its place on the coins of the city's many religious depictions. After the time of Septimius Severus, minted coins began military content.

We see depictions of gods and goddesses depicted on the coins of the city and together with the study in terms of both number and diversity of the city do not know the different types of coins were introduced.

Key Words:

1. Bithynia
2. Mint
3. Vespasianus
4. Necropolis
5. Coin

ÖNSÖZ

Sikkenin ilk icat edildiği yer olan Anadolu nümizmatik tarihin her dönemine ait eşsiz örnekler sunmuştur. Roma İmparatorluk Dönemine gelindiğinde Anadolu'da pek çok şehir kendi sikkesini basmaya devam etmiştir. Bazı şehirler ise ilk kez bu dönemde sikke basmaya başlamıştır.

Bithynia Bölgesinde bulunan Iuliopolis antik kentinin ilk kez Roma İmparatorluk döneminde basmaya başladığı sikkeleri konu alan bu çalışmada 225 adet Iuliopolis sikkesi değerlendirilmiş ve ortaya çıkan nümizmatik sonuçlar ışığında kentin darphanesi tanınmaya çalışılmıştır.

Kentin darphanesinde basılan bronz sikkeler bilimsel olarak ilk kez 2009 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü Başkanlığında kazılmaya başlanan Iuliopolis Nekropolünde ele geçmiştir. Nekropol kazısında arkeolojik buluntularla birlikte ele geçen sikkelerin detaylı araştırması yapılmış ve ilk kez karşılaşılan sikke tipleri tespit edilmiştir.

Iuliopolis Nekropolünde bulunan sikkelerle birlikte tüm dünya ve ülkemizdeki müze ve koleksiyonlarda bulunan sikkeler bir araya getirilerek çalışmanın ana hatları oluşturulmuştur.

Bu yüksek lisans tezinin konusunun seçilmesinde Iuliopolis Nekropolü kazılarında bulunan kent sikkelerinin etkisi büyüktür. Kentin yeterince araştırılmaması, hakkında çok fazla kaynak olmaması ve darphanesinin de son yıllarda çalışılmamış olması, dolayısı ile araştırma yapmak için bakir bir konu olması diğer nedenlerdir.

Henüz yüksek lisansa başlamadan bana Iuliopolis darphanesi hakkında çalışmamı öneren ve 2009 yılındaki nekropol kazıları başladıktan sonrada bu konuda beni yönlendiren ve destekleyen Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü ve Iuliopolis Nekropolü Kurtarma Kazıları Başkanı çok değerli

hocam *Melih ARSLAN*'a nümizmatik konusunda beni yetiştirdiği ve bu çalışmada ki yardımları için en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez danışmanım Sayın Prof. Dr. *A.Emel ERTEN*'e gerek tez çalışması öncesi gerekse tez hazırlama aşamasındaki tüm yardımları için teşekkür ederim. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Sikke Kabinesi sorumlusu Sayın *Sedat ZTOPBAř*'a, Médailles et Antiques de la Bibliothèque Nationale de France'dan Sayın *Michel AMANDRY*'e, Berlin Münzkabinett'den Sayın *Bernhard Weisser*'e, The American Numismatic Society'den Sayın *Ute Wartenberg*'e kabinelerindeki Iuliopolis sikkelerini çalışmama izin verdikleri için minnettarım. Ayrıca çalışmanın fotoğraf levhalarının hazırlanmasındaki yardımları için meslektaşım ve sevgili arkadaşım Sayın Mehtap TÜRKMEN'e ve destekleri için aileme sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
TABLO LİSTESİ	ix
HARİTALAR LİSTESİ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BITHYNIA BÖLGESİ VE IULIOPOLIS KENTİNİN TARİHİ VE COĞRAFYASI

1.1. Bithynia Bölgesi ve Iuliopolis Kentinin Coğrafi Konumu	7
1.2. Iuliopolis Kentinin Tarihi, Siyasi, Sosyal ve Ticari Gelişimi	10
1.3. MS 1-3. Yüzyıllarda Iuliopolis ve Roma İlişkileri	19

İKİNCİ BÖLÜM

IULIOPOLIS KENTİ DARPHANESİ

2.1. Darphanenin Faaliyete Başlaması	24
2.2. Darphanenin Çalışma Şekli	25
2.3. Iuliopolis Sikkelerinin İkonografik Açıdan İncelenmesi	34
2.4. Iuliopolis Sikkelerinin Çevre Kent Sikkeleri ile Olan Etkileşimi	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

IULIOPOLIS SİKKELERİNİN, IULIOPOLIS NEKROPOL KAZISINDA GÜNIŞIĞINA ÇIKAN ARKEOLOJİK VE EPİGRAFİK BULUNTULAR EŞLİĞİNDE DEĞERLENDİRMESİ 54 |

SONUÇ	58
KAYNAKÇA	65
WEB KAYNAKLARI	72
KATALOG	76
LEVHALAR	162

KISALTMALAR

Ağr.	Ağırlık
A.Y.	Arka Yüz
Env.	Envanter
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
M.Y.Y.	Mevcut Yayınlarda Yok
Ö.Y.	Ön Yüz
Ölç.	Ölçü
Ref.	Referans
ANS	The American Numismatic Society
BMC	British Museum Catalogue
MM	Münzen & Medaillen GmbH
RPC I	Roman Provincial Coinage I
RPC II	Roman Provincial Coinage II
Rec Gén	Recueil Général Des Monnaies Grecques D'Asie Mineure
Ankara	Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Berlin	Berlin Münzkabinett
İstanbul	İstanbul Arkeoloji Müzeleri
Londra	British Museum
Paris	Médailles et Antiques de la Bibliothèque Nationale de France

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: luliopolis şehir sikkelerinin imparatorlara göre arka yüz tip dağılımı	27
--	----

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Bithynia Bölgesi	74
Harita 2: Iuliopolis şehri ve komşu kentler	75

GİRİŞ

Bu çalışma Bithynia Bölgesi, Antik Iuliopolis kenti darphanesinin Roma İmparatorluk Dönemindeki faaliyetini kapsamaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi öncesinden beri devlet bağımsızlığının gözle görülür ifadesi sayılan sikke basımı Anadolu'da Roma İmparatorluğu tarafından kentlere kendi sikkelerini basma hakkını tanınması ile oldukça artmıştır. Ancak bu kural yalnızca bronz sikkelerde geçerli olmuştur. Augustus' tan bu yana özellikle Roma'da ve ancak 3. yüzyılda imparatorluğun başka yerlerinde darp edilmiş devlet sikkelerinin yanında ilk kez "Eyalet Sikkesi" denen sikkeler de ortaya çıkmıştır. ¹ Roma İmparatorluk Döneminde sikke basmak isteyen her kent, imparatorlardan ya da mevcut Roma makamlarından izin almak zorunda idi. Sikke basan her kent merkez tarafından muaf tutulmadığı sürece darp vergisini devlet kasasına yatırmak zorunda idi. Bu nedenle de her kent sikke basmamıştır. Darbenden kentler ise Aurelian'a kadar ilk üç yüzyıl boyunca, bunu aralıklarla yapmıştır. Roma imparatorları bu sikkelerin ön yüzlerinde zorunlu olarak portrelerini koydurarak, kendilerini Yunanlılara daha iyi tanıtmaya olanağı da bulmuşlardır.²

Çalışmamızın konusu olan Iuliopolis Darphanesi de bu koşullar çerçevesinde Roma İmparatorluk Dönemi boyunca faaliyet göstermiştir. Iuliopolis kenti hakkındaki bilgilerimiz daha çok antik yazarlara, bölgede araştırma yapan bilim adamlarının yayınlarına, özellikle de kentin Roma döneminde bastığı sikkelere dayanmaktadır. 2009 yılında Ankara İli, Nallıhan İlçesi, Çayırhan Beldesi, Gülşehri Mevkiinde kaçak kazı yapıldığı ihbarı üzerine bölgede yapılan arazi incelemesinde burasının bir Roma Nekropolü olduğu düşünülmüş ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü Melih ARSLAN başkanlığında kurtarma kazıları başlatılmıştır. Kazılara başladıktan kısa süre sonra nekropoldeki mezarlarda Kharon sikkeleri olarak bulunan önemli sayıdaki Iuliopolis şehir sikkeleri bu nekropolün 1950 li yıllarda yapılan Sarıyar

¹ Franke, 2007: 11.

² Franke, 2007: 11-12.

Baraj Gölü suları altında kalan Iuliopolis antik kentine ait olduğunu göstermiştir. Nekropolde yapılan kazılarda bulunan az sayıdaki epigrafik malzeme ile arkeolojik ve nümizmatik malzeme bize kenti daha yakından tanıma fırsatı vermiştir.

Bu çalışmada kentin Roma İmparatorluk Döneminde bastığı sikkelerle birlikte nekropolde ele geçen buluntular ve daha önce kent hakkında yazan antik ve modern kaynaklardan ulaşılan bilgiler derlenerek önce kentin tarihi ve sosyal gelişimi üzerinde durulmuş, daha sonra asıl konumuz olan darphanenin faaliyeti yani Iuliopolis sikkelerinin basımı ele alınmıştır.

İlk kez 2009 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü Başkanlığında Ankara-Nallıhan İlçesi, Çayırhan Beldesi, Gülşehri Mevkiinde yer alan Roma Nekropolü Kurtarma Kazılarında bilimsel yöntemlerle günışığına çıkarılan kentin sikkeleri ile Türkiye'deki müzeler, dünyadaki müzeler ve elektronik müzayede kataloglarında yer alan sikkeler bu çalışmanın malzemesini oluşturmaktadır. Sadece nümizmatik yayınlardan ulaşılabilen bazı sikkelerde çalışmaya dâhil edilmiş olup çok az örneğin fotoğrafına ulaşılamamıştır. Çalışmada Iuliopolis Nekropolü Kazılarında 26, Anadolu Medeniyetleri Müzesi tarafından 2002 yılında satın alınan 1, Elektronik ortamdan 34, Médailles et Antiques de la Bibliothèque Nationale de France'dan 30, Berlin Münzkabine'den 22, British Museum'dan 29, İstanbul Arkeoloji Müzelerinden 41, The American Numismatic Society'den 5 ve Iuliopolis sikkesi yayımlanan kataloglardan 37 adet olmak üzere toplam 225 adet Iuliopolis sikkesi değerlendirilmiştir. Bu örneklerin 67 âdeti ilk kez burada çalışılmış olup, 67 âdetin 26 âdeti Iuliopolis Nekropolü Kazılarında, 1 âdeti Anadolu Medeniyetleri Müzesine 2002 yılında satın alma ve 41 âdeti İstanbul Arkeoloji Müzeleri Koleksiyonundandır.

Öncelikle koleksiyonlarında Iuliopolis sikkesi olduğu bilinen Türkiye ve dünya müzelerine elektronik posta yolu ile ulaşılarak çalışma izni istenmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzesi, The American Numismatic Society, Médailles et Antiques de la Bibliothèque Nationale de France, British Museum, Berlin

Münzkabinett yetkilileri ile yapılan yazışmalar sonucu bu koleksiyonlarda bulunan sikkelerin görsel ve yazılı dokümanları sağlanmıştır. Ayrıca internet ortamındaki müzayede kataloglarında bulunan sikkelerin fotoğrafları ve bilgileri dosyalanarak çalışmaya dâhil edilmiştir. Danimarka Ulusal Müzesi, Kraliyet Koleksiyonunda bulunan 5 adet sikke ise 1982 yılında *SNG, Bosphorus-Bithynia* bandında yayımlandığı için adı geçen yayından alınarak çalışılmıştır. Yine Glasgow Üniversitesi Hunterian Museum'da bulunan bir adet sikkenin bilgilerine, yayınlandığı *SNG The Hunterian Museum University of Glasgow* bandından ulaşılmıştır. Ayrıca sayıca en fazla Iuliopolis sikkesinin yayınlandığı *Recueil General Des Monnaies Grecques D' Asie Mineure* kitabında yer alan sikkelerden bazıları Paris Sikke Kabinesi, bazıları British Museum, bazıları da Berlin Münzkabinett Koleksiyonunda bulunduğu için bu örneklerle ait dokümanlar ilgili müze ve kabineden temin edildiğinden bu örnekler dışında yer alan sikkeler bu yayından alınarak kataloga dâhil edilmiştir. Bu kitapta yer alan bazı örneklerle ait fotoğraflara ve ağırlık, ölçü bilgilerine ulaşılammıştır. Bu nedenle burada yer almamıştır.

Tezin yazım aşamasına geçmeden önce uzun bir kütüphane araştırması yapılmış ancak Iuliopolis'den bahseden kaynaklarda kent hakkında detaylı bilgiye rastlanmamıştır. Tüm kaynaklardaki bilgiler hemen hemen aynı olup farklı kaynak bulma konusunda zorluk çekilmiştir. Bunun sebebi kentin kalıntılarının 1950 li yıllarda yapılan baraj gölü suları altında kalması ve öncesinde de Anadolu'da yüzey araştırması yapan gezginlerin kentin bulunduğu coğrafyada detaylı araştırma yapmamasından kaynaklanmaktadır. Kent bu güne dek tek başına araştırılmamış sadece bazı antik kaynaklarda bahsi geçmiştir. Modern yazarlarda ise Bithynia bölgesi araştırmalarında dolaylı olarak ele alınmıştır. Bu çalışmada da kent hakkında dolaylı olarak söylenenlerden yola çıkarak kentin geçmişine dair bir kompozisyon oluşturulmaya çalışılmıştır. Iuliopolis'in antik dönemde ekonomik, siyasi ve sosyal olarak nasıl bir kent olduğu konusundaki bilimsel verileri bugün itibari ile nekropolünde yapılan kurtarma kazılarında elde edilen buluntular vermektedir. Bu konuda Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2009-2012 yılları arasındaki Kazı Sonuç Raporlarından da bilgi alınmıştır.

Çalışmanın öncelikli amacı kentin darphanesinin Roma Dönemindeki faaliyetini incelemektir. Ayrıca kentin sikke emisyonu hacmini, darphanenin gelişimini ve ürettiği sikkeler ışığında çalışma yoğunluğunu anlamak ve ortaya koymak bu çalışmadaki başlıca amaçlardır. Bu amaçlara ulaşabilmek ve iyi bir temel oluşturabilmek için çalışmanın başlangıcında kentle ilgili antik ve modern kaynaklardan kentin siyasal ve sosyal kimliğine ilişkin bilgiler toplanmıştır. Kent hakkında doğrudan ulaşılabilecek mümkün olmayan bilgilere kentin sikke buluntuları ve nekropolünde bulunan arkeolojik buluntuların yorumlanması ile ulaşılabilecek amaçlanmıştır. Nekropolde bulunan buluntu ve kalıntılar Iuliopolis kentinin en azından sosyo-ekonomik profiline bir ışık tutmuştur.

Bu çalışmada söylenenler bugüne kadar elde edilen bilgiler neticesinde bir araya getirilmiştir. Gerek yeni sikke buluntuları gerekse nekropolün bundan sonra bize sunacağı yeni bilgiler burada söylenenleri değiştirebilir ya da kentin tarihine yeni katkılarda bulunabilir. Çünkü nekropolde 2009 yılından bu tarafa yapılan kazılarda her yıl Iuliopolis hakkında yeni bir şeyler öğrenmekteyiz. Bu, çalışmanın değerlendirilmesi aşamasında göz önünde bulundurulması gereken bir konudur.

Çalışmanın birinci bölümünde kentin ve Bithynia Bölgesinin coğrafi konumu ve Iuliopolis kentinin tarihi, siyasal, sosyal gelişimi elimizdeki mevcut kaynaklara dayanarak incelenmiştir. Antik kaynaklar ve epigrafik sonuçlar bu bölüm için fayda sağlamıştır. Bithynia bölgesinin siyasal, sosyal ve dinsel gelişimi özetlenmiş ve bu bilgilerin Iuliopolis kentini de dolaylı olarak ilgilendireceği varsayılarak genel bir çerçeve çizilmiştir. Iuliopolis kenti hakkında doğrudan yazılmış bir kaynak olmadığı için ve Bithynia ile ilgili yazılan antik ve modern kaynaklarda da kentten çok az bahsedilmesi nedeni ile bu yola başvurulmuştur.

İkinci bölümde kentin Roma İmparatorluğu döneminde merkez ile olan ilişkileri ele alınmıştır. Bu bölüme altlık olan bilgilerimiz İmparator Traianus döneminde Bithynia valisi olan Plinius'un imparator ile olan yazışmalarına dayanmaktadır. Yine imparatorların kentten geçişleri ve Bithynia bölgesindeki askeri ve siyasi faaliyetleri de bu bölümde araştırılmıştır.

Üçüncü bölümde tezimizin asıl konusu olan luliopolis Darphanesinin en erken örneklerinden yola çıkılarak darphanenin tarihsel gelişimi ve çalışma şekli konusunda bir kompozisyon oluşturmaya çalışılmıştır. Dünyadaki ve Türkiye'deki müzelerde bulunan kent sikkeleri ile luliopolis nekropolünden çıkarılan sikkelerin üzerindeki ikonografik özelliklere dayanarak kentin dini ve sosyal kimliğine dair çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır. Kentin sikkelerinin diğer Bithynia kentlerinin sikkeleri ile olan ortak yönleri de ortaya koyulmuştur.

Son olarak luliopolis Nekropolünde yapılan kazılarda ortaya çıkarılan arkeolojik eserlerle birlikte, luliopolis sikkeleri genel bir değerlendirme çerçevesinde incelenmiş ve sonuç kısmında da bu çalışmanın ortaya koyduğu yeni bilimsel veriler bir araya toplanmıştır.

Çalışmanın kataloguna bilgilerine ulaştığımız tüm sikkeler dâhil edilmiştir. Rec Gén 'de yer alan bazı sikkelerin hangi kabine ya da koleksiyonda olduğu bilinmesine rağmen gerekli bilgilerine ulaşamadığı için katalogda ayrıca yer almamıştır. Yine aynı şekilde Mionnet 2 ve Mionnet Suppl 5'de yayımlanan luliopolis sikkelerinin sadece ön ve arka yüz tasvirleri yapılmış başka hiçbir bilgi ve fotoğrafı bulunmamaktadır. Bu nedenle bu sikkeler, benzer örneklerin referans kısımlarında yer bulmuştur. Mionnet Suppl 5'de yayınlanan ve Antinoos'a ait bir luliopolis sikkesi olduğu belirtilen sikkenin şüpheli olması nedeni ile çalışmaya dâhil edilmemiştir. Ayrıca metin kataloğunda ki tüm sikkelerin fotoğrafları levhalarda yer almamaktadır. Yer alanlar ise katalogtaki referans kısmının sonunda **Levha I. 1** vs. gibi numaralandırılmıştır.

Katalog kent sikkelerinin en erken örneklerinden en geç örneklerine kadar kronolojik bir şekilde sıralanarak oluşturulmuştur. Her bir örnek için mevcut tüm kaynaklar yayın tarihlerine göre sırayla referans verilmiştir. Bazı kaynakların isimleri nümizmatik yayınlardaki genel eğilime göre kısaltma olarak belirtilmiş ve bu kısaltmalar da ayrı bir liste halinde sunulmuştur. Sikkelerin alındığı müze isimleri de aynı şekilde kısaltma olarak yazılmış, bu kısaltmalara da listede yer verilmiştir.

Katalogda yer alan örnekler hangi katalogda yayınlandı ise referans kısmında, yayınlandığı kaynağın yanına “aynı” ibaresi kullanılarak, o sikkenin o katalogda yer alan örnek olduğu belirtilmiştir. Bunun dışındaki referanslar benzer örnekler için verilmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Anadolu Medeniyetleri Müzesi örneklerinin tamamı daha önce herhangi bir nümizmatik yayında yayımlanmamıştır. Bunların dışındaki örneklerinde bazıları ilk kez burada yayınlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BITHYNIA BÖLGESİ VE IULIOPOLIS KENTİNİN TARİHİ VE COĞRAFYASI

1.1. BITHYNIA BÖLGESİ VE IULIOPOLIS KENTİNİN COĞRAFI KONUMU

MS 1. yüzyılda yaşayan Amasyalı Coğrafyacı Strabon *Geographika* adlı eserinde Bithynia'yı tarif ederken doğuda Paphlagonialılar, kuzeyde Sangarios Irmağı'nın (Sakarya Nehri) denize döküldüğü yerlerden Byzantion ve Kalkhedon Denizi'nin (Karadeniz Boğazı) ağzına kadar, Pontos Denizi tarafından, batıda Propontis (Marmara Denizi), güneye doğru Mysia ve Hellespontos Phrygia'sı da denen Phrygia Epiktetos ile sınırlandırmıştır (Strabon, XII. 4.1). Yine aynı eserde Strabon "Bithynia toprakları Mysia'daki Olympos (Uludağ) dağı eteklerine kadar uzanmaktadır" der (Strabon, XII. 8).

Çağdaş bilim adamlarına göre ise; Anadolu yarımadasının kuzeybatı bölgesi antik çağlarda Bithynia diye tanımlanmakta idi. Batıda İstanbul Boğazından Bursa'ya çekilecek dikey bir çizgi ile Doğuda Amasra'dan Sakarya Irmağına çekilecek dikey bir çizgi arasında kalan bölge Bithynia Bölgesi'nin coğrafi hacmini oluşturmakta idi. Yani bugünkü Kocaeli, Sakarya, Bolu, Bursa, Yalova ve Bilecik vilayetlerini içine alan bir bölge söz konusudur (**Harita 1**).³

Başka bir tanıma göre; Bithynia dağları kıyıya paralel uzanmakta olup sahil kesimleri bazen düz bazende dağlık bir yapıya sahiptir. Pontus Euxinos (Karadeniz) ile birleşen kıyılarında liman olmaya elverişli yerler yok denecek kadar az, Herakleia 'ya (K.Ereğlisi) kadar tek liman, antik devirlerde de bölge ticareti için önemli roller oynamış Kalpe (Kerpe) limanıdır.⁴

³ Sayın Sencer ŞAHİN'e "Tarihte Bithynia Depremleri" isimli yayınlanmamış bildirisindeki bu bilgileri kullanmama izin verdiği için çok teşekkür ediyorum.

⁴ Işık, 2001:7.

Bölgenin en önemli nehri yörenin iç kısımlarından gelen Sangarios nehridir. Yaklaşık MS 96-180 yıllarında yaşayan Nikomedialı antik yazar Arrianus Sangarios Nehrinin Phrygia'dan doğduğunu ve Hellespontos Phrygia'sı ve Bithynia'dan geçtikten sonra Pontos Euxine'ye döküldüğünü anlatır (Arrianus, I, 29.5.). Khalkedon (Kadıköy) ve Herakleia arasından akan Sangarios, Strabona göre Pessinos'dan 150 stadion kadar uzakta olan Sangia Köyü dolaylarından doğar, büyük kısmı Phrygia Epiktetos'da ve ayrıca Bithynia'nın bir bölümünde akar. Irmağın denize döküldüğü yer Bithynia'nın sınırını oluşturur(Strabon, XII. 3. 7). MS 1. yüzyılda yaşamış başka bir antik yazar Titus Livius'a göre Sangarios, Adoreus dağından çıkarak Phrygia'dan geçer, Bithynia yakınlarındaki Tymbres (Porsuk Çayı) ile birleşir. Burada sularını iki katına çıkararak akar ve Bithynia'yı geçerek Propontis'e* dökülür. Ama bu nehir boyunun büyüklüğü ile değil halka sağladığı balık çeşitliliği ile bilinir (Titus Livius, XXXVIII, 18,8).

Plinius'un anlatımına göre Bölgenin Galatia ile olan sınırı Hieros (Siberis) nehridir (Plinius, Naturalis Historia, V, XLIII,148). Plinius'un bu tarifine göre Iuliopolis kenti Bithynia, Laganeia ise Galatia Bölgesinde kalmaktadır. Plinius Bithynia'da 12 şehir saymaktadır. Bunlar arasında ki Iuliopolis İç Bithynia'da bulunmaktadır(Plinius, Naturalis Historia, V, XLIII,148).

Bithynia'nın en küçük kentlerinden biri olan Iuliopolis'in idari konumu tarihsel süreç içerisinde değişikliğe uğramış ve Galatia ve Bithynia arasında değişmiştir. Bithynia Bölgesinin güney ve batı kısımları MS 3.yüzyılın sonlarında ya da 4. yüzyılda değişikliğe uğramış ve Laganeia ile Iuliopolis Galatia bölgesine geçirilmiştir. Bu değişiklik İmparator İovianus'un MS 364 yılında Dadastana'daki ölümünden önceye isabet eder.⁵

* Sakarya Nehri Karadeniz'e dökülür, Titus Livius bu konuda yanılmıştır.

⁵ Ramsay, 1890:195-196.

Bugün Ankara İli, Nallıhan İlçesi, Çayırhan Beldesinde 1951-1956 yılları arasında inşa edilen Sarıyar Baraj Gölü suları altında kalan Iuliopolis kentinin lokalizasyonu konusunda antik kaynaklardan edindiğimiz bilgiler ile çağdaş çalışma ve görüşler vardır.⁶

Iuliopolis kenti eskiden bir dağın sırtında, şimdi ise Sarıyar Barajının altında, Skopas (Aladağ Çayı) üzerindeki Sarılar Köprüsü'nün aşağı yukarı 1 km doğusunda, Beypazarı'nın 22 km güneybatısında yer alır. Şehrin sınırları, milleri gösteren mil taşları ile kesinleşmiştir.⁷

2009 yılında Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü başkanlığında Nallıhan İlçesi, Çayırhan Beldesi, Gülşehri Mevkiinde başlatılan kurtarma kazıları da kentin lokalizasyonunu netleştirilen önemli veriler sunmuştur. Nekropol alanında önemli sayıda kentin Roma döneminde bastığı şehir sikkesi ele geçmiştir. Kent Sarıyar Baraj gölü suları altında kaldığından, bugün itibari ile kente ait görülebilir kalıntı yalnızca bu nekropoldür. Nekropol Baraj gölünün kuzeyindeki kalker kayalık üzerinde konumlanmıştır ve bir kısmı olasılıkla halen sular altındadır.

Antik dönemde Iuliopolis kenti Ankyra'nın batısında ve en kuzeydeki komşusudur. Son zamanlarda bulunan mil taşlarına göre kent Eskişehir İli sınırları içinde bulunan Antik Skopas Nehrinin kenarında lokalize edilmiştir. Bu nehrin doğusunda yer alan Hieros ya da Siberis (Girmir Çayı) ise Bithynia ve Galatia Eyaletleri arasındaki sınır olarak işaretlenmiş idi ve belki de Ankyra ile Iuliopolis arasındaki sınırı da oluşturuyordu. Kentin coğrafi olarak Bithynia Bölgesi ile Anadolu'nun iç kısımları arasında bir geçiş noktasında yer alması, İç Anadolu'dan Bithynia Bölgesine taşınan malların ve eşyanın ambarı olarak kullanılmasına neden olmuştur.⁸ Kentin bu alanda

⁶ Iuliopolis kentinin coğrafi konumu ile ilgili olarak antik yazar Plinius Naturalis Historia'sında "İç Bithynia'da Apameia, Agrippenses, Iuliopolis ve Bithynium vardır. Nehirler Syrium, Laphias, Pharnakias, Alkes, Serinus, Lilaeus, Skopius (Skopas) ve Hieros'dur. Hieros, Bithynia ve Galatia arasında sınırdır"(Plinius, Naturalis Historia:V, XLIII,148) diyerek Iuliopolisi Bithynia kentleri arasında saymaktadır.

⁷ Belke-Restle, 1984:181.

⁸ Texier, 2002: 269.

kurulmasının nedeni büyük olasılıkla, güneyden Sakarya nehrinin, doğudan Kirmir çayının ve batıdan Aladağ çayının birleştiği ve tarımsal bereketi olan bir alan olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu nehirlerde bugün olduğu gibi antik dönemde de zengin su ürünleri bulunmakta idi. Nitekim antik yazar Titus Livius Sakarya nehrinden bahsederken onun büyüklüğünden değil içindeki zengin balık çeşitliliğinden bahsetmektedir(Titus Livius, XXXVIII, 18,8).

1.2. IULIOPOLIS KENTİNİN TARİHİ, SİYASİ, SOSYAL VE TİCARİ GELİŞİMİ

Iuliopolis kentinin erken tarihini aydınlatacak arkeolojik ve epigrafik veriler en erken Helenistik Dönemi işaret etmektedir. Bölgede 1974 yılından beri yüzey araştırması yapan David French'e göre Sarılar Köprüsünün üstünde ve batısındaki sırt boyunca uzanan ve özellikle sırtın doğusunda bir kent duvarı ve kapısı, çeşitli küçük yapılar, Frig ve Helenistik döneme ait seramik parçaları ve devamında Roma ve Orta Çağ işi seramik parçaları görülmektedir.⁹ Ancak daha sonraki yıllarda yapılan çalışmalarda ve nekropolde yapılan kazılarda kentin Frig Dönemindeki durumunu anlatacak bir veriye ulaşılamamıştır.

Iuliopolis Helenistik dönemde Gordiukome olarak anılan küçük bir kasabadır. Bu adın Augustus Dönemi'nde Iuliopolis olarak değişmesi sonrasında yazılı kaynaklarda kullanılmadığı görülür. Ancak, Erken Hristiyanlık Dönemi içinde küçük bir yerleşim birimi haline gelen Iuliopolis için Ramsay "Kentin adına doğu kiliselerine ait vesikaların birinde, "Gordio" köyündeki bir manastırın Phagitze metropolitinin idaresinde olduğundan bahseder" der.¹⁰ Bu ifade kentin Iuliopolis adını resmi olarak yüzyıllar boyunca taşıdığı halde, ilk adının da unutulmadığına ilişkin önemli bir belgedir.

⁹ French, 1981: 43.

¹⁰ Ramsay, 1890:245.

Yine MS 215 ve 216 yıllarına tarihlenen ve imparator Caracalla'nın adı ile birlikte kentin adının da okunduğu üç mil taşı kentin lokalizasyonu konusunda oldukça önemlidir. Bu mil taşlarında luliopolis kenti "Caput Viae" yani ana yol üzerinde verilmektedir.¹¹ Bu miltaşları daha önce kentin lokalizasyonu için yapılan çalışma ve önerilere kanıt olmuştur.¹² Bölgede arazi çalışmaları yapan David French 1972 yılında tesadüfen rastladığı bu üç mil taşının bulunduğu bir roma yolundan bahsederek bu yolun Sarıyar Baraj Gölüne bakan yüksek araziye doğru uzandığını söyler.¹³

French'e göre Konstantinopolis'ten Ankyra'ya oradan da Tarsus, Antiokhia ve Jerusalem'e uzanan Hacıyolu MS 4. yüzyılda oldukça önem kazanmıştır ve daha çok sosyal ve ticari olarak kullanılmıştır.¹⁴ luliopolis kenti de önemini bu yol üzerinde olmasına borçludur. Mil taşları belgelerine göre Hacı Yolu Domitianus döneminde eyalet valisi A. Caesennius Gallus zamanında MS 82 yılında yapılmıştır. Nikaia ve Nikomedia bölgesinde ele geçen Traianus dönemine ait mil taşı ile Prusa bölgesinde ele geçen Flavianlar Dönemine ait mil taşlarında bu yolun bu dönemlerde onarım gördüğü bildirilmektedir.¹⁵

Bithynia bölgesinin uzak yollarla ulaşımını sağlayan iki önemli yolu vardır. Birincisi Nikomedia'dan, ikincisi ise Nikaia'dan gitmektedir. İkinci yol Romanın Anadolu'daki en önemli askeri yollarından biridir. Bu yol Orta Sangarios vadisine oradan da luliopolis'e, sonrada Ankyra'ya doğru gitmektedir. Bu yol Traianus zamanından Tetrarchi zamanına ** kadar sürekli tamir görmüştür. Zaten Genç Plinius, Traianus ile yaptığı yazışmalarda böyle önemli bir yol üzerinde yer alması nedeni ile luliopolis'te bir *centurio regionarius* kurulmasını öneriyor.¹⁶

¹¹ French, 1981: 41-43.

¹² French, 1981: 47.

¹³ French, 1981: 38.

¹⁴ French, 1981: 16.

¹⁵ French, 1981: 36.

** Diocletianus zamanında oluşturulan dördü yönetim biçimi.

¹⁶ Marek, 2003: 58.

Anadolu Medeniyetleri Müdürlüğü Başkanlığında yürütülen Nekropol kazısında 69 nolu mezarda bulunan Helenistik kitabeye dayanarak nekropolün MÖ 4.yy dan itibaren kullanılmaya başladığını görüyoruz.¹⁷ Bu yazıtın yanı sıra yine nekropolde bulunan Helenistik Döneme tarihlenen lagnos da bu görüşü desteklemektedir. Kentin nekropolünde MÖ 4. yüzyıla tarihlenen bu buluntulara rastlanması kentin geçmişini anlamak açısından önemlidir.¹⁸ Çünkü kente ait herhangi bir kalıntı üzerinde bugüne dek bilimsel bir araştırma yapılamamıştır. Yine 218 ve 219 nolu mezarlarda bulunan kantharos ve lagnosda MÖ 2. yüzyıla tarihlenen buluntulardır.¹⁹ Bu üç buluntu nekropolün en erken buluntularıdır. Bu örneklerin dışında Helenistik döneme tarihlenen başka buluntular mevcut değildir. O halde kent bu dönemde küçük ve nüfusu az olan bir yerleşim yeridir. Augustus Dönemi'nde Iuliopolis adını aldıktan sonra gelişen kentte MS 1-3 yüzyıllar arasında nüfusun yoğunlaşır ve dolayısı ile kentin büyüdüğünü hatta nekropolde bulunan mezarların birden fazla kez kullanıldığı görülür.

Kentin Helenistik dönemde Bithynia Krallığının veya Bergama Topraklarının bir parçası olup olmadığı bilinmemekle beraber, Roma dönemine gelindiğinde, II. Triumvirlik Döneminde*** Gordiukome Kasabasının yerlisi Kleon adında bir çete reisi tarafından büyütülmüş ve kent hüviyetine getirilmiştir. Kleon kente Iulius Caesar'a ithafen Iuliopolis ismini vermiştir.²⁰ Kleon MÖ. 40–39 yıllarında Tribünlük yapmış olan Titus Labienus'un adına haraç alanlara karşı saldırıya geçerek gerçekten Antonius'a²¹ yararı dokunmuştur. Fakat Actium Savaşı sırasında Antonius'a isyan etmiş ve Octavianus (Augustus)'un generalleri ile birleşmiş ve layık olduğundan fazla itibar görmüştür. Bundan sonra Antonius'tan aldıklarına ilaveten Octavianus'un verdiklerine de sahip olmuştur; öyle ki haydutluktan

¹⁷ Bu yazıt Prof. Dr. Thomas Drew Bear tarafından okunmuş ve MÖ 4. yüzyıla tarihlenmiştir.

¹⁸ Arslan v.d. 2010: Iuliopolis Nekropolü 2009 Yılı Kurtarma Kazısı Raporu.

¹⁹ Arslan v.d. 2012: Iuliopolis Nekropolü 2011 Yılı Kurtarma Kazısı Raporu.

*** II. Triumvirlik, Iulius Caesar'ın ölümünden sonra Lepidus, Marcus Antonius ve Octavianus tarafından kurulan üçlü yönetim.

²⁰ Waddington, 1925: 384.

²¹ Mark Antony.

hükümdarlık katına erişmiştir. Daha sonra bir Mysia Tanrısı olan Zeus Abrettenos'un rahibi olmuş ve keza Abrettene gibi Mysia'da olan Morene'ninde bir kısmını tabiiyetine almış ve son olarak da Pontos Komana'sı rahipliğini elde etmiştir. Fakat Komana'ya gelişinden bir ay sonra ölmüştür (Strabon, XII. 8. 9). Kleon luliopolis kenti ile ilgili olarak tanıdığımız ilk tarihsel kişiliktir. Onun kentin hüviyetinde yaptığı değişiklik kuşkusuz kent tarihi açısından çok önemlidir. Augustus döneminde kent Caesarea kentinden sonra Bithynia bölgesinde kurulan ikinci kenttir.²²

Kentin Augustus'dan Vespasianus'a kadar olan dönemi hakkında bilgi sahibi değiliz. Ancak MS 1. yüzyıllarda bölgede yapılan idari düzenlemelerin kent ve çevresini de etnik olarak etkilediğini söyleyebiliriz. luliopolis'e coğrafi olarak çok yakın olan Sarıyar Kasabasında bulunan bir yazıt üzerinde görülen Ariobarzanes ismi Kappadokia Hanedanlığında çok popüler bir isimdir. Bu şahıs isminin bir şekilde Kappadokia Hanedanı ile ilişkili olduğu düşünülse de bu ilişkinin doğruluğu kanıtlanmamıştır.²³ Ancak Pax Augusta Döneminde yapılan yeni düzenlemelerle, politik bölgeler de değişiklikler, ilhak ve sınırların değişmesi gibi durumlar söz konusudur. MS 17 yılında Toroslardan Karadeniz'e kadar büyük bir alan Kappadokia Siyasal Alanı olarak düzenlenmiştir. İmparator Nero zamanında Galatia ve Kappadokia bir elçi gözetiminde birleştirilmiştir. 10 yıl sonra tekrar ayrılmıştır. Ancak Vespasianus'tan Traianus zamanına kadar Galatia ve Kappadokia bir vali altında birleştirilmiştir.²⁴ Bu nedenle bu düzenlemeler esnasında Kappadokia menşei yöneticilerin, askerlerin ve ailelerin K. Galatia bölgesinde yerleşmesi doğal görünmektedir. Sarıyar'da bulunan bu yazıttaki Ariobarzanes isimli kişi Kappadokia asıllı bir asker, yönetici ya da bölgede ileri gelen bir bey olabilir. Bu olasılığı Sarıyar' a çok yakın olan luliopolis kenti içinde düşünebiliriz. İmparatorların yaptığı düzenlemeler ile Kappadokia ve Galatia birleştirildiğinde Bithynia'nın Galatia ile sınır kenti olan luliopolis kenti ve

²² Jones, 1937: 165.

²³ Mitchell, 1982: 135-136.

²⁴ Marek, 2003: 44-45.

çevresi de bu düzenlemelerden askeri, siyasi ve etnik olarak etkilenmiş olmalıdır.

Kentin adını edebi metinlerde ve yazıtlarda da görmekteyiz. İmparator Traianus tarafından Bithynia valiliğine getirilen Genç Plinius'un buradan imparatorla yaptığı yazışmalarda da kentin bahsi geçmektedir. Genç Plinius 109 ve 111 yılları arasındaki bir zamanda 17 Eylülde Efes kentinden Pontus ve Bithynia Eyaletlerine gelmiştir. İtalya'dan Efes'e kadar süren bu yolculuktan sonra ilk önce karayolu daha sonra ise yük gemisi ile Propontis Kıyılarına yapılan yolculuğun sonunda Plinius ve mürettebatı Prusa (Bursa) kentine ulaşmışlardır. Bu mektuplar bize Bithynia Eyaletinin merkezden yani Roma'dan nasıl görüldüğünü anlamamızı sağlamaktadır. Bunun yanında eyaletlerden Roma yönetimi nasıl hayal ediliyordu? Onu bize sunmaktadır. Plinius doğuda Amisos ve çevresi, batıda Bosphoros ve kuzeyde Karadeniz, batıda Propontis, güneyde iç kısımlarda Iuliopolis ve Prusa'nın güneyindeki Daskylaion, doğuda Flaviopolis ve Pompeiopolis, Neoklaudiopolis'in kuzeyinde Paphlagonia ile sınırlı bir bölgenin valisi idi. Traianus'un tahta çıkışına kadar Plinius Roma'da aktif bir hukukçu idi. Domitianus döneminde senatoryal kariyerine başladı. Amcası Yaşlı Plinius ile olan yakın ilişkileri bunu mümkün kıldı. Flavianlar Döneminde Askeri Hazine sorumlusu oldu. Azmi ile Traianus üzerinde iyi bir etki bıraktı ve imparatorun valisi olarak Bithynia ve Pontus'a atanmasının nedeni de halkın harcamalarını kontrol etmesi, yani onun hazine ile ilgili tecrübeleridir. Aynı zamanda Bithynialılar ve Roma hükümeti arasında cereyan eden sorun ve çatışmaları da çözmede etkili olmuştur. Plinius'un Bithynia şehirlerini ziyaretinde izlediği rota ikiye ayrılıyor. Bu seyahatlerinde izlediği yol, İmparatora yazdığı mektupların kronolojik ve kesintisiz olması nedeni ile biliniyor. İlk döneminde Bithynia'da Prusa, Nikaia, Nikomedia, Klaudiopolis, Byzantium, Apameia ve Iuliopolis'i ziyaret etmiştir.²⁵ Plinius'un İmparator'a yazdığı mektuplardan birinde “*Yüzbaşı Calpurnius Macer'i bir lejyonla Byzantion'a göndermeniz sizin ne kadar öngörüsü ileri birisi olduğunuzu gösterir. Bu planın uygulanmasını*

²⁵ Madsen, 2009: 11-13.

luliopolis halkının menfaati içinde düşünün. luliopolislilerin şehri çok küçük olmasına rağmen, onların taşınması çok ağır yükleri, ayrıca sebebi küçük ancak sonuçları büyük olan sorunları var. luliopolis insanlarına ne yaparsanız yapın bütün Bithynia halkının yararına olacaktır. Çünkü luliopolis Bithynia'nın sınır köşesinde konumlanmış olup, seyahat eden birçok kişi için güvenli bir geçiş koridoru oluşturacaktır ” sözleri ile luliopolis'in bölge trafiği içindeki stratejik önemini vurgulamıştır. İmparatorun Plinius'un bu mektubuna cevabı ise *“Biz luliopolis halkına aynı yol ile yardım edilmesine karar verirsek, emsal teşkil eden olaylarda aynı yükü almış oluruz ki birçok şehir aynı yardımı talep eder ve en çok kendilerinin yardıma ihtiyacı olduğunu söyler. Ben sizin vicdanınıza her bakımdan güveniyorum. Eminim ki bütün yoksulları güvence altına alacaksınız ki onlar zarar görmesin. Eğer etrafta benim düzenime zarar veren varsa, önce cezalandıralım ya da tehlikeli şeyler yapıyorlarsa acilen cezalandıralım. Eğer bunları yapanlar askerse komutanlarına bildirelim ki onları cezalandırsınlar, halktan biri ise kentten dönüş yolunda bunu bana yazmalısın”* şeklinde olmuştur.²⁶

Bu yazışmalardan kentin Traianus döneminde küçük bir kent konumunda olduğu ve stratejik önemine rağmen sorunlarının göz ardı edildiğini anlamaktayız. Plinius'un kenti “küçük ama sorunları büyük” şeklinde tarif etmesi ise o dönem Bithynia'nın genelinde hâkim olan ekonomik kargaşanın yol üzerinde bulunan kenti de etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Traianus ile Plinius arasındaki yazışmalar Roma İmparatorluğunun eyalet yönetimi konusundaki tavrını anlamamızı sağlar. Buradaki en önemli husus ise imparatorun kararlarının elastikiyetinin ve kabul edilebilirliğinin görülmesidir. İmparator kimi zaman genel prensipler dışında, olaylara ve durumlara özgü kararlar verebilmekte idi. Bu kararını yerel eğilimlerde etkilemekte idi. Örneğin Plinius'un *Lex Pompeia*'daki ²⁷ hükümlere ilişkin Bithynialılar konusundaki emrini sorduğu zaman verdiği cevap *Lex Pompeia*'

²⁶ Williams, 1990: 59-60.

²⁷ Pompeius'un K.Asyada nizamı sağlamak için yaptığı kanunlar.

nın esnekleştirilebileceğidir. Ancak dikkat çekicidir ki Plinius'un Iuliopoliste bir *centurio regionarius* kurulması önerisini reddetmiştir. Yakın zamanda bu onayı Byzantium'a vermesine rağmen, Traianus'un Iuliopolis'deki olayların Byzantium kadar vahim olmadığını belirtmesi düşündürücüdür. Yinede Traianus'un yönetim problemlerini çözmedeki marifetleri bu mektuplar sayesinde anlaşılmaktadır. Plinius'un bölgede bir vali olarak eyalet statüsünde bir değişim anlamına gelip gelmediğini bilemiyoruz, ancak bilinmektedir ki Plinius'tan sonra eyaletler Proconsüller tarafından yönetilmiştir. Traianus'un Plinius'u Bithynia'ya vali olarak atamasının nasıl sonuçlar getirdiğini bilmiyoruz. Ancak olasılıkla Traianus Part seferlerinde askeri ve lojistik açıdan önemli rol oynayan bölgenin yönetimini yenileme yoluna gitmiştir. Traianus şunu mükemmel şekilde netleştirmiştir: atama yapması birçok konuda reform yapma gereğinden kaynaklanmıştır. Traianus ile Plinius arasında yazışmalarda bu konu birçok kez tartışma konusu olmuştur. Traianus ona Pontos ve Bithynia yönetimi konusunda onu yönlendirmiş ama Plinius verilen görevleri yerine getirmede kendini kısıtlamamıştır. Yazışmalar yönetim adaletinden mahallî politik yaşama kadar birçok konuyu içerirken esas olarak harcamaların kontrolü ve toplumsal çalışmaların müdahale tarzı ile ilgilidir. Nikomedia'da, Nikaia'da, Klaudiopolis'de, Prusa'da yapılan kamu binalarının yapımında usulsüzlükler olduğu yazışmalara yansıyan ciddi konulardır. O halde MS. 2. yüzyılda Bithynia'da kamu binalarının inşasında finansal bir kriz yaşandığı ve durumun ciddi olduğu anlaşılmaktadır.²⁸

Kentin imparator ziyaretlerine tanık olduğu bilinmektedir. İmparator Hadrianus'un kentte kaldığı ve buradan Pergamon'a bir mektup yazdığı bilinmektedir. Bu konuya aşağıda ayrıca değinilecektir.

İmparator Caracalla'nın Tribunica Potestas XVIII' liği MS 10 Aralık 215 den 9 Aralık 215'e dek sürer. MS 215/216 'ya tarihlenen mil taşlarında Caracalla'nın Suriye giderken kente uğradığına değinilmez. Prusias ad

²⁸ Mitchell-Katsari, 2005: 187-193.

Hypios'da ele geçmiş diğer yazılı belgelerde Caracalla'nın babası gibi Prusias ad Hypios üzerinden Ankyra'ya geçtiği bildirilmektedir. Ancak French Caracalla ve babasının bu yoldan değil de Iuliopolis'den geçip ana yolu takip ederek Ankyra'ya ulaştığını iddia eder(French 1981: 51). Hatta yine aynı yazar R.P. Harper (1970, 151)'de bu yolun onarımlarının MS 217'de yapılan Part seferlerine hazırlık için yapıldığının belirtildiğini bildirir.²⁹

Nekropolde arkeolojik buluntularla beraber bulunan gerek Roma İmparatorluk sikkeleri gerekse Iuliopolis kenti ile komşu kentlerin bastığı şehir sikkeleri MS 2-3 yüzyılların Iuliopolis kentinin en parlak dönemi olduğunu gösterir. Nekropolde ele geçen MS 2-3 yüzyıla ait çok sayıdaki altın, gümüş mücevherler ile diğer arkeolojik malzeme bunu söylemek için yeterli kanıt sunmaktadır.

Bizans dönemine gelindiğinde şehrin tarihinde göze çarpan gelişme, İmparator I. Iustinianus'un (MS 527–565) şehrin duvarlarını yıkılma tehlikesine karşı korumak için, şehrin önünden akan Skopas çayını 500 ayak koruma duvarları ile çevirtmesidir. Ayrıca Iuliopolisle ilgili olarak 314 ve 343 deki Nikaia Consillerinde Piskopos Philadelphos'un adı geçer. 451 Khalkedon Ruhani Meclisinde Piskopos Meliphthongos'un imzası bulunur. I.Galatya Sinot Meclisinin mektubunu ise 458'de Piskopos Proclianus imzalamıştır. 536'da Piskopos Panteleon, 680/81'de piskopos Martyrios, 692'de Piskopos Ionnaes isimlerini Sinot kayıtlarında görmekteyiz. 869-870 yıllarında kentin ismi ilk kez Basileion olarak ortaya çıkar. Bununla beraber Iuliopolis ismi de listelerden silinmemiştir.³⁰ Sarılar civarında bulunan bir yazıt üzerinde görülen Piskopos Theodotos ismi ise Mitchell tarafından Iuliopolis Piskoposu olarak yorumlanmıştır.³¹

²⁹ French, 1981: 49.

³⁰ Belke-Restle, 1984: 181-182.

³¹ Mitchell, 1982: 139.

Kentin tarihinde isminin ikinci kez değiştirilmesi Bizans Devrine rastlamaktadır. Basileion ya da Basileon olarak anılmaya başlanan kentin adına X. ve XIII. Kilise listelerinde Ankyraya bağlı bir piskoposluk olarak “Iuliopolis veya Basilio” olarak rastlanmaktadır. Geç Bizans Devrine tesadüf eden II, X. ve XII. Listelerde *Βασιλαιον* ya da *Βασιλεον*’un Ankyra Metropolitliğine bağlı olmayan bağımsız bir piskoposluk olarak geçmektedir. X. listede Basileion adı ile iki ayrı piskoposluk adı geçmektedir. Ancak bu iki Basileion olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü bir tane Basileon kilisesi olduğu halde kilise listelerinin düzeltilmemesi yüzünden, kentin bir kez Ankara’ya bağlı piskoposluklar arasında bir kez de müstakil piskoposluk olarak kaydedildiği anlaşılmaktadır. Kente Basileion isminin Basil’lerden birine ithafen verildiği bilinmektedir. II. liste İmparator VI. Leo’nun (MS 886-912) tayin ettiği kıdem sırasına göre verilmiştir. Bu listede Basileion ismi ile anılan kentin adının Leo’nun iktidarından önce değişmiş olduğu anlaşılmaktadır. Yani kente I. Basil’e ithafen bu isim verilmiştir. Ancak 883 yılı tarihli I. Listenin Basileion’dan bahsetmeyişi göz önüne alındığında, ya I. Basil’in son yıllarında bu değişiklik gerçekleşmiştir ya da Leo babasının anısına bu değişikliği yapmıştır.³²

Basileion İmparator X. Constantine (1059–1067) tarafından Metropolisliğe yükseltilmiştir. İmparatorun ölümünden sonrada İmparator I. Alexius (1080–1083) zamanında bu unvanını koruduğu bilinmektedir.

Kentle ilgili diğer önemli bir bilgiyi Bizanslı filozof ve tarihçi Michael Psellos vermektedir. Psellos, Basileion’un içinde ya da yanındaki hamamlar ve doğal termaller olduğundan bahsetmektedir.³³ Kentin bu yönü ile ilgili yansımaları hem arkeoloji hem de sikke buluntuları üzerinde görmek mümkündür. Bu konuya daha detaylı değinilecektir.

³² Ramsay, 1890: 244-245.

³³ Belke-Restle, 1984: 182.

1.3. MS 1-3. YÜZYILLARDA IULIOPOLIS VE ROMA İLİŞKİLERİ

Kentin Helenistik Dönemde bir köy konumunda iken, Erken Roma Döneminde eşkıya reisi Kleon tarafından büyütüldüğü ve Iulius Caesar'a ithafen Iuliopolis ismini aldığı bilinmektedir. Kleon, Marcus Antonius ve Octavianus ile iyi ilişkiler kurarak kendi menfaatine fayda sağlamıştır. Bu gelişmeler kentin Roma ile dolaylı olarak kurduğu en erken ilişkilerdir. Iuliopolis kendi kendine yetebilen küçük bir yerleşim yeri durumunda iken Kleonun göze girme çabaları sayesinde, kısa sürede önce Marcus Antonius daha sonra Octavianus'un dikkatini çekmiş olmalıdır. Kentin Augustus döneminde birden bire kent hüviyetine bürünüp geliştiğini söylemek zordur. Ancak kentin darphanesinin faaliyete başlamasından sonraki ekonomik kompozisyonunun paralelinde, kentin gelişimi için bir şeyler söylemek mümkün olacaktır. Kentin Augustus döneminde sikke basmadığını biliyoruz. Bu dönem Iuliopolis için köy olmaktan çıkıp kent olma aşamasıdır. Iuliopolis kenti territoriumunda Augustus ve Erken Roma dönemine ait herhangi bir yazıtın bulunmaması, kentin bu dönemde sikke basmaması ve nekropolde bu döneme ait çok fazla buluntu ele geçmemesi henüz tam olarak kentleşmemiş bir yerleşimi işaret etmektedir.

MÖ. 29 yılında Augustus tarafından Nikaia'ya tanrıça Roma ve tanrı mertebesine yükseltilen Iulius Caesar adına bir tapınak yapılmasına izin vermiştir.³⁴ Bununla birlikte Gordiukome'nin yine Iulius Caesar'a ithafen Iuliopolis adını alması büyük olasılıkla aynı döneme isabet etmektedir. Ancak hangisinin daha önce gerçekleştiğini söylemek kolay olmamakla beraber, Iulius Caesar'ın ölümünden hemen sonra kurulan II. Triumvirlik Döneminde kente bu ismin verildiği düşünüldüğüne göre Iuliopolis kentinin bu ismi alması daha erken olmalıdır. Bu gelişmeler bize gerek II. Triumvirlik döneminde gerekse Augustus'un imparatorluğu döneminde Bithynia bölgesine merkez tarafından özel önem verildiğini gösterir. Zaten bölgenin Anadolu'ya

³⁴ Şahin, 1978: 83.

Balkanlardan ve Trakya'dan giriş kapısı vazifesi görmesi ve Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan önemli bir coğrafyada bulunması tarih boyunca birçok siyasi gücün dikkatini çekmesine neden olmuştur. MÖ 74 yılında Bithynia'yı bir eyalet olarak kendisine bağlayan Roma'da yukarıdaki sebepten dolayı bölge ile her zaman sıcak ilişkiler oluşturmuştur.

Traianus Döneminde bölgeye imparator tarafından özel önem verilmiştir. Çünkü imparator tarafından Bithynia Bölgesi Part seferi için asker toplama yeri olarak düşünülmüş olmalıdır.³⁵ Zaten Iuliopolis kenti ile merkez arasındaki ilişkilere ait bilgilerimiz esasen, Eyalet Valisi Plinius'un Traianus'la yaptığı yazışmalara dayanmaktadır. Plinius'un kentten bir sınır kasabası ve trafiğin yoğun olduğu bir yer olarak bahsetmesi ve imparatora orada kurulmasını önerdiği *centurio regionarius* 'un imparator tarafından reddedilmesi ise düşündürücüdür. Çünkü Plinius yukarıda bahsedildiği üzere bunu ısrarla önermektedir ve kentin kendisinin küçük ama sorunlarının büyük olduğunu ve kentin karışık durumda olduğunu yazmaktadır. Kent Galatia ile Bithynia Bölgesi arasındaki sınırda bulunması ve Trakya ve Balkanlardan Anadolu'nun iç kısımlarına geçiş koridoru üzerinde yer alması açısından önemli bir konuma sahiptir. Durum böyle iken Traianus'un kentte *centurio regionarius* kurulmasını kabul etmemesinin nedeni, kente önem vermemesinden değil, gerçekten Plinius'a ifade ettiği gibi diğer kentlere emsal teşkil etmesini engellemekten olmalıdır. Çünkü İmparatorlar ile Plinius arasındaki yazışmalardan bölgede ekonomik anlamda bir kargaşa ve sıkıntı olduğu anlaşılmaktadır.

Plinius buradaki karışıklıktan neyi kastetmektedir? Bunun cevabını bulmak için Iuliopolis kentinden ziyade bütün eyaletin içinde bulunduğu durumu değerlendirmek yerinde olacaktır. MS 2. yüzyılda Bithynia ve Pontos'da kamu binalarının inşasında finansal bir kriz yaşandığı bellidir. Bunu diğer bölgelerde de görmek mümkün. Fakat durumun Bithynia ve Pontos'da daha ciddi olduğu anlaşılmaktadır. Plinius tarafından Nikomedia'da

³⁵ Mitchell-Katsari, 2005: 192.

halktan toplanan milyonlarca sestertiusa rağmen aquadükt bitirilememiş, Nikaia Tiyatrosu harcanan bir sürü paraya rağmen tamamlanamamış ve en sonunda yakılıp yıkılmış, Gymnasium ise iki mimar arasında çıkan tartışma yüzünden işlemez hale gelmiştir. Klaudiopolis’de ise, yeni hamam yapmak için yeni meclis tarafından temin edilen paraya rağmen hamam bitirilememiş ve parası uygunsuz şekilde çarçur edilmiştir. Yine aynı şekilde Prusa’da da ekonomik sıkıntılarla birlikte kamu binalarının durumu karma karışık olmuştur.³⁶

Şu halde MS 2.yüzyıl başlarında bütün Bithynia kentleri gibi Iuliopolis kentinde de ekonomik sıkıntılar ve iç karışıklıklar olduğu aşikârdır. Iuliopolis kenti bu karışıklıktan nasıl ve ne derece etkilenmiştir? Şimdilik bunu anlatacak kanıtlara sahip değiliz.

Bütün Anadolu’da refah bir dönem olarak geçen Hadrianus döneminde kentin ne durumda olduğunu bilmemekle beraber 120 yılında Nikaia ve Nikomedia’yı sarsan deprem nedeni ile Hadrianus’un bölgeye cömertçe yardım ettiği bilinmektedir.³⁷ Hadrianus 11 Ağustos’da Suriye’de ordu tarafından imparator ilan edildikten sonra ilk seyahatini Kilikia’dan başlatır. İmparator 11 Kasım’da Iuliopolis kentinden Pergamum’a mektup yazar. Kışı Nikomedia’da geçirir ve 9 Haziranda Pergamum’a girer. Yine 123-124 kışını da imparatorun Nikomedia’da geçirdiğini bilmekteyiz.³⁸ İmparatorun ikinci ziyaretinde de kente uğradığı olağandır. Çünkü imparator yine Kilikia’dan gelmektedir ve Galatia’dan Bithynia’ya geçerken yol üzerinde bulunan kente uğramış olmalıdır.

Kenti Hadrianus’un ziyaretinden sonra kenti Elagabalus Dönemine kadar hangi imparatorun ziyaret ettiği net değildir. MS 203 yılında Septimius Severus ve Caracalla’nın Antiokheia’da Roma’ya dönüş için çıktıkları yolda, muhtemelen Antiokhia, Kappadokia, Galatia ve Bithynia’dan geçtikleri zannedilir. İmparatorun ailesi ile yaptığı bu seyahat esnasında Ankyra’dan

³⁶ Mitchell-Katsari, 2005:193.

³⁷ Şahin, t.y.: Yayımlanmamış bildiri.

³⁸ Syme, 1988: 160-161.

Nikaia'ya geçtiği ve Nikaia'da konakladığı bilinmektedir.³⁹ Bu geçiş esnasında Ankyra ile Nikaia arasında Iuliopolis'den de geçmesi kaçınılmazdır. Yine de İmparator ve oğlunun kente uğradığı konusunda ihtiyatlı olmakta fayda vardır. Ayrıca Iuliopolis'in imparatorluğun doğuya yaptığı seferlerde kullandığı askeri yol üzerinde olması da Septimius Severus'un Partlarla yaptığı savaşa giderken kentten geçmiş olmasını gerektirir.

Septimius Severus'un Pescennius Niger ile yaptığı savaş da da bölgeye geldiği bilinmektedir. İmparatorun Pescennius Niger ile 194 yılında yaptığı savaşta Pescennius Niger tarafını tutan üç kentten biri Nikaia kenti idi. Bu savaş Septimius Severus'un zaferi ile sonuçlanınca bu kentler çeşitli şekillerde imparator tarafından cezalandırılmışlardır. Nikaia kenti bu zaferin hemen arkasından Septimius Severus adına bastığı sikkelerle imparator tarafından affedileceğini düşünse de bu olmadı. İmparator Nikaia'nın elinden metropolisliğini alarak Nikomedia'ya verdi. Nikaia'nın cezası 201 yılında affedildi.⁴⁰ Iuliopolis'in bu savaşta hangi safta yer aldığı bilinmemekle beraber hem coğrafi hem de sosyal olarak Nikaia'ya yakın olması ve ondan etkilenmesi ile Pescennius Niger saflarında yer aldığı muhtemeldir.

İmparator Caracalla'nın babası ile olan ziyareti dışında doğuda Suriye'ye giderken de kente uğramış olabileceğini French (1981) ifade etmişti. Bu durumda Caracalla kente iki kez uğramış olmalıdır.

Severuslar hanedanına mensup olan İmparator Elagabalus'da MS 218-219 kışını Bithynia'da geçirmiştir. Bu süre zarfında İmparator Bithynia'daki Roma yönetimini aşırı doğulu ritüel anlayışı ile şaşırtmıştır. İmparatorun Emesa'dan gelip, Bithynia'dan geçişinde kutsal bir taşı yanında götürüp götürmediği konusu net değildir.⁴¹ Ancak bu geçişi belgeleyen nümizmatik kanıtlar mevcuttur. Iuliopolis kentinde bu geçişin onuruna basılan sikkelerde İmparatorun kutsal taşı Emesa'dan Roma'ya götürmesi

³⁹ Kaya, 2008: 242-243.

⁴⁰ Kaya, 2008: 173-174.

⁴¹ Price, 1971: 127.

resmedilmiştir. Bugün Paris'deki sikke kabinesinde bulunan iki örnek Elagabalus'un kortejinin geçişi anısına basılmış paralardır.

Gerek Severuslar döneminde gerekse daha sonra iktidara gelen 3. yüzyıl kışla imparatorları zamanında doğuya yapılan yoğun askeri seferler sebebi ile Iuliopolis bu yüzyılda bu seferleri yapan imparator ve birliklerin uğrak noktası olmuştur.

Kent Hacıyolu üzerinde olması nedeni ile birçok kez imparator geçişlerine sahne olmuştur. İmparator Macrinus MS 218 yazında araba ile Kappadokia- Galatia ve Bithynia'dan geçmiştir. İmparator Iovianus ordusu ile bu yolu izlemiş hatta Iuliopolis'e yakın olan Dadastana'da ölmüştür. İmparator Arcadius ve Honorius'da bu yolu kullanmışlardır. Bu yol Roma ve Bizans döneminde askeri ve sivil amaçla kullanılmış önemli bir yoldur.⁴²

⁴² French, 1981: 38-39.

İKİNCİ BÖLÜM

IULIOPOLIS KENTİ DARPHANESİ

2.1. DARPHANENİN FAALİYETE BAŞLAMASI

Roma İmparatorluk Döneminde şehirler neden bronz sikke basıyorlardı? Bu sorunun cevapları arasında kazanç ve övünme her ikisi de mevcuttur. Sikke resimleri ve yazıları şehrin onurunun, gururunun ve övünmesinin açık kanıtını gösterir. Sikkelerin itibari değerleri, metal değerlerinden daha fazla idi ancak ekonomideki yerleri sınırlı idi. Çünkü bunlar küçük değişim aracı idiler. Darphanelerde üretim maliyetinden sonra kentlere ne kadar kar kalıyordu bu belli değildir. Roma İmparatorluk Döneminde şehirler doğu eyaletlerinde çoğunlukla bozuk para temini ve yerel tedavül için bozuk para basmışlardır.⁴³

Yukarıda sayılan sebepler nedeni ile Iuliopolis Darphanesi de Roma egemenliği altında İmparator Vespasianus zamanında başladığı faaliyetine İmparator Gallienus Dönemine kadar devam etmiştir.

Herakleia Pontica Darphanesinde olduğu gibi Traianus Dönemine (MS 98-117) kadar sikke aralıklarla basılmıştır. Traianus Döneminden sonra Antoninus Pius Dönemine (MS 138-161) kadar bir boşluk vardır. Marcus Aurelius Dönemine (MS 161-180) ait ise herhangi bir sikke yoktur. Commodus zamanında yeniden darp başlamıştır. İmparator Commodus Döneminden (MS 177-192) itibaren çok büyük olmayan kesintilerle sikke basımı devam etmiştir. Kentin İmparator Augustus Döneminde (MÖ 27- MS 14) büyümesine rağmen asıl gelişimini Vespasianus Döneminde (MS 69-79) tamamladığı konusuna yukarıda değinilmiş idi. Dolayısı ile sikke basmaya

⁴³ Heuchert, 2005: 29.

başlaması ile gerçek kent hüviyetine kavuştuğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Eyaletin genelinde sikkeler Vespasianus ve Domitianus'un saltanatı sırasında basılmıştır. Proconcül Plancius Varus döneminde ise Vespasianus sikkesi üreten şehirler arasında bir koordinasyon olduğunu biliyoruz. Üretimde aynı desenin kullanılması ve sikkelerin dizaynındaki, stildeki benzerlikler bu sikkelerin belirli bir ortaklık içinde üretildiğini gösterir.⁴⁴ Kentin darphanesinin bu ortamda faaliyete başlaması nedeni ile diğer kentlerle birlikte aynı üretim geleneğine dâhil olduğu açıktır.

2.2. DARPANENİN ÇALIŞMA ŞEKLİ

Kentin Vespasianus zamanında faaliyete başlayan darphanesi 14 imparator zamanında sikke basmıştır. İmparatorların veliahtları ve eşleri adına basılan sikkeler de sayıldığında toplam 21 imparator, imparatoriçe ve Caesar adına kentte sikke basılmıştır. Kentin bastığı Tykhe tasvirli sikkeler üzerinde kentin ismi IOYΛIOΠOΛΙΣ şeklinde nominativ (yalın) formda, diğer örnekler üzerinde ise kentin etnikhonu yani IOYΛIOΠOΛΕΙΤΩΝ yazmaktadır. Darphane faaliyeti boyunca 42 farklı arka yüz tipinde sikke basmıştır (**Tablo 1**).

Iuliopolis darphanesinin çalışma yoğunluğu ve şekli kentin tarihsel süreçte gösterdiği değişim ve gelişimlerle bazı paralellikler göstermektedir. Kentin sikke basmaya başlaması ile birlikte sosyal ve ekonomik durumu da değişmiştir.

Kentler için sikke basımı; yerel ekonominin gelişiminde daha çok gerekli olan bozuk para temini ya da kentler için kendi sikkesini basma işini

⁴⁴ RPC II, 1999: 92.

kolaylaştıran merkezi para basma faaliyetleridir. Sikke ve darphane sayısındaki artış şehirleşme ve finansal büyümenin göstergesidir.⁴⁵

⁴⁵ Heuchert, 2005: 29-40.

Tablo 1: Iuliopolis şehir sikkelerinin imparatorlara göre arka yüz tip dağılımı

[illegible]

Bu nedenle kentin Augustus döneminde değil de Vespasianus Döneminde kentsel olarak büyüdüğünü ve gelişmeye başladığını söyleyebiliriz.

Pompeius'un kentleşme sürecini yeni merkezi kanunlar ile devam ettirmesi yerel otoriteye kendi işleri için belirli ölçüde kontrol alanı sağlamıştır. Bunun sonucunda valilerin yönetimindeki bazı kentlerin kendi sikkelerine sahip olduğu bilinmektedir. Genellikle bir yüzünde konsülün adı olan bronz sikkeler bazı şehirlerde basılmıştır. ⁴⁶ İmparator Vespasianus Döneminde Bithynia Bölgesine Proconsul olarak atanan Marcus Plancius Varus'un ve imparatorun adı ile sikke basmıştır. Plancius Roma kökenli olup Pamphylia bölgesine yerleşmiş bir ailedir. Vespasianus lehine çalışmalar yaptığı için imparator tarafından ona Bithynia-Pontos valiliği verilmiş ve yükselişi kolay olmuştur. Plancius'un görev tarihlemesi problemlidir. Tacitus onun MS 69 'da *ex-praetor* olduğunu söylemektedir(Tacitus, Historia, II 63). Onun daha Nero zamanında senatör olduğu tahmin ediliyor çünkü 69 senesinde Praetor olmuştur. Bithynia'da önce Akhaia'nın valisi olmuş ve 70 senesine kadar o görevde kalmıştır. MS 70 -71 senesinde Bithynia'da valilik yaptığı farklı görüşlere rağmen en kabul görenidir. ⁴⁷

İmparator Vespasianus Döneminde Proconsül Plancius Varus yönetiminde Vespasianus sikkeleri darp eden şehirler hep aynı düzeni izlemişlerdir. Bölgede Flavianlar dönemindeki sikke basımında Julio-Claudianlar dönemindeki sikke üretim yöntemlerinin kullanıldığı ve aynı geleneğin devam ettiği görülmektedir. Fakat Vespasianus döneminde sikke basımı ile ilgili olarak bir yenilik vardır. Bu yenilik Vespasianus döneminde eyaletlerin kendi üretimlerini yapmaları ya da koinon sikkeler üretmesidir.⁴⁸ Çünkü Iuliopolis'de basılanlarda dâhil olmak üzere bu sikkelerin üzerinde onu

⁴⁶ RPC I, 1992: 336.

⁴⁷ Kreiler, 1975: 131.

⁴⁸ RPC II, 1999: 92-93.

basan şehirlerin ismi yazmamaktadır. Vespasianus dönemindeki sikke basımının merkezi bir organizasyon altında ya da daha çok merkezi bir işbirliği ile yapıldığına dair işaretler vardır. Sikkeler üzerinde yazılan aynı unvanlar farklı şehirlerde kullanılmıştır. Bu sikkelerin merkezi bir otorite ile üretildiğinin söylenmesi için yeterlidir.⁴⁹

Luliopolis’de Vespasianus Döneminden sonra Domitianus ve Nerva zamanında herhangi bir sikke basımına rastlanmaz. Ancak Traianus zamanında 3 farklı arka yüz tipi ile sikke basılmıştır. Bu şu ana kadar ele geçmiş ve yayınlanabilmiş örnekler üzerinden verilen rakamdır. Örneklerdeki artış bu sayıyı değiştirebilir. Vespasianus ve Traianus döneminde 4 as biriminde büyük sikkeler basılmış ve bu birimi darphane bir daha da kullanmamıştır.

Traianus döneminden sonra Hadrianus döneminde sikke basılmamıştır. Bütün Anadolu’da refah bir dönem olarak geçen Hadrianus zamanında kentte sikke basılmamasının nedeni Hadrianus Döneminde basılan Koinon Bithynia sikkelerinin bu dönemde Luliopolis ve çoğu Bithynia kenti için para gereksinimini karşılamış olmasından kaynaklanıyor olmalıdır. Çünkü emisyon hacimleri oldukça fazla olan Nikaia ve Nikomedia kentleri de bu dönemde çok az sikke basmıştır. Bu dönemde basılan Koinon Bithynia sikkeleri itibari olarak güçlü paralar olduklarından Bithynia kentlerinde bu sikkelerin tedavülde olması nedeni ile kentler sikke basmamış görünmektedir. Bunun yanı sıra Mionnet Suppl 5 (1973)’de Hadrian’ın gözdesi Antinoos adına basıldığı söylenen bir sikkenin sadece arka yüzündekiΑΙΤΩΝ lejantına bakarak bunun Luliopolis’de basılmış bir Antinoos sikkesi olduğunu söylemek zordur. Sikkeye ait fotoğraf olmadığı için görsel inceleme yapılamamış ve bu örnek şüpheli sayılarak kataloga dâhil edilmemiştir.

⁴⁹ RPC II, 1999: 94.

Kent, Hadrianus döneminden sonra Antoninus Pius döneminde tekrar sikke basmaya başlamıştır. Ancak darphanenin bu dönemde de çok hacimli çalışmadığını söyleyebiliriz. Bu döneme ait tek tip sikke mevcuttur. Katalogda yer verilen iki örnekte aynı arka yüz tipine sahip olmasına rağmen farklı kalıptan basılmışlardır. Bu döneme tarihlenen elimizde başka örnek olmaması nedeni ile bu iki örneğe bakarak Antoninus Pius döneminde kısa süreli bir darp faaliyetinden söz edebiliriz. Bu iddia Antoninus Pius'un farklı arka yüz tipine sahip yeni örneklerin bulunması ile geçerliliğini yitirecektir.

Darphane Commodus Döneminde kapasitesini arttırarak çalışmaya devam eder. İlk kez düzenli sikke üretmeye bu dönemde başlar. Commodus zamanında 8 farklı arka yüz tipinde ve en fazla 1 as değerinde sikke basılmıştır. Fotoğraflar üzerinden kalıp ilişkisi çalışmak sağlıklı olmadığından bu ve diğer örneklerin kalıp ilişkisi değerlendirilmemiştir. Commodus döneminde darp faaliyetindeki artış finansal ve dolayısı ile kentsel büyümenin bir sonucudur. Kentteki tüketim artmış olmalıdır ki günlük ticarete bozuk para olarak kullanılan sikke üretimi de artmıştır. Kentin büyümesi, üretim ve tüketimin karşılıklı artmasını ve dolayısı ile darphanenin de kapasitesinin artmasına neden olmuştur. Bu dönemde basılan sikkelerin arka yüz çeşitliliği dikkat çekicidir. Daha çok Anadolu kökenli inançların sikkelere yansıdığı görülür. Tanrı Men ilk kez bu dönemde sikkeler üzerinde resmedilir (**Kat No: 16-22**) ayrıca kenti temsil eden Tykhe başı ve *nominative* halde yazılmış kentin adı ilk kez bu dönemde görülür (**Kat No: 26-30**). Kent için önemi çok büyük olan Sangarios'da Commodus sikkeleri üzerinde görülür (**Kat No: 32-33**).

Vespasianus ve Traianus dönemindeki sikke basımına bakıldığında, Vespasianus zamanında sikke basımında merkezi bir darp anlayışı ile basılan sikkeler ile Traianus zamanında daha çok latin sikkelerden kopya edilen sikkeler görülür. İlk kez Antoninus Pius ve Commodus zamanında kentin kendi kimliği ile sikke bastığını biliyoruz. Çünkü bu imparatorlar zamanında basılan sikkelerde görülen Sangarios doğrudan Iuliopolis'i

ilgilendiren yerel bir unsurdur ve kentin coğrafi önemini anlatır. Ayrıca kentin bizzat kendisini temsil eden Tykhe tasviri de Commodus zamanında görülür. Bu iki nokta kentin kendi kimliğini yansıtan sikkeleri Vespasianus ve Traianus zamanında değil, Antoninus Pius ve Commodus zamanında darp etmeye başladığını gösterir.

Severuslar hanedanlığı dönemine gelindiğinde ise darphane faaliyetinin, tarihi boyunca en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Septimius Severus döneminde 12 farklı arka yüz tipinde sikke basılmıştır. Bu dönemde 2 as'lık değer biriminin belirgin bir üstünlüğü vardır. Arka yüzde kullanılan tanrı ve tanrıça tasvirlerinin yanı sıra ilk kez askeri içerikli sembollerinde bu dönemde kullanılmaya başlaması darphanenin askeri faaliyetlerden aldığı ilhamdır. Septimius Severus döneminde doğuda ve Propontis'de yapılan savaşların askeri yol güzergâhındaki kentin darphanesinin faaliyetlerine yansması bu anlamda normal görünmektedir.

İmparator büyük bir sefere çıktı ise kentten birlikleri ile geçiyorsa, bu geçişle kentin sikke basması arasında ilişki vardır. Zira bu geçiş esnasında tüketim ve onun karşılığında üretimde artmıştır.⁵⁰ Severuslar hanedanlığı dönemindeki darp sayısındaki artışın bir nedeni bu olmalıdır. Bu yoğunluğun doğuya yapılan askeri faaliyetlerle daha da arttığı açıktır ve dolayısı ile kent uğrak bir noktada olduğu için ekonomik ihtiyaçlara da cevap verebilmiş olmalıdır. Caracalla ve Geta adına basılan sikkelerde de babaları Septimius Severus adına basılanlardan farklı bir darp stili gözlenmez. İki kardeşin hem Caesar hem de Augustusluk döneminde ağırlıklı olarak 2 as biriminde sikke basıldığını ve arka yüz seçimi konusunda da keskin bir farklılık olmadığı görülmüştür. İmparator Septimius Severus'un karısı Iulia Domna adına ise daha düşük ağırlığa sahip 1 as biriminde sikke basılmıştır.

⁵⁰ Heuchert, 2005: 32.

İmparator Elagabalus'un adına basılan paralarla MS 219 yılında evlendiği karısı Iulia Paula adına basılan paralar arasında gerek arka yüz tasviri gerekse ağırlık ve ölçü bakımından farklılıklar vardır. İmparatoriçe adına 3 as, Elagabalus adına ise 2 as biriminde sikke basılmıştır. 30 mm'nin üstünde boyutlara sahip İmparatoriçenin sikkelerinin arka yüzlerinde İmparator ile ilgili tasvirler kullanılmıştır **(Kat No: 102-110)**. Aşağıda imparatoriçe adına basılan aynı ön yüz kalıbına sahip bir grup sikkeden bahsedilecektir. Iuliopolis kenti olasılıkla İmparatoriçe adına bastığı sikkelerde imparatoru övme, dindar ve muzaffer gösterme görevini sikkeler aracılığı ile üstlenmiştir. Bu sikke serisi imparatorun 219 yılındaki evliliğine işaret eder. Ancak Elagabalus adına basılan sikkelerin ne zaman basıldığı konusu belli değildir. Bunun yanı sıra Elagabalus adına basılan sikkelerin arka yüzünde imparatorun kendisi ile ilgili herhangi bir tasvire rastlanmaz.

Severus Alexander döneminde darphanenin 8 farklı arka yüz tipinde ve 2 as 'dan $\frac{1}{2}$ as kadar değişen ağırlıklarda sikke bastığını biliyoruz. Yine imparatorun doğuda yaptığı askeri seferlerin bir yansıması olarak ilk kez askeri standart tasvirli sikkelerin basıldığını görmekteyiz **(Kat No: 128-133)**. $\frac{1}{2}$ as'lık birimlerinde daha çok askeri standartlı sikkeler için kullanıldığı dikkati çekmektedir.

Katalogumuzda yer alan sikkelere göre Severuslar hanedanlığı darplarından sonra arka yüz çeşitliliği açısından en zengin grup Maximinus I ve onun Caesar'ı Maximus adına basılan sikkelerden oluşmaktadır. Caesar Maximus sikkeleri arka yüz tipi açısından babasına göre daha zengin olup sadece 1 as biriminde basılmıştır. Maximinus I sikkeleri ise 1 ve $\frac{1}{2}$ as birimindedir.

Gordianus III döneminde en çok askeri standartlı sikke tipinin benimsendiği ve en büyük 1 as biriminde sikke basıldığı dikkati çekmektedir **(Kat No: 173-185)**. Darphanenin faaliyeti boyunca en düşük birim olan $\frac{1}{4}$ as birimindeki en fazla sikkeyi bu dönemde bastığı belirlenmiştir. Düşük ağırlıklı ve askeri standartlı bu sikkelerin fazla sayıda basımının arkasında

imparatorun doğuda Sasanilere karşı başlattığı büyük savaş'tan kaynaklanan bir neden aranmalıdır. Bu sikkelerin yine aynı ağırlık ölçüsünde Gallienus döneminde de basıldığını da göz ardı etmemek gerekir. Çünkü Gallienus döneminde imparatorluğun askeri gücü oluşturulmaya çalışılıyor, hem ordunun hem de donanmanın verimliliği arttırılmaya çalışılıyordu.⁵¹ Hem Gordianus III döneminde hem de Gallienus döneminde bu askeri faaliyetler Iuliopolis darphanesinde etkilerini göstermiştir.

Philippus I döneminde daha çok 2 as biriminde ve dini tasvirler içeren sikkeler, onun Caesarı Philippus II döneminde ise ¼ as'lık askeri standartlı sikkeler basılmıştır (**Kat No: 204-206**) .

Darphanenin faaliyeti genel olarak ele alındığında, Vespasianus döneminde Iuliopolis, Bithynia'nın birçok şehri ile ortak stil özellikleri gösteren sikkeler basmıştır. Darphane tarihi boyunca en yüksek 4 as değerinde, Traianus ile Vespasianus zamanında, en düşük ise ¼ biriminde sikke basmıştır. ¼ birimindeki düşük ağırlıklı sikkeler istisnalar dışında, askeri standartlı sikkeler için kullanılmıştır. 3 as'lık diğer büyük birim sadece Severuslar Hanedanlığı döneminde kullanılmış ve bunların içinden en büyükleri ise 30 mm'nin üzerinde çaplara sahip Iulia Paula sikkeleri olmuştur. Iulia Paula adına basılan sikkelerin kalıp çalışması daha önce Price tarafından yapılmış ve katalogumuzda yer alan **104, 107, 110,** nolu sikkelerin aynı ön yüz kalıbından basıldığını Price söylemiştir.⁵² Sikkelerin arka yüzlerindeki tiplerin seçimi konusuna aşağıda ayrıntılı değinilecektir ancak şunu söyleyebiliriz ki arka yüz tipi açısından Iuliopolis sikkelerinin genel olarak Bithynia bölgesinde basılan diğer sikkeler ile birçok paralelliği vardır. Özellikle Nikaia kenti sikkeleri ile Iuliopolis sikkelerinin ikonografik benzerliği dikkat çekicidir.

⁵¹ Gregory, 2011: 36.

⁵² Price, 1971: 127.

Roma döneminde, Bithynia bölgesinde Nikomedia darphanesinde çalışan kalıp kazıyıcıların etkinlik gösterdiği alanlar olduğundan bahsedilir.⁵³ Bu bağlamda aynı kalıp kazıyıcıların hem Nikaia hem de Iuliopolis darphanesi için benzer kalıpları her şehrin kendi etnikonu ile hazırladıkları düşünüldüğünde bu benzerlikler doğaldır. Kentin kimliği, dinsel inanışları ve bölgenin de yaşadığı siyasi ve askeri süreç bu kalıpların hazırlanırken arka yüz tipinin seçimi konusunda etkili olmuştur. Zaten kentin yaşadığı siyasi ve askeri süreci diğer Bithynia kentleri de yaşamıştır.

Iuliopolis sikkelerinin ne kadar büyük bir coğrafyada tedavülde olduğunu anlamamız için, daha fazla kanıt gerekmektedir. En azından içinde Iuliopolis sikkesi barındıran define buluntuları bu konuda çok önemlidir. 1953 yılında Bulgaristan- Bidincko – Archar'da bulunan ve 382 adet sikkeden oluşan definede bulunan 1 adet Iuliopolis sikkesi (Commodus adına basılmış) askeri faaliyetlerle sirküle olmuş bir sikkedir.⁵⁴ Yine Arnavutluk'ta Albania'da bulunan bir başka define de de kentin sikkesi bulunmuştur.⁵⁵ Her iki define bulunan sikkeler kentin sikkelerinin askeri faaliyetlerle sirküle olduğunu göstermektedir. Ayrıca Nikaia, Nikomedia ve Iuliopolis sikkelerinin bir arada bu definelerde bir arada ortaya çıkması kentin sikkelerinin Nikaia ve Nikomedia gibi büyük kentler aracılığı ile dolaşıma çıktığını gösterebilir.⁵⁶

2.3. IULIOPOLİS SİKKELERİNİN İKONOĞRAFİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Şehir sikkelerinin ne olduğu ve onların üzerindeki tasvirlerin kentin kimliği hakkında ne anlattığının anlaşılması için sikkelerin üretiminden kimin sorumlu olduğunu bilmek önemlidir. Şehirlerin Grek tarzında sikke basması

⁵³ Howgego, 1985: 41.

⁵⁴ Gerasimov, 1955: 605-606.

⁵⁵ Noe, 1937: 19-20.

⁵⁶ Çalışmada yer verdiğimiz ve İstanbul Arkeoloji Müzelerinde bulunan 40 adet Iuliopolis sikkesinin 18 'inde kontrmark bulunmaktadır. İstanbul Arkeoloji Müzelerine İzmit'ten geldiği bilinen bu sikkeler Maximinus I, Philippus I, Valerianus ve Gallienus adına basılmıştır ve olasılıkla Nikomedia darphanesinde kontrmarklanmışlardır. Bu grup tek başına bir bilimsel yayına konu olacağı için ayrıca çalışılacaktır.

kendi kendini yönetmenin bir parçası idi. Bu kentler bölgesel aristokrasiden magistratlar tarafından yönetiliyordu ki bunlarda Roma tarafından belirlenen bir çerçevede eyalet yönetimi ve imparator tarafından denetleniyordu. Merkezi yönetimin detaylardan çok genel denetimlerle ilgilenmesi, sikkelerin arka yüz tasvirinin seçilmesi konusunda kentlere özgür olma fırsatını vermiştir. Bu nedenle tasvirler etnik görünümlü olabilmektedir ve şehir kimliğinin resmi bir anlatımı olabilmektedir. Sikkelerin vasıtası ile yerel kimliği ifade etmek bazı durumlarda elitlere mahsus değildi fakat bir bütün olarak vatandaşlar tarafından paylaşılıyordu.⁵⁷ Şehir sikkeleri değer işaretlerinden yoksundu. Bu nedenle antik dünyadaki insanlar sikkenin ağırlığına, ölçüsüne ve itibari değerini açıklayan sikke resmine güvenmek zorundaydılar.⁵⁸

Şehir sikkeleri bulunduğu o bölgede dolaşımda idi ve sikkelerin hedef kitlesi şehrin sakinleri ile civardakilerdi. Sikkeler üzerinde resmedilen konular esasen şehrin elitlerini mi hedefliyor yoksa daha uzak halklarını hedefliyor bu net değildir. Yerel kimliğin oluşturulmasında ve sürdürülmesinde şehir sikkelerinin tasvirlerinin rol oynadığına karar vermek de kolay değildir. Buna rağmen yeni bir dizayn oluştururken açıklayıcı sikke lejantları kullanma eğilimi her zaman olmuştur.⁵⁹

Şehir sikkelerinin arka yüzlerinde resmedilen konular daha çok dini konularla ilintilidir. Bu üstünlük şunu gösterir; büyük tanrılara tapınım kent kimliğinin ana göstergesidir. Bir kenti temsil etmenin en iyi yolu onun en önemli tanrısını sikke üzerine koymaktır.⁶⁰

Lulio polis kent sikkelerinde de bu üstünlük göze çarpar. Kentin Gallienus dönemine kadar bastığı sikkeleri üzerinde Grek Panteonundaki neredeyse tüm tanrılar resmedilmiştir. Yunan tanrılarının zenginliği kentteki sikke basımına da yansımıştır. Tanrıların en büyüğü Zeus, Anadolu'nun ana tanrıçası Kybele, Hermes, Herakles, Hephaistos, Artemis, Apollon, Athena,

⁵⁷ Heuchert, 2005: 40.

⁵⁸ Heuchert, 2005: 31.

⁵⁹ Heuchert, 2005: 40.

⁶⁰ Heuchert, 2005: 48.

Nemesis, Asklepios, Hygieia, Athena, Mısır kökenli tanrı Serapis, Demeter, Telesphoros, Tykhe, Dionysos kentin sikkelerinde görülen tanrılardır. Bu güne dek kentin sikkelerinde görülmeyen ve ilk kez bu çalışmada yer alan Dionysos, Hephaistos ve Telesphoros tasvirleri bu ikonografik zenginliğe katkıda bulunmuştur.

Kent İmparator Vespasianus Döneminde Proconsul M. Plancius Varus adı ile üç ayrı tipte sikke basmıştır. Bu örneklerin ön yüzünde İmparatorun isimleri ve unvanları dative (ismin e hali) halinde verilirken, arka yüzde valinin adı yazmaktadır. Arka yüzde tasvir edilen kantharos ve üzüm salkımı ise Tanrı Dionysos ile ilintili tasvirlerdir⁶¹(**Kat No: 2-6**). Zaten kentte Maximus Caesar ve III. Gordianus zamanında basılan ve ilk defa bu çalışma ile bilim dünyasına sunulan sikkeler üzerinde de tanrı kantharosu ile resmedilmiştir⁶²(**Kat No: 153,171-172**). Vespasianus döneminde basılan diğer şehir sikkelerinde Dionysosla ilgili tasvirlerin yanında değişik tipler görülmesine rağmen Iuliopolis’de en çok Dionysos ile ilintili tasvirlerle yer verildiğini görmekteyiz. Kentte tanrıya erken dönemde tapınılmış ve 3. yüzyıl ortalarına kadar bu tapınım devam etmiş olmalıdır. Zaten kentin territoriumuna çok uzak olmayan Sarıyar beldesinde bulunan bir yazıt “İyi ürün sağlayan Dionysosa” şeklindeki yazısı⁶³ ile tanrının yörede tapınım gördüğünü kanıtlamaktadır. Kentin bulunduğu verimli toprakların bağcılığa uygun olması antik dönemde tanrıyı burada önemli kılmaktadır. Sarıyar’da bulunan yazıtta ona verilen “ iyi ürün sağlayan” unvanı bağcılık ve şarapla doğrudan ilişkilidir. Tanrı Iuliopolis sikkelerinde ikonografik olarak bazen çıplak bazen de yarı giyimli, elinde kantharos ve thyrsosu ile resmedilmiştir(**Kat No: 153,171-172**). Bu ikonografiyi daha önce Waddington (1925)’da yayımlanan,

⁶¹ RPC II, 1999: 106.

⁶² RPC II’de kentte Dionysos tasvirli hiç sikke olmadığından bahsedilir. Ancak yaptığımız araştırmalarda İstanbul Arkeoloji Müzeleri Koleksiyonunda Dionysoslu örneklerle rastlanmıştır ve buradaki katalogda 153,171-172 numaralar ile yayınlanmaktadır.

⁶³ Mitchell, 1982: 136.

Herakleia'da Maximinus I ve Gordianus III zamanında, Nikaia'da Antoninus Pius zamanında basılan benzer örneklerden tanımaktayız.⁶⁴

Traianus zamanında basılan üç farklı sikke tipinden,⁶⁵ arka yüzünde Demeter olan örneklerde şehrin adı tam olarak yazarken (**Kat No: 9-12**), diğer iki örneğin arka yüzünde şehrin adı monogram şeklinde yazmaktadır. Bu örneklerden birinin arka yüzünde **OMONOIA ΣΕΒΑΣΤΗ** (Homonoia Sebaste) yazısı ile birlikte şehrin adı monogram şeklinde olup Tanrıça Eirene dal ve bereket boynuzu tutmaktadır (**Kat No: 7**). Diğerinde ise sağa doğru yürüyen çıplak Ares figürü ve şehrin adının monogramı yer almaktadır (**Kat No:8**). Bu tip Domitianus zamanında Nikaia, Nikomedia ve Prusias Hypios'da basılan arka yüzde çıplak Ares figürünün yer aldığı örneklerle aynı tiptir. Bu örneklerin arka yüzünde şehrin adı monogram şeklinde yazmaktadır. Sikkelerin üzerindeki bu özellikler Titus ve Domitianus'un Trakya'da basılmış imparatorluk baskılarından kopyalanmıştır.⁶⁶ Iuliopolis'de basılan Domitianus'a ait herhangi bir sikkeye şu ana kadar ulaşılammıştır ama Traianus zamanındada çıplak Ares figürlü örneğe bakarak Domitianus zamanındaki geleneğin devam ettiğini söyleyebiliriz.

RPC II' de **OMONOIA ΣΕΒΑΣΤΗ** (Homonoia Sebaste) yazılı sikkelerin üzerlerinde herhangi bir şehrin ismin yazılı olmaması nedeni ile tek bir şehirde basılmış olabileceğini ve sikkeler üzerindeki monograma (**ΠΡ ΥΠΙ**) bakarak bu şehrin Prusias ad Hypios olabileceği söylenmiş ve bir yandan da Iuliopolis'de Traianus zamanında basılan bu tipteki sikkeye dikkat çekilmiştir.⁶⁷ Domitianus zamanında bu sikkeler tek şehirde basılmışsa bile Traianus zamanında bu iddianın geçerliliği kuşkuludur. Çünkü Iuliopolis'in adının kısaltması ile basılmış sikke mevcuttur. Domitianus örneğinin üzerindeki dizayna bakarak bu tasvirin Domitianus ve Titus zamanında

⁶⁴ Rec Gén, 1925: 374, 377, 409.

⁶⁵ Mionnet, Desc. Tome 2: 185 no'da Traianus Adına basılmış ve arka yüzünde Men tasviri olan bir sikkeden bahsedilmektedir. Sikke Waddington tarafından şüpheli bulunmuş ve kataloga dâhil edilmemiştir. Bizde bu sikkeyi gözden geçirilmemiş bir örnek olduğu için katalogumuza dâhil etmedik.

⁶⁶ RPC II, 1999: 92.

⁶⁷ RPC II, 1999: 94.

Trakya’da basılan ve üzerinde **PAX AVGVSTA S C** yazıtlı Latin sikkelerinden esinlenerek yapıldığı yine RPC II’ de bahsedilmektedir. Hatta SC kısaltmasının yerine kentin adının kısaltmasının yazıldığı belirtilmektedir.⁶⁸

Şehir sikkeleri üzerinde bazı durumlarda standartlaşmış ikonografiler görülürler. Antoninler Döneminde yaklaşık 43 şehirde Tanrı Men ayakta ve at üzerinde resmedilmiştir.⁶⁹ Bu standartlaşmış bir ikonografidir. Tanrı Men Roma İmparatorluğunda doğu dinlerine duyulan ilgi ile popüleritesi artmış Anadolu kökenli Ay Tanrısıdır. Ayrıca Strabon’a göre Pontos’da yemin tanrısıdır ve Phrygia’da bir tıp okulu vardır. Phrygia’da ona sunulan adak stellerinden anlaşıldığı üzere Tanrı şifa ve sağlık tanrısıdır.⁷⁰ Tanrının kökenine ilişkin pek çok tartışma ve görüş olmasına karşın en akla yatkını onun Anadolu kökenli olduğudur. Hatta Ramsay’a göre Men Lydia-Phrygia kökenli güneş tanrısı Manes ile Hitit tanrısı Masnes ile ilişkili Anadolulu güneş tanrısıdır ancak giderek ay tanrısına dönüşmüştür. Manes ismi de zamanla Grekçe Men ismine dönüşmüştür.⁷¹

Luliopolis kentinde basılan sikkeler üzerinde en çok Tanrı Men’in tasvirine yer verilmiştir. Luliopolis’de tanrı Men’in özellikle at üzerindeki tasvirlerinin İmparator Commodus ve İmparatoriçe Julia Domna adına basılan sikkeler üzerinde sıkça resmedildiği görülür. Tanrı, Commodus Döneminden başlayarak ve en çok Severuslar Hanedanlığı Döneminde olmakla beraber, Gallienus Dönemine kadar sikkeler üzerinde görülür.

Men özellikle Hristiyanlığın yayılma döneminde Roma merkezi yönetiminin paganizmi canlı tutma çabaları kapsamında Anadolu’da çok tapınılmış bir tanrıdır.⁷² Ancak Bithynia bölgesinde Bithynion, Khios ve Nikaia şehirlerinden birkaç örnek dışında tanrı sikkeler üzerinde pek görülmemektedir. Tanrının en çok Luliopolis sikkeleri üzerinde tasvir edildiği

⁶⁸ RPC II, 1999: 107.

⁶⁹ Heuchert, 2005: 49.

⁷⁰ Karakaya, 2007: 32-33.

⁷¹ Karakaya, 2007: 36-37.

⁷² Karakaya, 2007: 55.

bilinmektedir. Bunda, kentin Galatia sınırında yer alıyor olması ve Ankyra'ya olan yakınlığı etkili olmalıdır. Çünkü Ankyra'da bir Men tapınağının olduğu ve Traianus döneminde basılan Koinon Galatia sikkeleri üzerinde in antis planlı bu tapınağın resmedildiği bilinmektedir. Ankyra şehir sikkeleri üzerinde tanrının bazen ön yüzde bazen arka yüzde değişik tasvirlerine rastlanmaktadır.⁷³ Iuliopolis'in Ankyra'ya olan coğrafi yakınlığı nedeni ile bu kültü ve inancı benimseyip tıpkı Ankyra gibi sikkeleri üzerinde resmetmesi normaldir.

MS 3. yüzyılda en parlak dönemini yaşayan tanrının tasvirlerine Iuliopolis kenti sikkelerinde en erken imparator Commodus zamanında (MS 177-192) rastlandığını görüyoruz.⁷⁴ Bu örneklerde tanrı iki farklı şekilde tasvir edilmiştir. Birincisi tanrının Frig başlıklı ve omuzları hilal süslemeli büstü resmedilirken (**Kat No:16-20**) ikinci tasvirde tanrı at üzerinde, yine Frig başlıklı ve sağ elini yukarı kaldırmış vaziyette resmedilmiştir (**Kat No: 21-22**).

Tanrının atlı tasvirleri çok yaygın olmamakla birlikte Bithynia bölgesinde Iuliopolis kenti dışında Nikaia kentinde, III. Gordianus ve Antoninus Pius Döneminde basılan şehir sikkelerinde tanrının atlı tasvirlerine rastlanmaktadır. Nikaia'da basılan III. Gordianus sikkesinde Men Askanios tipi resmedilmiştir.⁷⁵ Bizim katalogumuzda yer alan Commodus sikkesindeki tip de Men Askanios tipine benzemekle beraber yukarı kaldırdığı sağ elinde Askanios tipindeki gibi çelenk olup olmadığı net değildir. Sikkenin bu kısmındaki aşınmadan dolayı, at üzerinde ve başının geriye dönük olması dışında Askanios tipi ile Iuliopolis'de basılan örneğin bir benzerliğinin olup olmadığına karar vermek zordur. Tanrının Severuslar Hanedanlığı döneminden itibaren Iuliopolis sikkeleri üzerinde ayakta kısa khiton ve khlamys giyinmiş ve kimi zaman kozalak kimi zamanda patera tutar vaziyette resmedildiği görülmektedir (**Kat No: 99, 111, 114-118**). Maximus Caesar dönemine ait bir örnekte ise tanrı önünde duran altara libasyon yaparken

⁷³ Arslan, 2004: 34-35.

⁷⁴ Waddington tarafından şüpheli bulunan ve Mionnet, Desc, Tome 2: 185 no'da yayınlanan Men tasvirli Traianus sikkesinden emin olamadığımız için Commodus bu konuda ilk sayılmıştır.

⁷⁵ Rec Gén, 1925: No: 706.

betimlenmiştir (**Kat No: 146**). Tanrı Men'in büst şeklinde tasviri ise Iuliopolis darphanesinde Commodus döneminden Gordianus III dönemine kadar sevilerek kullanılmıştır (**Kat No: 16-21, 41-42, 67,72-75, 113, 134, 163**).

Severuslar hanedanlığı dönemi darphanenin en yoğun çalıştığı dönemdir. Bu dönemde görülen 30'un üstündeki farklı arka yüz tipi bunu söylemek için yeterlidir. Özellikle İmparator Septimius Severus döneminde bu yoğunluk dikkat çekicidir. Severuslar döneminde neredeyse tüm tanrı ve tanrıça figürleri kullanılmıştır. Bu dini tasvirlerin yanı sıra askeri konuların resmedilmeye başlaması MS 2. yüzyıl sonunda 3. yüzyıl başlarında Anadolu'nun kuzey batısında Pescennius Niger ile doğusunda ise Partlarla savaştan Septimius Severus dönemine isabet eder. Nikaia kentinin bastığı sikkelerin içinde askeri tasvir içeren bir örnek Iuliopolis kentinde basılan bir örnekle aynı arka yüz tipine sahiptir. Her iki kentte de görülen bu baskı İmparatorun doğuda Partlarla ve Perslerle olan savaşta kazandığı zaferin anısına basılmış olmalıdır. Hem Nikaia hem de Iuliopolis'de basılan bu örneğin arka yüzünde iki askeri standart arasındaki altar üzerinde duran lejyon kartalı bu zaferin ya da imparatorun doğuya giderken kullandığı askeri yol güzergâhında bulunan Iuliopolis'den geçişinin yansıması olmalıdır (**Kat No: 54-55**). Bu askeri propaganda içeren sikkenin yanı sıra İmparatorun karısı Julia Domna zamanında da devam eden darplarda en çok dini tasvirler tercih edilmiştir. Tanrı Apollon (**Kat No: 56**), Tanrı Men (**Kat No: 41-43, 57**) Tanrı Asklepios (**Kat No: 44-45, 59**), Tanrıça Hygieia (**Kat No: 46, 60-62**) ve Tanrıça Nemesis (**Kat No: 47,58**) tasvirleri kentin sikkeleri üzerinde yer alır. Tanrı Asklepios ve özellikle Hygieia tasvirleri en çok bu dönemde tercih edilir.

Kybele, Tykhe, Telesphoros, Demeter, Nehir tanrıları Sangarios ve Skopas, Athena, Hermes ve Men tasvirleri de Asklepios ve Hygieia'nın yanı sıra yine Severuslar Hanedanlığı Döneminde sikkeler üzerinde sık kullanılmıştır. İmparator Caracalla ve İmparator Geta'nın hem caesarlıkları hem de imparatorlukları döneminde kentte sikke basılmıştır. Nehir tanrıları Sangarios ve Skopas (**Kat No: 71,87**), Men, Asklepios ve Hygieia (**Kat No:**

68-70, 76, 85, 92), Kybele (**Kat No: 63**), Tykhe (**Kat No: 66, 88-91**), Demeter (**Kat No: 77-79**), Telesphoros (**Kat No: 86**) ve Hermes (**Kat No: 94**), Zeus (**Kat No:93**), Caracalla ve Geta Döneminde arka yüzde resmedilen tanrı ve tanrıçalardır. Özellikle Sağlık tanrısı Asklepios, Hygieia ve Telesphoros tasvirlerinin erken döneme göre bu dönemde arka yüzde daha çok tercih edildiği görülür. Kentin nekropolünde yapılan kazılarda bu tanrılara ilişkin kült ve inanışla ilgili oldukça fazla sayıda buluntu ele geçmiştir. Öncelikle nekropolde hekim mezarı olduğu düşünülen mezarlarda fazla sayıda bulunan tıp aletleri Iuliopolis kentinde sağlık tanrıları ile ilgili inanışın nedenini anlatır. Telesphoros ise diğer Bithynia kentlerindeki sikkelerde görülmesine rağmen Iuliopolis kenti sikkelerinde bu güne dek görülmemiştir. İlk kez nekropolde yapılan kazılarda ortaya çıkan ve burada **Kat No: 86** ile yayımlanan sikke ile Iuliopolis kentinin de Telesphoros betimli sikke bastığını görmekteyiz. Tanrının betimi; diğer kentlerde olduğu gibi başlıklı bir çoban mantosu giyimli ve cepheden ayakta gösterilmiştir.

İmparator Elagabalus'un ilk karısı Julia Paula döneminde basılan sikkelerde daha çok siyasi ve askeri nitelikli tasvirler görülür. Arka yüzde imparatorla ilgili dini ve siyasi tasvirlerin yer aldığı bu sikkelerin MS 218-219 kışını Bithynia'da geçiren imparatorun Julia Paula ile olan evliliğinden önceye tarihlenemeyeceği açıktır.

Özellikle Iulia Paula zamanında basılan 4 atın çektiği araba üzerinde kartal ve Emisa'dan Roma'ya götürdüğü düşünülen kutsal taşın resmedildiği sikke ve diğer Iulia Paula sikkeleri imparatorluğun bilinmeyen doğu darphanelerinde basılan aureus ve denariusların tipik örneklerine benzer. Iuliopolis'de basılan bu örneklerin bu Roma sikkelerinden sonra basılmış olması muhtemeldir. Iuliopolis'de basılanlar en erken Elagabalus sikkelerinin karakteristik özelliklerini gösterirler. Kutsal taşın geçişinin resmedildiği sikke tipi direkt bu aureus ve denariuslardan etkilenmiştir. Iuliopolis'de basılan bu örneklerin Roma imparatorluk sikkelerine olan bu benzerliği, Bithynia'daki bir Roma İmparatorluk darphanesine işaret etmektedir. Bu darphane çok büyük

olasılıkla Elagabalus'un 218-219 kışında kaldığı Nikomedia'dır. Kutsal taşın geçişinin resmedildiği sikkenin ön yüz kalıbı ile Rec Gén No: 35 de yayınlanan tanrıça Roma tasvirli sikke, SNG von Aulock; No: 6973 de bulunan imparatorun at üzerinde resmedildiği sikke ve yine Rec Gén No: 37 ve 40 no da yayınlanan örneklerin ön yüzleri aynı kalıptan basılmıştır. Bunlar aynı serinin parçasıdır. Bu seri İmparatorun 219'da Iulia Paula ile olan evliliğine işaret eder. Diğer bir konu bu geçişte taşın götürülüp götürülmediği konusudur. Bu seri aureus ve denariuslarla ilişkilendirilince taşın imparatora eşlik ettiği muhtemeldir. MS 220 de İmparatorun Iulia Paula ile boşanmasını takiben Severus Alexander'ın 222 deki tahta çıkışına kadar kent sikke basmamıştır.⁷⁶

Olympos tanrıları tüm Yunanlılar için ortak tanrılardır. Ancak Anadolu'da hemen her kent bu tanrılara kendilerine has biçimle tapıyorlardı ve bu tanrılara yüzlerce lakap takıyorlardı.⁷⁷ Iuliopolis'de de hem Anadolu kökenli tanrılara hem de Olymposlu tanrılara tapınılmıştır. Örneğin kentin Commodus, Septimius Severus ve Maximus döneminde bastığı sikkelerin **(Kat No:15, 49, 160-161)** üzerinde görülen Mısır orjinli tanrı Serapis Grek Pantheonunun tanrıları olan Zeus, Hades, Asklepios ve Dionysos'la birlikte bir yakındoğu-batı sentezi kültü olarak karşımıza çıkar.⁷⁸ Kentte bu tanrıya ait tapınımı sikke dışında kanıtlayan arkeolojik belge, Iuliopolis Nekropolü 2012 yılı kazı çalışmalarında bulunmuştur. Nekropolde bulunan ve üzerinde **ΕΙΣ ΖΕΥΣ ΣΕΡΑΠΙΣ (Eşsiz, Tek Zeus Serapis)** yazılı kırmızı Jasper taşlı amulet, Iuliopolis kentinde Zeus Serapis kültünün olduğunu ve bu amuleti de bu külte inanan birinin sağlığında üzerinde taşıdığını ve ölürken de yanında götürdüğünü gösterir.

Kentin sikkeleri üzerinde görülen tanrı ve tanrıça betimlerinin kentteki kült ve inanışlara ilişkin bilgi verdiği kuşkusuzdur. İmparator Geta zamanında basılan sikke üzerinde görülen tetrastil tapınak içindeki Tykhe heykeli **(Kat**

⁷⁶ Price, 1971: 127-128.

⁷⁷ Franke, 2007: 38.

⁷⁸ Şahin, 2001: 163.

No: 80-84), kentteki bir Tykhe tapınağına mı işaret etmektedir? Bunun cevabını vermek çok kolay değildir. Çünkü aynı betime Kretia Flaviopolis ve Nikaia kentinde basılan örneklerde de rastlanmaktadır. Bithynia dışında, Pisidia-Timbriada'da ve Konana da tanrıçanın tetrastil tapınak içindeki tasvirine rastlanmaktadır. Hatta Timbriada'da Caracalla dönemine ait örnekle Iuliopolis'te imparator Geta'nın caesarlığı döneminde basılan örnek ikonografik olarak çok benzemektedir. O halde yukarıda ki sorunun iki cevabı olabilir:

Birincisi gerçekten Iuliopolis kentinde bir Tykhe tapınağı vardı ve Anadolu kentlerinde basılan paralarda yaygın olduğu üzere Iuliopolis kenti de bu tapınağını sikkesi üzerinde resmederek onunla övünüyordu. Ya da kentte böyle bir tapınak yoktu ve bu aslında standartlaşmış bir ikonografi idi. Çünkü Tykhe Anadolu'da hemen her kentte şehirlerin koruyucusu olarak benimsenmişti ve şehirlerin talihini ve kaderini belirliyordu. Iuliopolis'de de kentin koruyucusu olarak Tykhe tapınımını gösteren arkeolojik verilere yine nekropolde yapılan kazılarda ulaşılmıştır. Üzerinde tanrıçanın tasvirinin olduğu yüzük taşları bu inanın kanıtıdır. Kentte en erken imparator Commodus Döneminde görülen Tykhe tasviri darphanenin faaliyetinin yoğunlaşmasına paralel olarak, Severuslar Hanedanlığı döneminden itibaren sikkeler üzerinde de yoğun olarak görülmeye başlar.

Kentin sikkelerinde daha önce rastlanmayan Hephaistos tasviri burada iki örnekle ilk kez yayımlanmıştır. Hephaistos Roma Dönemine kadar Anadolu'da kültü çok yaygın olmayan bir tanrıdır. Bunun paralelinde tasvir sanatında da Hephaistos ile çok karşılaşmamaktadır. Roma İmparatorluk döneminde Küçük Asya'da birçok paranın üzerinde tanrının tasviri yer almaktadır. Hephaistos Roma Döneminde, antik dünyanın hiçbir bölümünde Anadolu'daki kadar ünlü değildir. Bu paraların çoğunluğu MS 3. yüzyıla aittir. Tasvirde tanrı hep aynı şekilde betimlenmiştir. Yani kentler tanrıyı kendilerine göre yerelleştirmemiştir.⁷⁹ Demirci tanrı Hephaistos'un tasvirlerinde bir elinde

⁷⁹ Brommer, 1978: 185.

çekiç, diğer elinde örs bulunmaktadır, başında konik bir başlık ve tek ayağı topaldır.

Luliopolis kentinde de MS 3. yüzyılda Maximus Caesar ve I.Philippus 'un karısı Otacilia Severa adına basılan sikkeler üzerinde tanrı ayakta sağa doğru durmakta ve sağ elinde çekiç, sol elinde olasılıkla maden külçesi taşımaktadır (**Kat No: 159, 202**), Luliopolis kentinin bulunduğu topraklardaki zengin kömür yatakları günümüzde de işletilmektedir. Antik dönemde de bu kömür yatakları Luliopolisliler tarafından biliniyor mu idi? Tanrı bu sebeple mi burada tapınım görüyordu? Bunu bilmiyoruz. Ancak kentin bu kaynaklara olan yakınlığı ve nekropol kazılarında ele geçen çok sayıdaki madeni eşya bunun mümkün olabileceğini göstermektedir. Günümüzde bir kentte nelere gereksinim duyuluyorsa antik dünyada da kuşkusuz bu geçerli idi ve büyük bir kentte her sektörden zanaatkâr mevcuttu. Luliopolis kenti çok büyük bir kent olmamasına rağmen işlek bir yol üzerinde ve Propontis'den Orta Anadolu'ya geçiş koridorunda bulunması nedeni ticari ve sosyal hacmi olan bir kent konumunda idi. Bu yüzden kentte Demirci Tanrı Hephaistos'a inanan ve maden işi ile uğraşan zanaatkârların olması mümkündür.

Nekropol kazılarında ele geçen ve daha önce yayınlanmış örneklerine rastlanmayan yeni tipler kentin sikkelerinde ki arka yüz zenginliğine katkıda bulunmuştur. Burada **kat no 218** ile yayınlanan Gallienus sikkesinin arka yüzünde betimlenen Avcı Artemis betimi kentin sikkelerinde daha önce bilmediğimiz bir tiptir ve ilk kez buradaki katalogda yer almıştır. Aynı tip İstanbul Arkeoloji Müzeleri koleksiyonunda bulunan ve daha önce yayınlanmayan bir Otacilia Severa (I.Philippus'un karısı) sikkesinde de görülmektedir. Bu örnekte burada **kat no 203** ile kataloga dâhil edilmiş ve şu ana kadar Luliopolis'de basılan iki Otacilia Severa sikkesinden biri olmuştur.

Antik dönem insanları yaşadığı coğrafi bölgede ve doğada gördüğü kendisini korkutan ya da hayranlık duyduğu birçok şeyi tanrılaştırmıştır. Nehirler ve akarsular da bunlardan biridir. Çünkü nehirler antik çağ insanına hem tarımsal, hem taşımacılık, hem de balık açısından fayda sağlamışlardır.

İnsanların yaşam kalitesi yine nehirler ve su kaynakları sayesinde artmıştır. Bu nedenle tasvir sanatında bu tanrılara yer vermişlerdir. Sanatta nehir tanrıları hep erkektir. Küçük nehirleri genç erkekler, büyük nehirleri yaşlı erkekler temsil eder. Vücutlarının üst bölümü çıplak ve bir tarafa uzanır vaziyette tasvir edilmişlerdir. Bazen yanlarında bir su kabı, ağaç ya da balık bulunurken tanrının elinde çoğunlukla kâmiş, bereket boynuzu ya da gemi resmi bulunmaktadır.⁸⁰

Lüliopolis kenti nehirler açısından coğrafi olarak şanslı bir bölgede yer almaktadır. Güneyden gelen Sakarya Nehri, batıdan gelen Aladağ Çayı ve doğudan gelen Siberis ile birleşerek devam eder. Alüvyon açısından oldukça verimli olan kentin arazisi tarım için çok uygundur. Hem bu nehirlerin beslediği verimli tarım arazileri hem de halka sunduğu zengin balık çeşitliliği için kent sikkelerinde Sakarya Nehrini ve Aladağ Çayını tanrılaştırarak resmetmiştir. Kentte en erken Antoninus Pius zamanında basılan sikkelerde görülen nehir tanrısı Sangarios sola doğru uzanmış, sağ elinde bir dal tutmakta ve sol kolunu ise bir urneye dayamıştır (**Kat No: 13-14**). Tanrı sakallı olgun bir erkek olarak gösterilmiştir. Bu betim onun büyük bir nehir olduğuna işaret eder. Elinde tuttuğu bitki dalı ise nehrin beslediği bereketli ve verimli toprakları anlatmaktadır. İmparator Commodus adına basılan şehir paralarında da Sangarios aynı betimle karşımıza çıkar ancak burada **32-33** nolu örnekte görüleceği gibi tanrı bu sefer elinde dal değil gemi dümeni tutmaktadır. Buda bu dönemde Sakarya nehrinin taşımacılıkta kullanıldığını gösterir. Yine tanrı olgun bir erkek ve belden yukarısı çıplak olarak resmedilmiştir. Septimius Severus, Caracalla ve Valerianus zamanında basılan sikkelerde ise nehir tanrısı Skopas ve Sangarios karşılıklı tasvir edilmişlerdir. Bu tasvir sanki güneyden gelen Sangarios ile kuzey batıdan gelen Skopas'ın karşılaşmasının anlatımı gibidir. Septimius Severus adına basılan sikkede iki nehir tanrısının arasında sağa dönük yer alan kadın başı Lüliopolis Tykhesi'nin başı olmalıdır. (**Kat No: 53**) Böylelikle nehirlerle kentin personifikasyonu aynı resimde betimlenerek bu iki nehrinde kent için olan

⁸⁰ Karakaya, 2007: 56-57.

önemi anlatılmak istenmiş ya da kentin her iki nehirden de fayda gördüğü vurgulanmış olmalıdır. Bir başka bakış açısı ile Anadolu'da birçok şehirde basılan sikkede nehir tanrıları şehir Tykhesinin ayakları önünde yüzer vaziyette betimlenirken burada Tykhe başının her iki tarafında betimlenmesi şehrin coğrafi konumunu anlatıyor olabilir. Yani Iuliopolis kenti bu iki nehre de çok yakın lokalize edildiği için bu vurgulanmak istenmiştir. Bu örnekte de sağdaki olgun erkek figürü Sangarios soldaki ise Skopas'dır. Bu şekilde nehir tanrılarının karşılıklı resmine Caracalla ve Valerianus döneminde basılmış iki örnekte daha rastlamaktayız. **(Kat No: 71, 214)** Ancak bu örneklerde iki nehir tanrısının arasında bir taht üzerinde sola doğru Zeus oturmakta ve sağ elinde yıldırım demeti sol elinde ise asa tutmaktadır. Her iki örnekte de sağda Sangarios solda ise Skopas karşılıklı uzanmış olup, Sangarios'un elinde gemi dümeni, Skopas'ın elinde ise dal bulunmaktadır. Kentte Zeus betimli birçok sikke MS 2-3. yüzyılda basılmıştır. **(Kat No: 34-40, 93, 100, 112, 193-194, 217)** Tanrı Zeus Anadolu'da daha çok "*Koruyucu, Gözeten Tanrı*" işlevi ile tapınım görmektedir. Bu işlevine ilaveten "*Gök Tanrısı*", "*Bolluk Bereket Tanrısı*" ve "*Kurtarıcı Tanrı*" özellikleri de bilinmektedir.⁸¹ Tanrının burada iki nehir tanrısı ile birlikte resmedilmesi onun bolluk ve bereket tanrısı işlevinin yansımasıdır. Çünkü nehir tanrıları da benzer özellikleri ile betimlendiği için burada bolluk ve bereket ile alakalı bir kompozisyon anlatılmıştır.

Kentin sikkeleri üzerinde İmparator Traianus ve Geta zamanında betimlenen tanrıça Demeter de tıpkı nehri tanrıları gibi yine bereket kültü ile ilgilidir. **(Kat No: 9-12, 77-79)** Tanrıça Demeter toprağın dirilişinin ve tarımın tanrıçasıdır ki bu nedenle kent için önemi şaşırtıcı değildir.

İmparator Septimius Severus döneminden itibaren Anadolu'nun ana tanrıçası Kybele birçok kez aynı tasvirle kentin sikkeleri üzerinde yer alır. Neolitik dönemden itibaren görülen tanrıçanın leopar ve aslanlarla olan betimi Iuliopolis darphanesinde de kullanılmıştır. Tahtında oturan ve her iki yanında oturan aslan figürü bulunan Kybele tasviri aslında tanrıçanın Anadolu'da

⁸¹ Şahin, 2001:192.

basılan sikkeler üzerinde en sık rastlanan tasviri olup bu standartlaşmış bir ikonografidir. Her iki yanında bulunan aslan figürleri onun “Hayvanların Kraliçesi” ve doğaya olan egemenliğinin sembolüdür.⁸² Tanrıça burada gösterilen örneklerde başında polos, üzerinde khitonu ile sağ elinde patera sol kolunu ise bir tympanuma dayamış olarak gösterilmiştir. Septimius Severus, Elagabalus, I. Maximinus, III. Gordianus, I. Philippus ve Valerianus döneminde basılan sikkelerin hepsinde aynı ikonografi kullanılmıştır **(Kat No: 50-51, 63, 95, 98, 138-141, 157-158, 164-165, 195-201, 208-213)**.

Buraya kadar bahsedilen konulardan askeri içerikli tasvirler darphanenin en yoğun çalışmaya başladığı Severuslar Döneminden itibaren başlayıp darphanenin faaliyetine son verdiği Gallienus dönemine kadar değişik anlatımlarla karşımıza çıkar. İlk kez Septimius Severus’un Part savaşları esnasındaki geçişi anısına basılan sikkede kullanılan askeri standart daha sonra Severus Alexander, I. Maximinus, III. Gordianus, II. Philippus ve Gallienus Döneminde basılan örnekler üzerinde değişik versiyonlarda karşımıza çıkar **(Kat No: 54-55, 124, 128-133, 142-145, 162, 173-185, 204-206, 219-225)**. Septimius Severus Döneminde basılan örnekte altar üzerinde yer alan kartal figürünün her iki yanında yer alan askeri standart, Severus Alexander döneminde yan yana üç tane, Maximinus I döneminde iki tane resmedilmiştir. III. Gordianus döneminde iki askeri standart arasında lejyon kartalı ile farklı bir kompozisyon vardır. Lejyon kartalı tasvirli bu sikke III. Gordianus zamanında yapılan Sasani savaşlarında elde edilen başarıların anısında basılmış olmalıdır.

Standartlı sikkelerin bazılarında görülen lejyon kartalı sembolü askeri lejyonu sembolize eden ve onun kurumsal devamlılığını sağlayan bir unsur idi.⁸³ Özellikle asker imparatorlar döneminde yoğun olarak görülen bu sembol, askeri ortamın sikkeler üzerindeki doğal bir yansımasıdır. İlk asker imparator olan I. Maximinus (MS 235-238), III. Gordianus (MS 238-244), II. Philippus Caesar (MS 244-247) ve Gallienus Döneminde (MS 253-268)

⁸² Karakaya, 2007: 20-21.

⁸³ Farnum, 2005: 112.

imparatorluğun batısında ve özellikle doğusunda yapılan savaşlar nedeni ile bu durum doğal gözükmetedir.

Genel olarak bakıldığında kentte hemen her tanrı ve tanrıçanın betimine sikkeler üzerinde yer verildiğini görmekteyiz. Bu dinsel zenginlik Iuliopolis'in küçük bir kent olmasına rağmen gerek etrafındaki verimli coğrafya, gerekse askeri, dini ve ticari olarak kullanılan işlek bir yol üzerinde olmasından kaynaklanmaktadır.

2.4. IULIOPOLIS SİKKELERİNİN ÇEVRE KENT SİKKELERİ İLE OLAN ETKİLEŞİMİ

Iuliopolis içe dönük bir kent değildir. Çünkü kentin nekropolünde yapılan kazılarda hem komşu kentlerin hem de yakındaki diğer coğrafi bölgelerde yer alan bazı kentlerin sikkeleri ele geçmiştir. Bu Iuliopolis'in çevre kentler ile ilişki içinde olduğunu ilk kanıtıdır. Diğer önemli bir kanıt ise kentin sikkelerinde görülen ikonografik unsurları Bithynia ve yakın kentlerin sikkelerinden tanımamızdır.

Ankara İli, Nallıhan İlçesi yakınlarında Iuliopolis territoriumuna yakın bir yerde bulunan bazı yazıtların özelliklerine göre bu bölgeye Hellenizasyon ve Sofistikasyon biraz geç ulaşmıştır. Bu yazıtlardan bir tanesinde⁸⁴ geçen Καμολησ ismi yalnızca Thrace, Bithynia ve Propontis de görülen bir isimdir. Bu nedenle Iuliopolis'in sadece idari olarak değil, her bakımdan Bithynia ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.⁸⁵

Kentin Erken Roma Döneminde İmparator Vespasianus dönemine kadar olan zamanı ile ilgili bilgilerimizi artıracak ne bir yazıt ne de bir sikke olmadığından kent ile ilgili en erken Vespasianus Döneminden itibaren daha net konuşabiliriz.

⁸⁴ Mitchell, 1982: Kat No:157.

⁸⁵ Mitchell, 1982: 20.

İmparator Vespasianus ve onun döneminde valilik yapan M. Plancius Varus'la birlikte birçok Bithynia kentinde olduğu gibi Iuliopolis kentinde de basılan sikkelerin arka yüzlerinde valinin adının yazılması ve arka yüz tasvirlerinin benzer ya da aynı olması, Iuliopolis kentinin bu dönemdeki sikke basımı konusunda diğer kentlerle ortak hareket ettiğini gösterir. Bu valinin ismi ile Prusias ad Mare, Nikaia, Nikomedia, Prusias ad Hypios, Herakleia, Klaudiopolis ve Iuliopolis kentleri sikke basmışlardır.

Coğrafi olarak Iuliopolis kenti diğer Bithynia kentlerine oldukça uzaktı. En yakın kentler Bithynion – Klaudiopolis ve Nikaia idi (**Harita 2**). Bu durumun kentin diğer kentlerle olan ticari ve sosyal ilişkilerini nasıl etkilediği konusunda bir bilgimiz yoktur ancak sikke tipleri bakımından diğer Bithynia kentleri ile etkileşim içinde olduğunu söyleyebiliriz.

Bunun dışında kentin komşularından en çok Nikaia ile ilişki içinde olduğu düşünülmektedir. Çünkü ona coğrafi olarak en yakın kent Nikaia'dır. Kentin Nikaia ile ulaşımı hacıyolu üzerinden kolay olduğu için Iuliopolisliler için gereksinim halinde büyük şehir olarak Nikaia en çok gidilen şehir olmalıdır. Zaten kentin nekropolünde komşu şehirlerden en çok Nikaia sikkesi ele geçmiştir. Bu sikkelerin ticaret dolayısı ile kente geldiği ihtimali akla yatkın olsa da diğer ihtimalleri de göz önünde bulundurmak gerekir. Bu sikkeler aynı zamanda askeri yol güzergâhında bulunan kente askeri bir birliğin geçişi esnasında gelmiş olabileceği gibi, Iuliopolisli bir asker tarafından da Nikaia'dan getirilmiş olabilir. Bu varsayımlardan en mümkün gözükeni şimdilik iki kent arasındaki ticarettir. Aynı zamanda Iuliopolis nekropolünde bulunan bir yüzük taşı üzerinde bulunan kerevit tasviri antik dönemde Nikaia kentinde bulunan Askania (İznik) gölünde çok bulunan bir su ürünü idi. Bu yüzük taşının bulunduğu mezarda ele geçen iki Nikaia şehir sikkesi bu buluntular topluluğunu anlamlı kılmaktadır. Bithynia kentleri ile Iuliopolis kenti sikkeleri arka yüz benzerliği açısından istatistiksel olarak incelendiğinde en çok Nikaia kenti ile benzer arka yüz kullanıldığını görmekteyiz.

Darplardaki ilk benzerliği Vespasianus zamanında basılan sikkelerde görebiliriz. Vespasianus zamanında tanrı Dionysos ile ilişkili tasvirler içeren sikkelerin birçok kentte basıldığından bahsetmiştik. Tanrı eskiden beri Bithynia Bölgesinde tapınım görmekteydi. Hatta Nikaia kenti ile Tios kenti soylarını Dionysos'a dayandırmakta ve onu ktistes olarak kabul etmekteydiler.⁸⁶ Bölgede Prusias ad Hypios, Klaudiopolis, Nikaia, Nikomedia, Prusias ad Olympos, Tios ve Iuliopolis'e yakın Sarıyar'da bulunan adak yazıtları kültün yaygınlığını göstermesi açısından önemlidir. Klaudiopolis'te bulunan ve MS 2. yüzyıla tarihlenen bir yazıtta Bakchos'a ilişkin yapılan kült şenliklerinden bahsetmektedir. Yine Nikomedia'da bulunan bir yazıtlı mezar stelinde ise Dionysos kültüne ve şenliklerine hizmet eden Dion adında bir şahısdan bahsetmektedir.⁸⁷

Iuliopolis kentinin ve çevresinin baraj gölü suları altında kalması nedeni ile buradaki Dionysosla ilgili herhangi bir yazıttan haberdar değiliz ancak kente çok uzak olmayan Sarıyar'da ki yazıt kültün bu coğrafyadaki varlığını göstermektedir.

Vespasianus Döneminde kentte görülen kantharos ve üzüm salkımı betimli sikke modelleri doğrudan Dionysos'u işaret etmektedir. Üzüm salkımı betimli sikkelerin daha sonra Traianus zamanında Bithynion Klaudiopolis ve Tios darphanesinde de basıldığını görüyoruz.⁸⁸

Iuliopolis kentinde Vespasianus zamanında basılan bu örnekler diğer Bithynia kentlerinde de basılmıştır. Örneğin defne çelengi içinde yazı tasviri Nikomedia, Nikaia ve Prusias ad Hypios sikkelerinde de görülmektedir. Kantharos betimi ise yine Vespasianus Döneminde Vali Marcus Plancius Varus adı ile basılan Nikaia sikkesi üzerinde görülmektedir. Yukarıda, bu dönemde yapılan darp faaliyetinin merkezi bir organizasyon altında yapıldığından söz edilmişti.⁸⁹ Merkezi darp anlayışı içinde basıldığı

⁸⁶ Öztürk, 2010: 57.

⁸⁷ Öztürk, 2010: 74-78.

⁸⁸ Bkz. Bithynion Klaudiopolis örneği için, Rec Gen: No: 12, Tios örneği için, Rec gén: No: 29.

⁸⁹ RPC II, 1999: 94.

düşünülen bu örneklerle birlikte Iuliopolis kentinin sikkeleri birlikte değerlendirildiğinde kentin bu organizasyona dahil olduğu anlaşılmaktadır.

Domitianus zamanında Prusias ad Hypios'da, Nikaia'da ve Nikomedia'da basılan Tanrıça Eirene ve sağa doğru yürüyen çıplak Ares figürlü sikkelerden Iuliopolis darphanesinde basılmamıştır. Ancak Iuliopolis'de bu arka yüz tasvirleri kentin monogramı ile birlikte Traianus zamanındaki örnekler üzerinde görülür. Domitianus zamanında bu örneklerin RPC II'de söylendiği gibi tek bir merkezde basıldığı ve bu merkezin de Prusias ad Hypios olduğu ihtimali Traianus zamanında Iuliopolis'de basılan Eirene ve çıplak Ares figürlü örnekler için geçerli olmamalıdır. Çünkü bu örneklerin üzerinde Iuliopolis kentinin adının monogramı yazmaktadır. Bu öznel bir yaklaşımdır ve bu örneğin Iuliopolis'de basıldığını göstermektedir.

Kentte Antoninus Pius döneminde basılan tek örnek nehir tanrısı Sangarios betimli sikkedir. Sangarios'un betimine Iuliopolis'in yanı sıra Nikaia kenti sikkelerinde de rastlanır. Iuliopolis kentinin hemen yakınından geçen nehrin kentin sikkeleri üzerinde betimlenme nedeni daha önce açıklanmış idi. Ancak Nikaia kenti coğrafi olarak Iuliopolis kadar Sangarios nehrine yakın değildir. Buna rağmen sikkeleri üzerinde onu pek çok kez resmetmiştir. Belirli ikonografik öğelerin Iuliopolis kentinde Nikaia darphanesine göre daha erken kullanıldığını görmekteyiz. Nehir tanrısı Sangarios betimine Iuliopolis darphanesinde Antoninus Pius ve Commodus zamanında rastlamaktayız. Nikaia darphanesi ise aynı betimi Severuslar hanedanlığı döneminde kullanmıştır. Bu tasvir Nikaia kenti tarafından Iuliopolis sikkelerinden model alınmış olmalıdır. Benzer durum tanrı Apollon tasvirli sikkeler içinde geçerlidir. İmparatoriçe Julia Domna zamanında Iuliopolis'de, İmparator Caracalla zamanında Nikaia'da tanrı aynı ikonografi ile sikkeler üzerinde resmedilmiştir.

Iuliopolis kentinde en çok tasvirini gördüğümüz tanrı Men'dir. Tanrının Bithynia'nın diğer kentlerine göre Iuliopolis kentinde daha fazla resmedilmesinin sebebi Ankyra ile olan coğrafi yakınlığı olmalıdır. Çünkü

tanrının burada bir tapınağının olduğu düşünülmektedir ve erken dönemden itibaren Ankyra sikkelerinde tanrı resmedilmiştir. Tanrının diğer kentlerde sadece Nikaia, Bithynion ve Khios sikkeleri üzerinde resmedildiğini görmekteyiz.

İlk kez buradaki katalogda yer verilen Tanrı Dionysos betimi Iuliopolis'de III. Gordianus zamanında basılan sikkeler üzerinde çıplak ve kantharos tutarken, Nikaia'da İmparator Gallienus zamanında basılan sikke üzerinde de benzer biçimde resmedilmiştir. Kentin Nikaia sikkeleri ile olan ortak noktalarından biride Telesphoros betiminin her iki kentte de Geta'nın Caesarlığı döneminde basılan sikkeler de kullanılmasıdır. Aynı tipin Prusa'da, Bithynion'da ve Tios'da farklı imparatorlar zamanında kullanıldığını gösteren örnekler mevcuttur. Tanrı en erken Bithynion sikkelerinde tasvir edilmiştir.

Bu örnekler çoğaltılabilir. Tanrı Men'in at üzerindeki tasvirlerine de hem Nikaia'da hem de Iuliopolis'deki basımlarda rastlanmaktadır. Bu iki örneğin hem yakın dönemlerde basılması hem de at üzerindeki tasvirin iki örnekte de aynı olması Men'e Nikaia ve Iuliopolis kentlerinde benzer şekilde inanıldığını gösterir.

İkonografik açıdan Iuliopolis sikkeleri ile Bithynia kentlerinin sikke basımları karşılaştırıldığında daha birçok benzerlik göze çarpmaktadır. Tanrı Hephasitos'da Bithynia kentleri içinde sadece Nikaia ve Iuliopolis kentlerinde benzer ikonografi ile resmedilmiştir. Nikaia'da imparator Commodus zamanında, Iuliopolis'de ise Maximus Caesar ve Otacilia Severa (I. Philippus'un karısı) zamanında basılan sikkelerde tanrı ayakta ve elinde çekiç tutarken görülür.

Kentin MS 2–3 yüzyıllarda daha dışa dönük bir kent olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü nekropolde ele geçen Ankyra, Prusias ad Hypios, Prusa, Kretia Flaviopolis, Nikaia, Nikomedia, Pisidia-Antiokhia, Pompeiopolis şehir sikkeleri, derecesi bilinmemekle beraber MS 2-3. yüzyılda Iuliopolis ile bu kentler arasındaki ticari ve sosyal ilişkiyi anlatabilir. Derecesini bilemeyiz

Çünkü bu kentlerle Iuliopolis kenti arasındaki ilişkinin derecesini anlatacak sayıda sikke ele geçmemiştir. Ancak nekropolde az sayıda da olsa evre kentlere ait sikkelerin ele geçmesi anlamsız değildir. Bu rnekler içinde en çok Nikaia sikkesinin ele geçmesi çok doğaldır. Ankyra kentinin tek sikkesinin bulunması burada bir soruyu akla getirmelidir. Acaba kent yakın olmasına rağmen Ankyra ile ticari ve sosyal ilişki içerisinde değil mi idi? Kentin Ankyra'ya daha yakın olmasına rağmen Nikaia kadar etkileşim içinde olmamasının nedeni idari olarak Nikaia ile aynı bölgede bulunuyor olmasından kaynaklanmaktadır.

Buraya kadar kentin sikkelerinin diğer kentlerle olan benzerlikleri ele alınmıştır. Genel olarak komşu kentlerle Iuliopolis kenti tarz olarak benzer sikkeler üretse de bazı durumlarda Iuliopolis'e özgü özelliklerde tespit edilmiştir. Daha önce bahsedilen Tanrı Men diğer Bithynia kentlerinden çok az şehirde sikkeler üzerinde görülürken Iuliopolis'te baştan beri sikkeler üzerinde en çok resmedilen tanrıdır. Bunun sebepleri yukarıda açıklanmıştır.

Ayrıca Elagabalus'un karısı Iulia Paula adına basılan paralarda imparatoru yücelten tasvirlerle de yine başka hiçbir Bithynia kentinde rastlanmamaktadır. Hatta imparatorun 218-219 kışını geçirdiği Nikomedia darphanesinde bile böyle bir örnek bilinmemektedir. Bithynia'nın diğer büyük kentlerinde bile Elagabalus'un kortejinin geçişinin ya da bizzat imparatorun resmedilmeyip Iuliopolis'te bu kadar çok resmedilmesinin altında belki de imparatora ve imparatoriçeye olan özel bir yakınlık yatmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

IULIOPOLIS NEKROPOLÜ KAZISINDA GÜNIŞİĞINA ÇIKAN ARKEOLOJİK VE EPİGRAFİK BULUNTULAR IŞIĞINDA KENTİN SİKKELERİNİN DEĞERLENDİRMESİ

Yapılan kazılarda nekropolün Hellenistik Dönemde çok az, Erken Roma döneminde daha yoğun kullanılmaya başlandığı ancak en fazla MS 2-3 yy'da kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar kentin tarihinde yaşadığı değişim ve gelişimlerle paralellik göstermekte olup nekropolde de en çok bu döneme tarihlenen sikke bulunmuştur. Kentin darphanesinin de en yoğun çalıştığı dönemin MS 2-3. yüzyıl olduğu göz önüne alındığında bu doğru bir sonuçtur.

Nekropolde 2009-2012 yılları arasında gerçekleştirilen kazılarda bulunan arkeolojik ve epigrafik malzeme, hakkında çok az şey bildiğimiz kenti daha yakından tanıma fırsatı vermiştir. Ayrıca hem şehrin bastığı bronz sikkeler hem de imparatorluk sikkeleri bu malzemeyi doğru tarihlleme konusunda yardımcı olmuştur.

Ele geçen çok sayıda seramik, cam⁹⁰ ve madeni eşya ile çok sayıdaki mücevher buluntusu sikkeler sayesinde tarihlenmiştir. Yine Hellenistik Döneme tarihlenen yazıtlı stel ile seramik örnekleri kentin erken dönemine ilişkin kanıtlar olmuştur. Bu örneklerle bakarak Iuliopolis Nekropolünün Hellenistik Dönemden itibaren kullanıldığını söyleyebiliriz.

Nekropolde ve bugüne kadar Augustus Dönemine tarihlenebilen tek sikke sanduka tipi mezarda ele geçen gümüş bir imparatorluk sikkesidir. Bu mezarda kentin bu dönemine ilişkin bilgi verecek bir buluntuya

⁹⁰ “Iuliopolis nekropolünde mezar buluntusu olarak ele geçen çok sayıda cam vazo da MS 2. ve 3. yüzyılda Doğu Roma toprakları için tipik sayılan formlardan oluşmaktadır. Bu zaman aralığında Roma’nın doğu topraklarında üretim miktarı ve form çeşitliliği bakımından camcılıkta bir canlanmanın yaşandığı öne sürülmektedir. Hepsi serbest üfleme tekniğinde üretilen ve doğal yeşil-mavi cam malzemenin kullanıldığı yapıtlardır. Roma mezar geleneğinde cam vazoların ölü armağanı olarak sunulmalarını açıkça doğrulamaktadır. Söz konusu malzeme, Anadolu’da dokunulmamış mezar konteksti içinden gelen, başta sikke olmak üzere diğer arkeolojik malzeme ile birlikte bulunduğu için Anadolu cam çalışmaları bakımından büyük önem taşımaktadır” (Prof Dr. A. Emel ERTEN).

rastlanmamıştır. Zaten genel olarak da diğer mezarlarda da MS 1. yüzyıla tarihlenen az sayıda sikke ve arkeolojik malzeme mevcuttur.

Nekropolde ele geçen gümüş denarius örneklerine göre Flavianuslar Dönemine tarihlenen 13 mezardan özellikle tek gömünün yapıldığı 224, 96, 110 nolu mezarların ölü hediyeleri bakımından fakir olduğu görülmüştür. Birden fazla gömünün yapıldığı mezarlar, mezar hediyesi bakımından nispeten daha zengindir. Çünkü bu mezarlar en erken Flavianuslar Döneminde kullanılmış ancak daha sonra tekrar gömü yapılmıştır ki, yaklaşık 100 yıl sonrasına tarihlenen sikkeler ele geçmiştir. Dolayısı ile bu mezarlardaki hediyelerin Flavianuslar Döneminde mezara bırakıldığını söyleyemeyiz. Bu mezarların çoğunluğu nekropolde en çok rastlanan ana kayaya oyulmuş sanduka tipi mezar olup iki tanesi oda mezar bir âdeti ise lahit mezardır. Kentin bu dönemde sadece Vespasianus adına sikke bastığını, Domitianus ve Titus adına basılmış sikke olmadığını biliyoruz.

Antoninler Dönemine gelindiğinde mezarlara buluntu bakımından daha zengin olduğu görülmüştür. Özellikle Hadrianus Dönemindeki altın buluntu yoğunluğu dikkat çekici olup bunların bırakıldığı mezarların tip açısından fark etmediği ve sanduka mezarların yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Hadrianus Döneminde Anadolu'nun da refah bir süreç yaşadığı dikkate alındığında mezarlardaki bu zenginlik şaşırtıcı değildir. Kentin darphanesinin Hadrianus döneminde sikke basmadığını biliyoruz ve bu dönemde Bithynia'da basılan Koinon Bithynia sikkeleri nedeni ile kentlerin kendi darplarına ara vermiş olabilecekleri konusuna yukarıda değinilmişti. Nekropolde bulunan Hadrianus sikkelerinden dört âdetinin Koinon Bithynia sikkesi olması da bunu doğrulamaktadır.

Kentin ekonomik düzeyini yansıtan mücevher buluntuları özellikle Hadrianus'dan (MS 117-138) Septimius Severus'a (MS 193-211) kadar olan döneme tarihlenmektedir. Kentin yarı otonom sikke darplarının da hem yoğunluk olarak hem de arka yüz çeşitliliği açısından Severuslar Hanedanlığı döneminde fazla olduğu düşünüldüğünde kentin özellikle Hadrianus

döneminden Severuslar Hanedanlığı sonuna kadar ekonomik olarak rahat bir süreç yaşadığı söylenebilir. Ayrıca mezar tiplerinin de ekonomik durumla alakalı olduğu varsayıldığında daha varlıklı kişilerin tercih ettiği oda mezarların çoğunluğu Severuslar Hanedanlığı Dönemine tarihlenmektedir. Nekropolde bulunan 2 ya da 3 klineli oda mezarların tarihleri de en çok bu döneme tarihlenmektedir.

Mezarlarda bulunan arkeolojik ve epigrafik malzeme şehrin sikkelerinde görülen tiplerin bazıları ile örtüşmektedir. Bunlardan belki de en anlamlısı kentin sikkelerinde en fazla yer verilen Tanrı Men'i işaret eden buluntulardır. Tanrının kentte bir kültürün olup olmadığı konusunda herhangi bir epigrafik malzemeye sahip olmasak da nekropol kazılarında bu inancı işaret eden çok sayıda arkeolojik malzeme ele geçmiştir. Ay yıldızlı yüzük taşı, hilal biçimli pek çok mücevher ve bir mezarda bulunan boğa başı şeklindeki kabartma bu inanın sembolleridir.

2011 yılı Nekropol kazılarında 270 nolu mezarda bulunan üzerinde Bakırcı Platon'a ve eşi Theodoros kızı Hygia'ya adandığı yazılan bir mezar taşı kentte maden işleyen zanaatkarların varlığını göstermektedir.⁹¹ Nekropolde çok sayıda ele geçen madeni kap örnekleri, bronz ve demir tıp aletleri, bronz strigilisler ve birçok mezarda ele geçen demir kabaralar Iuliopolis'te gelişmiş bir maden işçiliğine işaret etmektedir ve bu nedenle demirci tanrı kentte önemlidir ve kentin sikkeleri üzerinde resmedilmiştir.

Tanrı Dionysos kültü ve inancı kentte sadece sikkeler ile değil aynı zamanda arkeolojik malzeme ile de varlığını göstermektedir. 2009- 2012 yılları kazılarında tanrının kültüne sağlığında inanan kişilerin sağlıklarında üzerlerinde taşıdıkları çok sayıda mücevher, ölü hediyesi olarak mezarlarda bulunmuştur. Üzüm salkımı betimli gümüş yüzük, Pan betimli yüzük taşları ve yüzükler Dionysos inancına ait sembollerdir. Ayrıca 2010 yılı kazılarında bulunan ve üzeri Dionysos'un asma yaprakları ve üzüm salkımı ile süslü

⁹¹ Arslan v.d. 2012: Iuliopolis Nekropolü 2011 Yılı Kurtarma Kazısı Raporu.

hayvan tulumu şeklinde yapılmış bronz kap olasılıkla şarapla ilgilidir ve belki de Dionysos şenliklerinde bu tür kaplarla şarap içilmektedir.

Dionysos festivallerini kutlayan kadınlar alayında, kadınların ellerinde tuttıkları müzik aletlerinden biriside çalparalardır ve nekropolde 2 çift bulunmuştur. Biz kentte Dionysos için kutlanan bir festival olup olmadığını bilmiyoruz. Ancak Bithynia’da başka şehirlerde bu festivallerin kutlandığından yukarıda bahsedilmiş idi.

Nekropol buluntusu arkeolojik eserler ile genel olarak buradaki katalogda yer verilen sikke örnekleri ikonografik olarak benzemektedirler. En çok yüzük ve yüzük taşları üzerinde tasvir edilen tanrı ve tanrıça motifleri, kentin sikkeleri benzerlik göstermektedir. Nekropol kazılarında bulunan Tanrı Zeus betimli yüzük, Zeus’un Leda’ya yaklaşması betimli yüzük parçası, Hermes ve Tykhe betimli yüzük ve yüzük taşları, Asklepios betimli yüzük ve yüzük taşları, “ Tek Zeus Serapis” yazıtlı amulet, Artemis betimli kolye ucu, olasılıkla Demeter’in elindeki meşaleyi anlatan meşale betimli altın yüzük ve Kybele’nin sembolü aslan betimli gümüş küpe kentin sikkeleri üzerindeki ikonografik unsurlarla birbirini tamamlamaktadır. Kentin inanışlarını hem sikkeler hem de yukarıda sayılan arkeolojik objelerin üzerlerindeki tasvirler net olarak ifade etmektedirler.

SONUÇ

Yukarıda arkeolojik, epigrafik ve nümizmatik kanıtlar çerçevesinde incelenen Iuliopolis bugüne dek yeterince araştırılmamış ve yazılmamış olması nedeni ile diğer Bithynia kentlerine göre daha az tanınmaktadır. Hellenistik Dönemde bir köy konumunda olan Iuliopolis Erken Roma Döneminde kent hüviyetine gelmesi nedeni ile önem kazanmış ve bu adı almıştır.

Kentin lokalizasyonu önce civarda bulunan ve Caracalla dönemine tarihlenen mil taşları ile yapılmış⁹², daha sonra 2009 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü Başkanlığında kazısı yapılan nekropolün Iuliopolis nekropolü olduğunun anlaşılmasından sonra bir kez daha teyit edilmiştir. Kent bu kazı ile daha çok konuşulmaya ve merak edilmeye başlanmış ve birçok bilimsel çalışmaya konu olmuştur.

Kentin tarihi ile ilgili farklı kaynaklardan alınan bilgiler bir araya getirildiğinde Hellenistik Dönemde köy konumunda yaşayan bir yerleşim yeri olan Iuliopolis Erken Roma döneminde kent konumuna getirilmesine (Strabon, XII. 8. 9.) rağmen bu değişimi bir anda yaşamamıştır. Kentleşmenin ve büyümenin göstergesi sayılan sikke üretimine kent ancak MS 69-79 yılları arasında Vespasianus zamanında başlamıştır.

İmparator Traianus zamanında Bithynia valiliği yapan Genç Plinius'un imparatora yazdığı mektuplarda Iuliopolis'in kendisinin küçük ama sorunlarının büyük olduğundan bahsedilmektedir.⁹³ Bu sorunlar o dönem Bithynia'nın genelinde etkili olan ekonomik kargaşanın bir parçasıdır. Iuliopolis kenti Galatia sınırında ve küçük bir kent olmasına rağmen bu sıkıntılara maruz kalmıştır. Çünkü kent dini, ticari ve askeri amaçla kullanılan bir yol güzergâhındadır ve Bithynia'da olan tüm gelişmelerden iyi ya da kötü etkilenmesi kaçınılmazdır.

⁹² French, 1981: 41-43.

⁹³ Williams, 1990: 59-60.

Kentin MS 2-3. yüzyıllarda daha canlı ve gelişmiş bir kent olduğu gerek nekropol buluntularından gerekse darphanesinin faaliyetlerinden anlaşılmıştır. Erken imparatorluk döneminde büyümeye başlayan kent MS 2-3. yüzyıllarda oldukça gelişmiş olmalıdır.

Kentin İmparator Vespasianus zamanında faaliyete geçen darphanesi yaklaşık 200 yıl boyunca ön yüzde imparatorun adı, unvanları ve resmi ile arka yüzde de kentin adı ve etnikonu ayrıca onu anlatan tasvirlerle sikke basmıştır.

Vespasianus Döneminde kent Bithynia bölgesinde hâkim olan ve merkezi darp anlayışı gösteren sikkeler basmıştır.⁹⁴ Dönemin Bithynia valisi Plancius Varus'un adı ile Nikomedia ve Prusias ad Hypios'da basılan defne çelengi içinde yazı tasvirli sikkelerden⁹⁵ kentte de basılmıştır. Domitianus döneminde de birden fazla Bithynia kentinde aynı tip sikke basılmış ancak Iuliopolis darphanesi Domitianus adına sikke basmamıştır. Titus ve Domitianus'un Trakya'da basılan Latin sikkelerinden kopya edilen⁹⁶ bu örneklerden Iuliopolis kenti İmparator Traianus zamanında basmıştır. Zaten Traianus zamanında basılan 3 farklı sikke tipi mevcuttur ve ikisi Domitianus zamanında diğer kentlerde basılan Çıplak Ares ve Tanrıça Eirene tipli olmalıdır. Yani kent Domitianus zamanında ki sikke basım geleneğini Traianus zamanında uygulamıştır.

İmparator Hadrianus döneminde kentte sikke basılmamıştır. Hadrianus adına neden kentte sikke basılmadığı sorusunu tüm Bithynia kentleri için sormak gerekmektedir. Çünkü Bithynia'nın diğer şehirlerinde Hadrianus adına çok az sikke basılmıştır. Bunun nedeni Hadrianus zamanında basılan Koinon sikkelerinin şehirlerin bozuk para ihtiyacını karşılıyor olmasıdır.

Antoninus Pius adına basılmış tek tip sikke bilinmektedir. Kentin darphanesi başlangıçtan Commodus zamanına kadar fasılalı üretim

⁹⁴ RPC II, 1999: 92.

⁹⁵ Rec Gén, 1925: 518, 603.

⁹⁶ RPC II, 1999: 107.

yapmıştır. Traianus zamanındaki ekonomik kargaşa ve kentin MS 1. yüzyılda henüz yeni büyüyor olması ayrıca Hadrianus zamanında basılan Koinon Sikkeleri Commodus zamanına kadar süren bu boşlukların sebebidir. Iuliopolis tam olarak kent hüviyetine Commodus zamanında gelmiş olmalıdır ki sikke basımı bu tarihten sonra neredeyse kesintisiz devam etmektedir. Bağımsız kent hüviyetinin göstergesi sayılan sikke basımının kentte bu dönemden sonra neredeyse kesintisiz devam etmesi, daha önceki dönemde, yani Vespasianus ve Traianus zamanında Bithynia'da hakim olan merkezi darp anlayışının Iuliopolis sikkelerinde de stil olarak etkisini göstermesi ve ilk kez Commodus zamanında kentin adının nominativ hali ile birlikte Tykhe tasvirinin kullanılması, Iuliopolis'in sikke basımı konusunda Commodus zamanında daha öznel bir tavır sergilediğini gösterir. Commodus adına basılan sikkelerin arka yüzünde 8 farklı tip kullanılmış ve bu imparatorun sonrada arka yüzdeki zenginlik devam etmiştir.

En fazla sikke Severuslar Hanedanlığı zamanında basılmıştır. Darphanenin bu dönemde faaliyetini en üst seviyede sürdürdüğü ve bu yoğun basımın MS 3. yüzyılda da devam ettiği görülür. Arka yüz çeşitliliğinin de en çok bu dönemde arttığı eldeki örneklerle dayanarak söylenebilir.

Romalılaşıma temayüllerinin Anadolu kentlerine MS 3. yüzyılda iyiden iyiye yerleşmesi ve bu dönemde askeri faaliyetlerinde artması ile kentin sikkelerinde ilk kez askeri ve siyasi nitelikli tasvirler görülür. Bu dönemde arka yüzde görülen askeri standartlı ve imparator odaklı tipler kentin kendi kimliğinden çok Romalılık kimliğini ifade etmektedir. Zaten eski Helen geleneğinden gelen Anadolu kentlerinin, Roma merkezi yönetiminin Anadolu'daki egemenliğini güçlendirmesi sonrasında Romalılaşıma sürecine girmeleri yaygın bir olgudur. Antik dönemde sikkeler geniş coğrafyalarda dolaşımı olan ve hemen her tabakadan vatandaşın elinden geçen yegane propaganda araçlarıdır. Bu yüzden sikkeler, dönemin savaşları ve zaferlerini ilan edebilmek ve özellikle imparatorun ve ordunun zaferlerini halka yaymak için iyi birer propaganda malzemesi olmuşlardır. Iuliopolis sikkeleri de askeri

faaliyetlerin arttığı MS 3. yüzyıl başlarından itibaren bu görevi fazlası ile yerine getirmiştir.

Darphane Bithynia şehirlerinden farklı bir özellik göstermemiş ancak tanrı Men tasvirli sikkeleri bölgede en çok Iuliopolis darphanesi basmıştır. Tanrının diğer Bithynia kentlerinde Iuliopolis kadar benimsenmeyişi konusunda bir şey söylemek zor ancak Iuliopolis darphanesinin Ankyra'daki Men kültüründen etkilendiğini söylemek yanlış değildir. Tanrının Ankyra'da varlığı bilinen kültür ve MS 3. yüzyılda paganizmi canlı tutmak için Anadolu'daki kentlerde popüler olması⁹⁷ Iuliopolis darphanesinin Men tasvirli pek çok sikke basmasında etkili olmuştur.

Kentin Bithynia'da en çok Nikaia darphanesi ile benzer sikkeler bastığı her iki darphanenin basımlarının incelenmesi ile ortaya çıkmıştır. Bunun en önemli nedeni iki kentin coğrafi olarak yakın olması, askeri ve sivil amaçla kullanılan yol üzerinde bulunmalarıdır. Bu nedenle iki kentin sikkelerinde birçok ortak nokta vardır. Nikaia kentinin ktistesı sayılan tanrı Dionysos ile ilgili birçok malzemenin nekropol kazılarında ele geçmesi ve kentin sikkelerinde de ilk kez burada tanıtılan Dionysoslu tipin görülmesi de tesadüf değildir. Zaten kentin bulunduğu coğrafyada bağıcılığın yaygın olması da Dionysos kültürünü ve inancını göstermektedir. Dionysos Iuliopolis sikkelerinde sıradan bir tanrı olarak değil, belli bir inanç eşliğinde yer bulmuştur. Kentin ekonomisinde önemli yer tuttuğu düşünülen bağıcılıkla ilgili Dionysos'un yerel bir kültür olarak etkin olduğu önerilebilir. Sarıyada bulunan *Dionysos Kallikarpos (İyi ürün sağlayan Dionysos)* yazıtlı stel⁹⁸, kentin Dionysos tasvirli sikkeleri ve nekropolde bulunan arkeolojik malzeme tanrının kentteki önemini vurgulamaktadır.

Sarıyar'da bulunan ve Dionysos'a adanmış yazıtlı stel ve Nekropol Kazılarında bulunan "*Biricik Zeus Serapis* " yazıtlı amulet dışında kentteki inanç ve kültürleri gösteren başka epigrafik malzeme ele geçmemiştir.

⁹⁷ Karakaya, 2007: 32-33.

⁹⁸ Mitchell, 1982: 136.

Kentin sikkeleri üzerindeki tasvirlerle bakarak anlatılan tanrı ve tanrıçaların hangilerinin Luliopolis’de tapınım gördüğünü söylemek için gerekli olan epigrafik malzeme yeterli olmasa da nekropolde bulunan yazıtlı amulet ve arkeolojik buluntular burada yaşayan Luliopolis insanının inancını gösteren, sağlığında üzerinde taşıdığı ve ölürken de beraber götürdüğü objelerdir. Dolayısı ile kentin sikkelerindeki arka yüz tasvirleri ile örtüşen birçok arkeolojik obje önemli ölçüde bize kentin inançlarını anlatmaktadır. Kentte kültürünün olduğuna dair bir bilginin olmadığı ve sadece kentin sikkelerinden tanıdığımız bazı tanrı ve tanrıçalar olasılıkla arka yüzde dekoratif amaçla kullanılmış ya da yakın kentlerin sikkelerinden model alınmış tasvirlerdir.

Bu anlamda Luliopolis’in, daha önce literatürden bilinmeyen Geta’nın Caesarlığı döneminde basılan Telesphoros betimli sikke, Demirci Tanrı Hephaistos betimli sikke, Dionysos tasvirli sikke bastığını ve bu tanrılara olan inancı anlatan başka arkeolojik objelerinde nekropolde bulunduğunu bilmekteyiz. Tanrı Hephaistos, Artemis, Telesphoros ve Dionysos Luliopolis sikkelerinde ilk kez burada karşımıza çıkmakta ve darphanenin emisyon hacmine katkıda bulunmaktadır. Özellikle tasvir sanatında çok fazla karşılaşılmayan Hephaistos betimli sikke darphanenin farklı bir profilini sunmaktadır. Kentin bulunduğu coğrafyada günümüzde de zengin kömür yataklarının işletilmesi ve nekropolde bulunan Bakırcı Platon’a ait yazıtlı stel tanrının buradaki önemini anlatan unsurlardır.

Kentin sikkeleri üzerinde görülen nehir tanrıları Sangarios ve Skopas’ın tasvirleri, kentin, etrafındaki bereketli toprakları temsil etmektedir. Öyleki iki nehir tanrısı arasında resmedilen Tykhe kenti, karşılıklı duran nehirler ise bu coğrafyayı anlatmaktadır. Kentin hem tarımda hem taşımacılıkta hemde balık konusunda faydalandığı bu nehirler Luliopolis için hayati önem arz etmektedir. Bu nedenle Antoninus Pius zamanından itibaren zaman zaman bu kompozisyonu sikkeleri üzerine yansıtmıştır.

Kentin Otacilia Severa (I.Philippus'un karısı) adına sikke bastığı bugüne dek bilinmemekte idi. İmparatoriçe adına basılmış iki örnek burada yer almış olup bunlardan Hephaistos betimli olan ünik bir örnektir.

Darphanenin en çok Severuslar Döneminde darp edilen Sağlık tanrısı betimli sikkeler ile birlikte nekropolde bulunan tıp aletleri kentte MS 2-3. yüzyıllarda gelişmiş bir sağlık sektörüne işaret etmektedir.

Kentin Iulia Paula adına bastığı sikkelerde imparator Elagabalus ile ilgili tasvirlerin yer alması diğer Bithynia kentlerinde rastlanmayan ve Iuliopolis darphanesine mahsus bir durumdur. Iuliopolis'in, imparatorun ve karısı Iulia Paula'nın evliliğini kutlamak için bu sikkeleri 219 yılında darp ettiği ya da 218-219 kışını Nikomedia'da geçiren imparatorun bu süre zarfında Iuliopolislilere yaptığı herhangi bir jest nedeni ile bu sikkelerin basıldığı sanılmaktadır.

Çalışma bu güne kadar yayımlanan Iuliopolis sikkeleri hakkındaki yelpazeyi oldukça genişletmiş ve her bir imparator, imparatoriçe ve caesar adına basılan sikke istatistiğine katkıda bulunmuştur. İmparator Vespasianus'dan İmparator Gallienus'a kadar olan süre zarfında basılan kent sikkelerinden bu güne kadar bilmediğimiz ve yayımlanmayan bir çok sikke burada tanıtılmıştır. Septimius Severus adına basılan at üzerinde Men tasvirli, Caracalla adına basılan iki nehir tanrısı arasında oturan Zeus tasvirli, Caesar Geta adına basılan Telesphoros ve Hygieia betimli, Elagabalus adına basılan Kybele tasvirli, Severus Alexander adına basılan Nehir tanrısı Skopas tasvirli, I. Maximinus adına basılan Tanrı Men büstü ve Tykhe betimli, Maximus Caesar adına basılan Dionysos, Herakles, Hermes, Hephaistos, Nemesis, Serapis, Kybele betimli, Otacilia Severa (I.Philippus'un karısı) adına basılan Hephaistos ve Avcı Artemis tasvirli sikke, Valerianus adına basılan iki nehir tanrısı arasında Zeus tasvirli sikke ve son olarak Gallienus adına basılan Avcı Artemis betimli sikkeler ilk kez bu çalışma ile bir araya gelmiş örneklerdir. Özellikle Tanrı Telesphoros, Dionysos, Hephaistos ve Artemis Iuliopolis sikkelerinin arka yüzlerinde tanımadığımız tiplerdir.

Sonuç olarak Iuliopolis erken dönemde siyasi hüviyeti değişmesine rağmen esas olarak Vespasianus zamanında kentleşmiş ve Severuslar döneminde en parlak dönemini yaşamıştır. Tarihi boyunca önemli bir yol üzerinde olması sebebi ile askeri, ticari, siyasi ve sosyal olaylardan etkilenmiş olup darphanesi bu faaliyetlerden etkilenmiştir. Strabon'un Coğrafya eserinde anlattığı gibi Kleon tarafından büyütülmesi, Genç Plinius'un Traianus'a yazdığı mektuplarda kentin konumuna ve önemine değinmesi, Hadrianus'un MS 124 yılında burada konaklaması, buradan Pergamon'a bir mektup yazması ve Bizans döneminde adının Basileion olarak ikinci kez değiştirilmesi, kentin tarihinde bizimde bildiğimiz önemli basamaklardır. Kentin coğrafi olarak bereketli bir alanda kurulması sebebi ile tarım ile ilgili inanç ve kültlerde (Nehir Tanrıları, Dionysos, Zeus, Kybele) sikkeler üzerinde yer almıştır. Kentin sikkelerine bakarak en çok Nikaia kenti ile etkileşim içinde olduğunu bunun yanı sıra diğer Bithynia kentlerinden de zaman zaman ilham aldığını söyleyebiliriz. Darphanenin diğer Bithynia kentlerine göre farklılık gösteren özellikleri ise, tanrı Men tasvirli sikkeleri en çok darp eden kent olması, Iulia Paula adına basılan ve arka yüzünde İmparator Elagabalus'u öven tasvirlerin olduğu sikkelerin yalnızca Iuliopolis darphanesinde basılması, antik dönemde ikonografik olarak çok rastlanmayan tanrı Hephaistos betimli sikkelerin kentte de basılmasıdır. Bu çalışma ile incelenen Iuliopolis darplı Telesphoros, Artemis, Dionysos ve Hephaistos betimli sikkeler ilk kez nümizmatik literatürüne kazandırılmış olmak ile birlikte gelecekte, kentin arkeolojik, epigrafik ve en önemlisi nümizmatik araştırmalarına ışık tutacaktır.

KAYNAKÇA

A. ANTİK KAYNAKLAR

ARRIANUS; **Anabasis Alexandri, Book I**, çev. E. Iliff Robson, London, William Heinemann Ltd.,1961.

PLINY; **Natural History, Vol V, Libri XVII-XIX**, Trans. H.Rackham, London William Heineman LTD, Cambridge Massachusetts, Harward Universty Press, 1943.

STRABON; **Geographika-Antik Anadolu Coğrafyası**, çev. Adnan Pekman, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000.

TACITUS; **The Histories, Trans. Clifford H. Moore, The Annals, Trans. John Jackson, In Three Volumes II, Histories, Books IV-V, Annals, Books I-III**, London William Heineman LTD, Cambridge Massachusetts, Harward Universty Press, 1953.

TITUS LIVIUS; **Rome and the Mediterranean, Books XXXI –XLV of The History of Rome From it's Foundation**, Trans. Henry Bettenson, Middlesex, Penguin Boks, 1976.

B. MODERN KAYNAKLAR

ARSLAN, Melih; **Galatya Krallığı ve Roma Dönemi Ankyra Şehir Sikkeleri**, Ankara, Ankara Ticaret Odası, 2004.

ARSLAN, Melih - METİN, Mustafa - CİNEMRE, Okan - DEVECİOĞLU, Ülkü; **Juliopolis Nekropolü 2009 Yılı Kurtarma Kazısı Sonuç Raporu**, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü.

ARSLAN, Melih - METİN, Mustafa - CİNEMRE, Okan – ÇELİK, Tolga – TÜRKMEN, Mehtap; **Juliopolis Nekropolü 2010 Yılı Kurtarma Kazısı Sonuç Raporu**, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü.

ARSLAN, Melih - METİN, Mustafa - CİNEMRE, Okan – ÇELİK, Tolga; **Juliopolis Nekropolü 2011 Yılı Kurtarma Kazısı Sonuç Raporu**, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü.

ARSLAN, Melih - METİN, Mustafa - CİNEMRE, Okan – ÇELİK, Tolga; **Juliopolis Nekropolü 2012 Yılı Kurtarma Kazısı Sonuç Raporu**, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü.

BMC Bithynia, Wroth, Warwick, **Catalogue of the Grek Coins in the British Museum**, Pontus, Paphlagonia, Bithynia and The Kingdom of Bosporus, Bologna, Arnaldo Forni – Editore, 1964.

BELKE, Klaus - RESTLE, Marcell; **Tabula Imperii Byzantini, Galatien und Lykaonien**, Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 1984.

BROMMER, Frank; **Hephaistos, Der Schmiedegott in Der Antiken Kunst, Mainz am Rhein**, Verlag Philipp von Zabern, 1978.

BURNET, Andrew- AMANDRY, Michel- CARRADICE Ian; **Roman Provincial Coinage (RPC), Volume II , From Vespasian to Domitian (AD 69-96) Part I Introduction and Catalogue**, Londra- Paris, British Museum Pres- Bibliothèque Nationale de France, 1999.

BURNET, Andrew- AMANDRY, Michel- CARRADICE Ian; **Roman Provincial Coinage (RPC), Volume II, Part II Indexes and Plates**, Londra- Paris, British Museum Pres- Bibliothèque Nationale de France, 1999.

FARNUM, H, Jerome; **The Positinoning of the Roman Imperial Legions**, Oxford, BAR International Series 1458, 2005.

FRANKE, Robert Peter; **Roma Döneminde Küçükasya, Sikkelerin Yansımasında Yunan Yaşamı**, Çev.; Baydur, N- Baydur, Theis, B, İstanbul, Ege Yayınları, 2007.

FRENCH, David; **Roman Roads and Milestones of Asia Minor, Fasc. I: The Pligrim's Road, Roma Çağında Küçük Asya'daki Yollar ve Mil Taşları, Fasikül I: Hacı Yolu**, Ankara,British Institute of Archaeology, BAR International Series 105, 1981.

GERASİMOV, T; **"Trouvailles de monnaies de Bulgarie recueillies en 1951, 1952, 1953 et 1954"**, Bulletin de L'institut d'archeologie XX, Sofia.

GREGORY, Tmothy, E; **Bizans Tarihi**, Çev.: Esra Ermert, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2011.

GROSE, S, W; **Fitzwillam Museum, Catalogue of The Mc Clean Collection of Grek Coins, Volume III, Asia Minor, Farther Asia, Egypt, Africa**, Chicago, 1979.

HEUCHERT, Volker, **"The Chronological Development of Roman Provincial Coin Iconography"**. Etd. Howgego, Christopher – Heuchert ,Volker- Burnett, Andrew, **Coinage and Identity in the Roman Provinces**, Oxford, Oxford University Pres, 2005.

HOWGEGO, Christopher; **Greek Imperial Countermarks Studies in the Provincial Coinage of the Roman Empire**, London, Royal :Nümismatic Society, 1985.

HOWGEGO, Christopher-HEUCHERT, Volker-BURNETT, Andrew; **Coinage and Identity in the Roman Provinces**, Oxford, Oxford University Pres, 2005.

IMHOOF-BLUMER, Friedrich. **Monnaies Grecques**, Leipzig, Arnaldo Forni Editore, 1883.

IŞIK, Adem; **Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2001.

JONES, Arnold Hugh Martin; **The Cities of The Eastern Roman Provinces**, Oxford, Clarendon Pres, 1937.

KARAYAKA, Nuriye; **Hellenistik ve Roma Döneminde Pisidia Tanrıları**, İstanbul, Ege Yayınları, 2007.

KAYA, Mehmet Ali; **Roman'ın Afrikalı İmparatoru Septimius Severus**, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2008.

KREILER, Bernard; **Die Statthalter Kleinasiens unter den Flaviern, Inaugural- Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultat der Ludwig-Maximilians-Universität zu München** , München, 1975.

LINDGREN, Henry-KOVACS, Frank,L; **Ancient Bronze Coins of Asia Minor and The Levant From The Lindgren Collection**, California, Chrysophylon Publishers, 1985.

MADSEN, Majbom Jesper; **Eager To Be Roman, Grek Response to Roman Rule İn Pontus and Bithynia**, London, Duckworth, 2009.

MAREK, Christian; **Pontus et Bithynia, Die Römischen Provinzen Im Norden Kleinasiens**, Berlin, Verlag Philipp Von Zabern, 2003.

MIONNET, Theodore. Edme. **Description De Medailles Antiques, Grecques et Romaines, II**, Graz, Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, 1972.

MIONNET, Theodore. Edme. **Description De Medailles Antiques, Grecques et Romaines , Supplement 5**, Graz, Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, 1973.

MITCHELL, Stephen; **Regional Epigraphic Catalogues of Asia Minor II, The Ankara Disrict The Inscriptions of North Galatia**, Oxford, B.A.R. 1982.

MITCHELL, Stephen- KATSARI, Constantina; **Patterns in the Economy of Roman Asia Minor**, Swansea, The Classical Pres of Wales, 2005.

NC, The Numismatic Chronicle.

NOE, Sydney. P; **Bibliography of Greek Coin Hoards, Hoard No: 27**, New York, 1937.

ÖZTÜRK, Bülent; **Roma İmparatorluk Çağı Küçükasyası'nda Dionysos Kültü**, İstanbul , Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2010.

PRICE, Martin Jesoph; **"Greek Imperial Coins, Some Recent Acquisitions By The British Museum"**, NC 7/11,1971 s. 121-134, The Royal Numismatic Society, 1971.

RAMSAY, William Mitchell; **The Historical Geography of Asia Minor**, London, John Murray, 1890.

SALMERI, Giovanni, “**Central Power Intervention and The economy of the Provinces in the Roman Empire**”, Etd.Mitchell, Stephen - Katsari,Constantina; **Patterns in the Economy of Roman Asia Minor, s. 187-197** Oakville, The David Brown Book, 2005.

SNG Cop; **Sylloge Nummorum Graecorum, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Bosphorus-Bithynia**, New Jersey, Sunrise Publications, 1982.

SNG Hunt; **Sylloge Nummorum Graecorum, Vol XII, The Hunterian Museum University of Glasgow, Part I, Roman Provincial Coins, Spain-Kingdoms of Asia Minor**, New York, Oxford University Pres and Spink and Son Limited, 2004.

SNG von Aulock (a); **Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland, Pontus, Paphlagonien, Bithynien**, Berlin, Verlag Gebr. Mann, 1957.

SNG von Aulock (b); **Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland, Nachtrage I, Pontus, Paphlagonien, Bithynien**, Berlin, Verlag Gebr. Mann, 1967.

SEABY, Herbert. Allen; **Grek Coins and Their Values**, 2nd Edt, London, B.A. Seaby Ltd, 1966.

SYME, Ronald; **Journeys of Hadrian**, Bonn, Rudolf Habelt GmbH, 1988.

ŞAHİN, Sencer; **Inschriften Griechischer Stadte Aus Kleinasien, Band 7, Bithynische Studien (Bithynia İncelemeleri)**, Bonn, Rudolf Habelt Verlag GMBH, 1978.

ŞAHİN, Nuran; **Zeus’un Anadolu Kültleri**, İstanbul, Zero Prodüksiyon Ltd, 2001.

ŞAHİN, Sencer; **Tarihte Bithynia Depremleri**, Yayımlanmamış Bildiri.

TEXİER, Charles; **Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi**, Ankara, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, 2002.

WADDINGTON, W, Henry; BABELON, E; REINACH, TH; **Recueil Général Des Monnaies Grecques D'Asie Mineure**, Paris, Editions Ernest Leroux, 1925.

WILLIAMS, Wynne; Pliny, **Correspondence with Trajan from Bithynia (Epistles X)**, Warminster Wiltshire, Aris & Phillips Ltd, 1990.

WEB KAYNAKLARI

<http://www.acsearch.info/record.html?id=98126> (Nümizmatik Lanz München)

<http://www.acsearch.info/record.html?id=84811> (Gerhard Hirsch Nacfolger)

<http://www.arminius-numismatics.com/coppermine1414/cpg1414/displayimage.php?album=6&pos=12>

<http://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/quick/?q=Juliopolis&search> (RPC Online)

<http://www.asiaminorcoins.com/gallery/thumbnails.php?album=search&type=full&search=Juliopolis>

<http://www.cngcoins.com/Coin.aspx?CoinID=60693>

<http://www.mfa.org/search/collections?keyword=luliopolis&objecttype=50>
(Museum fine Art, Boston)

http://www.muenzenundmedaillendeutschland.de/en/en_aktuelles.html

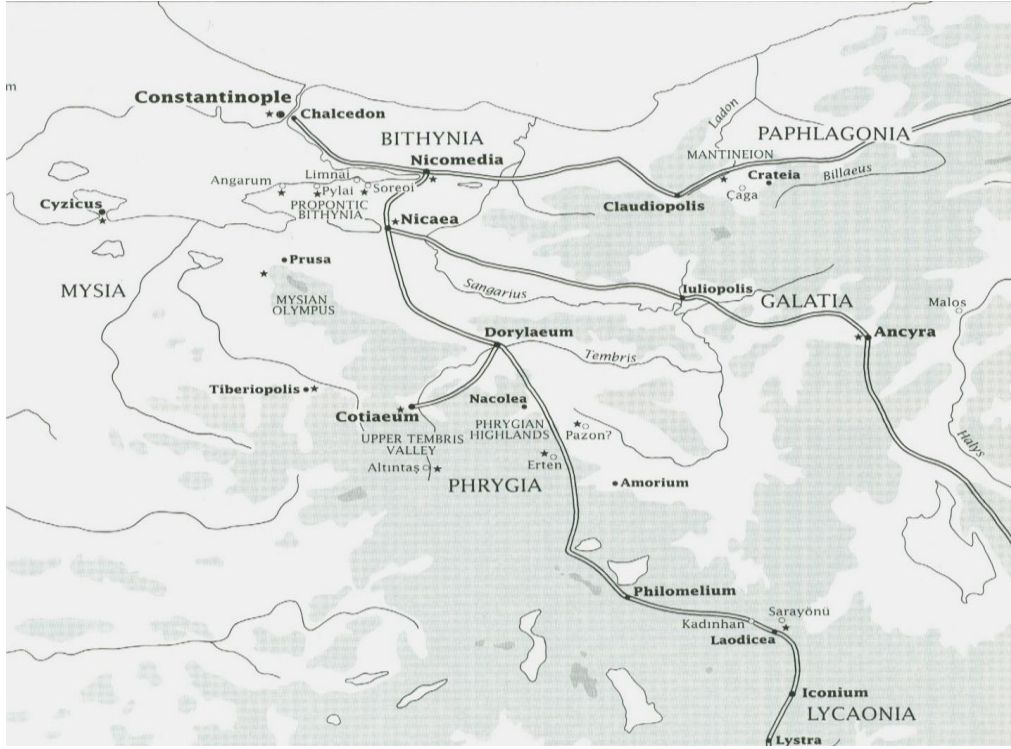
<http://www.nemesisancients.com/searchexec.asp?pricemin=0&pricemax=99999&adddate=1&idcategory=0&searchType=1&searchFields=1&fullWord=1&keyword=juliopolis&Submit=Search>

<http://www.tantaluscoins.com/browse.php?type=1&page=2&cur=1&sbt=9&sb c=399>

http://www.vcoins.com/en/stores/gerhard_rohde/135/category/juliopolis/10488/Default.aspx?store_display_type=ancient&searchDisplayAsList=False&searchMaxRecords=100&store_order_by=name_asc

http://www.vcoins.com/cn/stores/ancient_imports/8/product/ff_commodus_bit_hynia_juliopolis_ae21__serapis/22801/Default.aspx

<http://www.wildwinds.com/coins/greece/bithynia/juliopolis/i.html>

Harita 1: Bithynia Bölgesi

Harita 2: Iuliopolis şehri ve diğer komşu kentler

KATALOG

VESPASIANUS (MS 69-79)

Marcus Plancius Varus (Bithynia Valisi)

1.

Ö.Y. AYT KAΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΩ ΙΟΥΛΙΟΠΟ
Vespasianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
A.Y. Defne çelengi içinde;
ΜΑΡΚΟΣ ΠΛΑΝΚΙΟΣ ΟΥΑΡΟΣ ΑΝΘΥΠΙΑΤΟΣ yazısı.
Env. No. MM GmbH (= NFA Mail Bid Sale, Oct. 1988, Lot 807)
Ölç./Ağr./Yön. 36 mm; 25,29 gr.
Ref. RPC II: 665 (aynı) **Levha I.1.**

2.

Ö.Y. [ΑΥΤ ΚΑΙΣΑ]ΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΩ ΙΟΥΛΙΟ
Vespasianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
A.Y. [ΕΠΙ ΜΑΡ]ΚΟΥ ΠΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΙΑΤΟΥ
Kantharos.
Env. No. K.D. 650/522 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 13.27 gr; 5.
Ref. Rec. gén.: 2; RPC II: 666 **Levha I. 2.**

3.

Ö.Y. ΑΥΤ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΩ ΙΟΥΛΙΟ
Vespasianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
A.Y. ΕΠΙ ΜΑΡΚΟΥ ΠΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΙΑΤΟΥ
Kantharos.
Env. No. 1908,1205.32 Londra.

- Ölç./Ağr./Yön. 31 mm; 12,87 gr; 7.
 Ref. Rec. gén.: 2; RPC II: 666 (aynı) **Levha I. 3.**
4.
 Ö.Y. [ΑΥΤ] ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΩ ΙΟΥΛΙ
 Vespasianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. ΕΠΙ ΜΑΡΚΟΥ ΠΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ
 Kantharos.
 Env. No. Rec. gén.: 2.
 Ölç./Ağr./Yön. 26 mm.
 Ref. Rec. gén.: 2 (aynı); RPC II: 666.
5.
 Ö.Y. ΑΥΤ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΩ ΙΟΥΛΙΟ
 Vespasianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. ΕΠΙ ΜΑΡΚΟΥ ΠΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ
 Üzüm Salkımı.
 Env. No. 12-1-2002 Ankara.
 Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 5,83 gr; 12.
 Ref. RPC II; 667 **Levha I.4.**
6.
 Ö.Y. ΑΥΤ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΩ ΙΟΥΛΙ
 Vespasianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. ΕΠΙ ΜΑΡΚΟΥ ΠΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ
 Üzüm Salkımı.
 Env. No. RPC II 667.
 Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 8,28 gr; 12.
 Ref. RPC II; 667 (aynı).

TRAIANUS (MS 98-117)

7.

Ö.Y.

AYT NEP [] ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑ ΓΕΡΜ

Traianus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

ΣΕΒΑΣΤΗ ΟΜΟΝΟΙΑ

Eirene ayakta sola dönük; sağ elinde dal, sol kolunda bereket boynuz tutmaktadır. Sol ve sağ boşlukta şehrin adı monogram şeklinde yazılmış.

Env. No.

1979,0101.1316 Londra.

Ölç./Ağr./Yön.

35 mm; 26,10 gr; 7.

Ref.

SNG von Aulock (a) : 466 **Levha I.5.**

8.

Ö.Y.

AYT ΝΕΡΟΥΑΣ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑ ΓΕΡΜ

Traianus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

Ares sağa doğru ilerliyor; çıplak, sağ elinde çapraz tuttuğu mızrak, sol omzunda trophy (ganimet ağacı) taşımaktadır. Sağ ve sol boşlukta şehrin adı monogram şeklinde yazılmış.

Env. No.

CNG 91, Lot: 510 8.

Ölç./Ağr./Yön.

33 mm; 24.99 gr; 7.

Ref.

M.Y.Y. **Levha I. 6.**

9.

Ö.Y.

[AYT] NEP ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑ ΓΕΡΜΑ

Traianus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΙΤΩΝ

Tanrıça Demeter ayakta sola dönük; örtülü giyimli, sağ elinde dal, sol elinde ise uzun asa tutmaktadır.

Env. No.

738 Paris.

- Ölç./Ağr./Yön. 28 mm;12,40 gr;1.
 Ref. Rec gén.: 3; Mionnet 2; 184; SNG von Aulock (a) : 467
Levha I.7.
10.
 Ö.Y. ΑΥΤ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒ[ΑΓΕΡΜΑ]
 Traianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΙΤΩΝ
 Tanrıça Demeter ayakta sola dönük; örtülü giyimli, sağ elinde dal, sol elinde ise uzun asa tutmaktadır.
 Env. No. 3-24/16-13 Ankara.
 Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 10,09 gr; 8.
 Ref. Rec gén.: 3; Mionnet 2; 184; SNG von Aulock (a) : 467
Levha I. 8.
11.
 Ö.Y. ΑΥΤ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑ ΓΕΡΜΑ
 Traianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΙ[ΤΩΝ]
 Tanrıça Demeter ayakta sola dönük; örtülü giyimli, sağ elinde dal, sol elinde ise uzun asa tutmaktadır.
 Env. No. 18233367 (34815) Berlin.
 Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 13,85 gr; 1.
 Ref. Rec gén.: 3; Mionnet 2; 184; SNG von Aulock (a) : 467
Levha I.9
12.
 Ö.Y. ΑΥΤ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑ ΓΕΡΜΑ
 Traianus'un defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠ[ΟΛΙΤΩ]Ν

Tanrıça Demeter ayakta sola dönük; örtülü giyimli, sağ elinde dal, sol elinde ise uzun asa tutmaktadır.

Env. No. 18233369 (34817) Berlin.

Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 10,50 gr;7.

Ref. Rec gén.: 3; Mionnet 2; 184; SNG von Aulock (a) : 467

Levha I.10.

ANTONINUS PIUS (MS 138-161)

13.

Ö.Y. [ANTΩN KAI]CAP CEB
Antoninus Pius'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠIO[AEITΩN]
Nehir tanrısı Sangarios sola doğru uzanmış; belden yukarısı çıplak, sağ elinde dal tutmakta sol kolunu ise bir urne üzerine dayamıştır. Altta CAΓA yazısı bulunmaktadır.

Env. No. 18233370 (34818) Berlin.

Ölç./Ağr./Yön. 16 mm; 2,21 gr; 6.

Ref. Imhoof-Blumer: 61; Rec gén.: 4; BMC: 1;**Levha II. 11.**

14.

Ö.Y. ANTΩN KAICAP CEB
Antoninus Pius'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠIO[AEITΩN]
Nehir tanrısı Sangarios sola doğru uzanmış; belden yukarısı çıplak, sağ elinde dal tutmakta sol kolunu ise bir urne üzerine dayamıştır. Altta CAΓA yazısı bulunmaktadır.

Env. No. 1844,0425.543 Londra.

Ölç./Ağr./Yön. 18 mm; 3,60 gr; 7.
 Ref. Imhoof-Blumer: 61; Rec gén: 4; BMC: 1 **Levha II.12.**

COMMODUS (MS 180-192)

15.
 Ö.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Serapis büstü sağa dönük.
 A.Y. [K]OM H[PAKHΣ PΩMAIOΣ]
 Herakles ayakta sola dönük; önünde trophy (ganimet ağacı) durmakta, sağ elini trophy'e doğru uzatmış, sol elinde ise aslan postu ve sopa tutmaktadır.
 Env. No. Temp No: 4785 RPC online.
 Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 5,04 gr; 6.
 Ref. Rec gén.: 1⁹⁹ ; Mionnet Suppl 5: 360 **Levha II.13.**

16.
 Ö.Y. A K Λ AIA A[YP KOM] HPAKΛHC PΩM
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Tanrı Men'in frig başlıklı, omuzları hilalli ve drapeli büstü sağa dönük. Başlığında üç yıldız.
 Env. No. 1944.100.42149 ANS.
 Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 12.39 gr; 7.
 Ref. Rec. gén.: 5; BMC: 2; Mionnet 2; 186; Mionnet Suppl 5: 367; SNG von Aulock (b): 6970 **Levha II. 14.**

⁹⁹ Bu örnek Réc Gen 1'de ve Mionnet Supplement, 360' da otonom tip olarak verilmesine rağmen sikkenin arka yüzünde yazan KOM lejantı İmparator Commodus'u işaret etmektedir ve "Romanın Heraklesi Commodus" yazmaktadır. Bu nedenle yarı otonom olduğunu düşündüğümüz bu örneği Commodus sikkeleri içinde göstermek daha doğrudur.

17.

Ö.Y.

Α Κ Λ ΑΙΑ ΑΥΡ ΚΟΜ ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜ

Commodus'un defne taçlı ve başı sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tanrı Men'in frig başlıklı, omuzları hilalli ve drapeli büstü sağa dönük.

Env. No.

1874,0715.248 Londra.

Ölç./Ağr./Yön.

30 mm; 13,01 gr; 7.

Ref.

Rec. gén.: 5; BMC: 2; Mionnet 2; 186; Mionnet Suppl 5: 367; SNG von Aulock (b): 6970 **Levha II. 15.**

18.

Ö.Y.

Α Κ Λ ΑΙΑ ΑΥΡ Κ[Ο]Μ ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜ

Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tanrı Men'in frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü sağa dönük. Başlığının üzerinde üç yıldız.

Env. No.

739 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

13,68 gr; 7.

Ref.

Rec. gén.: 5; BMC:2; Mionnet 2; 186; Mionnet Suppl 5: 367; SNG von Aulock (b): 6970 **Levha II.16.**

19.

Ö.Y.

Α Κ Λ ΑΙΑ ΑΥΡ ΚΟΜ ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜ

Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tanrı Men'in frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü sağa dönük. Başlığının üzerinde üç yıldız.

Env. No.

740 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

28 mm;12,06 gr; 7.

- Ref. Rec. gén.: 5 (aynı); BMC: 2; Mionnet 2; 186; Mionnet Suppl 5: 367; SNG von Aulock (b): 6970 **Levha II.17.**
- 20.
- Ö.Y. ΑΚ Λ ΑΙΑ ΑΥΡ ΚΟΜ ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜ
Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.
- A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Tanrı Men'in frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü sağa dönük. Başlığının üzerinde üç yıldız.
- Env. No. SNG von Aulock (b): 6970.
- Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 8,63 gr.
- Ref. Rec. gén.: 5; BMC: 2; Mionnet 2; 186; Mionnet Suppl 5: 367; SNG von Aulock (b): 6970 (aynı).
- 21.
- Ö.Y. [Α Κ Λ ΑΙΑ ΑΥΡ ΚΟΜ ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜ]
Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.
- A.Y. [ΙΟΥ]ΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Tanrı Men at üzerinde sağa doğru ilerliyor. Başı geriye dönük ve sağ elini yukarı kaldırmış.
- Env. No. 741 Paris.
- Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 8,81 gr; 7.
- Ref. Rec. gén.: 6; SNG von. Aulock (b): 6969; Mionnet Suppl 5: 366 **Levha II.18.**
- 22.
- Ö.Y. Α Κ Λ ΑΙΑ ΑΥΡ ΚΟΜ ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜ
Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.
- A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Tanrı Men at üzerinde sağa doğru ilerliyor. Başı geriye dönük ve sağ elini yukarı kaldırmış.

- Env. No. SNG von. Aulock (b) 6969.
 Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 11,34 gr.
 Ref. Rec gén.: 6; SNG von. Aulock (b): 6969; Mionnet
 Suppl: 366.
23.
 Ö.Y. A K Λ A AY KO HPAK PΩ
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.
 A.Y. [IO]YΛIOΠOΛEITΩN
 Serapis'in kalathoslu ve drapeli büstü sağa dönük.
 Env. No. ID: 11362 Ancient Imports.
 Ölç./Ağr./Yön. 21 mm; 5,06 gr.
 Ref. Rec gén.: 7; BMC: 3; Mionnet Suppl 5: 362; SNG Cop:
 459 **Levha II.19.**
24.
 Ö.Y. A K Λ A AY KO HPAK PΩ
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Serapis'in kalathoslu ve drapeli büstü sağa dönük.
 Env. No. Rec gén.: 7.
 Ölç./Ağr./Yön. 30 mm; 4,94 gr; 6.
 Ref. Rec gén.: 7; BMC: 3; Mionnet Suppl 5: 362; SNG Cop:
 459 (aynı).
25.
 Ö.Y. [A K] Λ A Λ [AY KO HPAK PΩ]
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.
 A.Y. IOYΛIO[ΠOΛE]ITΩN
 Serapis'in kalathoslu ve drapeli büstü sağa.

Env. No. 1844,0425.512 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 6,07 gr; 7.
 Ref. Rec gén.:7; BMC: 3; Mionnet Suppl 5: 362; SNG Cop:
 459 **Levha II. 20.**

26.

Ö.Y. AK Λ A AY KO HPAK PΩ
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛIC
 Iuliopolis Tykhesi'nin örtülü başı sağa dönük.¹⁰⁰

Env. No. 1955.120.1 ANS.
 Ölç./Ağr./Yön. 21 mm; 5.69 gr; 6.
 Ref. Rec. gén.: 8; BMC:4 ; Mionnet 2: 187; Mionnet,Suppl 5:
 363; SNG von Aulock (a): 469 **Levha III. 21.**

27.

Ö.Y. AK Λ A AY KO HPAK PΩ
 Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛIC
 Iuliopolis Tykhesi'nin örtülü başı sağa dönük.

Env. No. 742 Paris.
 Ölç./Ağr./Yön. 23 mm ; 4,83 gr; 6.
 Ref. Rec. gén.: 8 (aynı); BMC:4; Mionnet 2: 187;Mionnet,
 Suppl 5: 363; SNG von Aulock (a): 469 **Levha III. 22.**

28.

Ö.Y. AK Λ A AY [KO] HPAK PO
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛIC

¹⁰⁰ Tykhe başı betimli bir başka örnek *Mionnet, Suppl, 364*'de yayımlanan örnektir. Tapınak içindeki Tykhe başı betimlenen sikkenin arka yüzünde kentin etnikhonu IOYΛIOΠOΛEITΩN yazmaktadır.

Iuliopolis Tykhesinin örtülü başı sağa dönük.
 Env. No. 13-43/32-11 Ankara.
 Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 6.68 gr; 8.
 Ref. Rec. gén.: 8; BMC:4; Mionnet 2: 187;Mionnet, Suppl 5: 363; SNG von Aulock (a): 469 **Levha III. 23.**

29.

Ö.Y. ΑΚ ΛΑΑΥ ΚΟΗΡΑΚΡΟ
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΙΣ

Iuliopolis Tykhesinin örtülü başı sağa dönük.

Env. No. 1840,0217.170 Londra.

Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 6.17 gr; 6.

Ref. Rec. gén.: 8; BMC:4; Mionnet 2: 187;Mionnet, Suppl 5: 363; SNG von Aulock (a): 469 **Levha III. 24.**

30.

Ö.Y. ΑΚ ΛΑΑΥ ΚΟ ΗΡΑΚ ΡΟ
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΙΣ

Iuliopolis Tykhesinin örtülü başı sağa dönük.

Env. No. SNG von Aulock (a): 469.

Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 5,98 gr.

Ref. Rec. gén.: 8; BMC:4; Mionnet 2: 187;Mionnet, Suppl 5: 363; SNG von Aulock (a): 469.

31.

Ö.Y. ΑΚ ΛΑΑΥ ΚΟΗΡΑΚΡΩ
 Commodus'un defne taçlı başı sağa.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Asklepios ayakta cepheden; belden yukarısı çıplak, sağ elinde yere dayadığı yılan sarılı değneği bulunmaktadır.

Env. No. 1897,0104.28 Londra.
Ölç./Ağr./Yön. 20 mm; 5,03 gr; 6.
Ref. Rec gén.: 9 **Levha III.25.**

32.

Ö.Y. AK Λ AIA AYP KOM HPAKΛ[HC PΩM]
Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Nehir tanrısı Sangarios sola doğru uzanmış; belden yukarısı çıplak, sağ elinde gemi dümeni, sol kolunu bir urne üzerine dayamış. Altta CANΓAPIOC yazısı.

Env. No. 18233355 (34803) Berlin.
Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 13,55 gr;12.
Ref. SNG von Aulock (a): 468 **Levha III.26.**

33.

Ö.Y. AK Λ AIA AYP KOM HPAKΛHC PΩM
Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Nehir tanrısı Sangarios sola doğru uzanmış; belden yukarısı çıplak, sağ elinde gemi dümeni, sol kolunu bir urne üzerine dayamış. Altta CANΓAPIOC yazısı.

Env. No. SNG von Aulock (a): 468.
Ölç./Ağr./Yön. 28 mm;11,43 gr.
Ref. SNG v. Aulock (a) : 468.

34.

Ö.Y. AK Λ AIA AYP KOM HPAKΛHC PΩM

Commodus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Zeus bir taht üzerinde sola oturuyor; sağ elinde yıldırım demeti? Sol elinde asa tutmaktadır.

Env. No. SNG Cop. 460.

Ölç./Ağr./Yön. 38 mm;12,37 gr; 6.

Ref. SNG Cop: 460.

SEPTIMIUS SEVERUS (MS 193-211)

35.

Ö.Y. [AY K Λ CEΠTI] CEYHPOC ΠEP
Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IO[YΛIO]ΠOΛEITΩN
Zeus bir taht üzerinde sola oturuyor; sağ elinde şimşek demeti? Sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No. 1839,0919.93 Londra.

Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 11,77 gr;6.

Ref. Rec gén.: 10; BMC: 5; Mionnet Suppl 5: 369; Lindgren-Kovacs :124 **Levha III.27.**

36.

Ö.Y. AY K Λ CEΠTI CEYHPOC ΠEP
Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Zeus bir taht üzerinde sola oturuyor; sağ elinde şimşek demeti? Sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No. Rec gén.: 10.

Ölç./Ağr./Yön. 27 mm.

Ref. Rec gén.: 10; BMC: 5; Mionnet Suppl 5: 369; Lindgren-Kovacs: 124.

37.

Ö.Y.

ΑΥ Κ Α ΣΕΠΤΙ ΣΕΥΗΡΟΣ ΠΕΡ

Septimius Severus'un defne taçlı ve drapeli büstü
sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Zeus bir taht üzerinde sola oturuyor; sağ elinde şimşek
demeti? Sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

Product: 4841 Nemesis Ancient Antiquities.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm; 10,05 gr.

Ref.

Rec gén.: 10; BMC: 5; Mionnet Suppl 5: 369; Lindgren-
Kovacs:124 **Levha III.28.**

38.

Ö.Y.

[ΑΥ Κ Α ΣΕΠΤΙ ΣΕΥΗΡΟΣ ΠΙ C]

Septimius Severus'un'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠ [ΟΛΕΙΤΩΝ]

Zeus taht üzerinde sola oturuyor; belden yukarısı
çıplak, sağ elinde şimşek demeti, sol elinde ise yere
dayadığı asa tutmaktadır.

Env. No.

743 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm; 9,82 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 10 (aynı) ; BMC: 5; Mionnet Suppl 5: 369;
Lindgren- Kovacs : 124 **Levha III.29.**

39.

Ö.Y.

ΑΥ Κ Α[C]ΣΕΠΤΙ ΣΕΥΗΡΟΣ ΠΕΡ

Septimius Severus'un defne taçlı ve drapeli büstü
sağa.

A.Y.

Ι[Ο]Υ[Α]ΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

- Zeus taht üzerinde sola oturuyor; belden yukarısı çıplak, sağ elinde şimşek demeti? Sol elinde ise asa tutmaktadır.
- Env. No. Coin ID: 5354 Asia Minor Coin.
- Ölç./Ağr./Yön. 11,28 gr; 7.
- Ref. Rec gén.: 10; BMC: 5; Mionnet Suppl 5: 369; Lindgren-Kovacs:124 **Levha III. 30.**
- 40.
- Ö.Y. [A]Y KA CEΠTI CEYHPOC Π []
Septimius Severus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. [I]OYAIOPIOΛEITΩN
Zeus bir taht üzerinde sola oturuyor; belden yukarısı çıplak, sağ elinde şimşek demeti? Sol elinde ise asa tutmaktadır.
- Env. No. No: 4958 Wildwinds Coin.
- Ölç./Ağr./Yön. 31 mm; 12,47 gr.
- Ref. Rec gén.: 10; BMC: 5; Mionnet Suppl 5: 369; Lindgren-Kovacs: 124 **Levha IV.31.**
- 41.
- Ö.Y. AY K ACEΠ [T CEY]HPOC Π
Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa dönük.
- A.Y. IOYAIO[ΠIOΛEITΩN]
Tanrı Men'in Frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü sağa dönük.
- Env. No. 18220992 (22187) Berlin.
- Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 8,34 gr; 6.
- Ref. Rec gén.: 11(aynı) **Levha IV.32.**

- 42.
- Ö.Y. A K Λ CEΠTI CEYHPOCΠC
Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Tanrı Men'in Frig başlıklı, omuzları hilalli ve drapeli
büstü sağa dönük.
- Env. No. Lot: 574 Numismatik Lanz München.
- Ölç./Ağr./Yön. 12,56 gr.
- Ref. Rec gén.: 11 **Levha IV.33.**
- 43.
- Ö.Y. [AY] K Λ CEΠTI CEYHPOC Π
Septimius Severus'un'un defne taçlı başı sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Men at üzerinde sağa doğru ilerliyor, başı geriye
dönük, sağ elini yukarı doğru kaldırmış.
- Env. No. 18220991 (22186) Berlin.
- Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 12,50 gr; 7.
- Ref. M.Y.Y. **Levha IV.34.**
- 44.
- Ö.Y. AY K Λ CEΠTI CEYHPOC Π
Septimius Severus'un'un defne taçlı başı sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Asklepios ayakta cepheden, başı sola dönük, sağ
elinde yere dayadığı yılanlı asası bulunmaktadır.
- Env. No. 18220990 (22185) Berlin.
- Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 10,68 gr; 6.
- Ref. Rec gén.: 12 **Levha IV.35.**

45.

Ö.Y.

ΑΥ ΚΛ ΣΕΠΤΙ ΣΕΥΗΡΟC Π

Septimius Severus'un'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Asklepios ayakta cepheden, başı sola dönük, sağ elinde yere dayadığı yılanlı asası bulunmaktadır.

Env. No.

Rec gén.: 12.

Ölç./Ağr./Yön.

28 mm.

Ref.

Rec gén.: 12.

46.

Ö.Y.

ΑΥ Κ Λ ΣΕΠΤΙ ΣΕΥΗΡΟC Π

Septimius Severus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Hygieia ayakta sağa dönük; sağ koluna dolanmış yılanı sol elindeki pateradan beslemektedir.

Env. No.

Rec gén.: 13.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm.

Ref.

Rec gén.: 13.

47.

Ö.Y.

ΑΥ Κ ΛΣΕΠΤΙ ΣΕ[ΥΗΡΟC Π C]

Septimius Severus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Nemesis ayakta cepheden; başı sola dönük, sağ eli ile omzundaki drapesini tutmaktadır, sol elinde arşın tutmaktadır.

Env. No.

Coin ID: 4334 Asia Minor Coin.

- Ölç./Ağr./Yön. 11,43 gr.
Ref. Rec gén.: 14; Mionnet Suppl 5: 370 **Levha IV. 36.**
48.
Ö.Y. Lejant okunmuyor.
Septimius Severus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛ[EITΩN]
Tykhe ayakta sola dönük; sağ elinde dümen, sol elinde bereket boynuzu tutmaktadır.
- Env. No. 1840,0217.172 Londra.
Ölç./Ağr./Yön. 29 mm; 11,81 gr;7.
Ref. Rec gén.: 15 **Levha IV.37.**
49.
Ö.Y. AY K A CEΠTI CEYHPOC Π Σ
Septimius Severus'un defne taçlı ve drapeli, zırhlı büstü sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Serapis ayakta cepheden, başı sola dönük; başında kalathos, sağ elini yukarı kaldırmış, sol elinde asa tutmaktadır.
- Env. No. SNG von Aulock (b): 6971.
Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 11,19 gr.
Ref. SNG von Aulock (b): 6971.
50.
Ö.Y. A K A CEΠTI CEYHPO[C]
Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. MM GbmH Lot: 289.
Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 15,21 gr.
Ref. SNG Cop.: No: 461 **Levha IV.38.**

51.

Ö.Y. [AY K] Λ CEΠ [TI] CEYHPOC ΠEP
Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. SNG Cop.: 461.
Ölç./Ağr./Yön. 32 mm; 10,69 gr; 6.
Ref. SNG Cop.: 461.

52.

Ö.Y. AY K Λ CEΠTI CEYHPOC Π
Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Sangarios ve Skopas karşılıklı uzanıyorlar, her iki tanrının elinde de gemi dümeni bulunmaktadır. Altta CANΓAPIOC ve CKOΠAC yazılı.

Env. No. Rec gén.: 16.
Ölç./Ağr./Yön. 29 mm.
Ref. Rec gén.: 16; Mionnet 2: 188.

53.

Ö.Y.

[AY K A CE]ITTI CEYHP[OC II]

Septimius Severus'un şua taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

IOY[AI] OΠIOAIC

Sangarios ve Skopas karşılıklı uzanıyorlar, aralarında sağa dönük bir kadın (Tykhe?) başı.

Env. No.

V Coins Gerhard Rohde Ancient Coins.

Ölç./Ağr./Yön.

31 mm; 12,76 gr.

Ref.

Rec gén.: 17 **Levha IV. 39.**

54.

Ö.Y.

A K A CEΠTI [CEYHPOC II]

Septimius Severus'un defne taçlı, drapeli ve zırhlı büstü sağa.

A.Y.

IOYAI OΠIOAEITΩN

İki standart arasındaki altar üzerinde, kanatları açık kartal cepheden gösterilmiştir.

Env. No.

File Number: 11/122 Arminius Numismatics.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm; 9,87 gr.

Ref.

Rec gén.: 18 **Levha IV.40.**

55.

Ö.Y.

A K A CEΠTI CEYHPOC II

Septimius Severus'un defne taçlı başı sağa.

A.Y.

IOYAI OΠIOAEITΩN

İki standart arasındaki altar üzerinde, kanatları açık kartal cepheden gösterilmiştir.

Env. No.

Rec gén.: 18.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm.

Ref.

Rec gén.: 18.

IULIA DOMNA (MS 193-217)
(Septimius Severus"un Karısı))

56.

Ö.Y.

IOYΛΙΑ ΔΟΜΝΑ

Iulia Domna'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Apollon ayakta sağa; çıplak, sol elinde yay, sağ elinde ok tutuyor.

Env. No.

744 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

20 mm; 4,47 gr; 7.

Ref.

Rec. gén.: 19 (aynı) **Levha V. 41.**

57.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΕΒΑΚΤΗ

Iulia Domna'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Men at üzerinde sağa doğru ilerliyor; omuzları hilalli ve başında frig başlığı bulunmaktadır.

Env. No.

Rec. gén.: 20.

Ölç./Ağr./Yön.

24 mm.

Ref.

Rec. gén.: 20 (aynı); Mionnet Suppl 5: 371.

58.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ

Iulia Domna'nın drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kanatlı Nemesis ayakta sağa dönük; at gemi tutmaktadır, ayaklarının dibinde tekerlek.

Env. No.

SNG Hunt.:1123.

- Ölç./Ağr./Yön. 30 mm;7,78 gr; 6.
Ref. Rec gén.: 21; SNG Hunterian: 1123.
59.
Ö.Y. IOYΛΙΑ ΔΟΜΝΑ C
Iulia Domna'nın drapeli büstü sağa.
A.Y. IOYΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Asklepios ayakta cepheden; başı sola dönük, belden yukarısı çıplak, sol elinde yere dayadığı yılan sarılı değneği bulunmaktadır.
Env. No. Coin ID: 7662 Asia Minor Coin.
Ölç./Ağr./Yön. 6,80 gr; 2.
Ref. SNG von Aulock (a): 470 **Levha V. 42.**
60.
Ö.Y. IOYΛΙΑ ΔΟΜΝΑ
Iulia Domna'nın drapeli büstü sağa dönük.
A.Y. IOYΛΙΟΠΟΛ[ΕΙ]ΤΩΝ
Hygeia ayakta sağa; sağ koluna dolanmış yılanı sol elindeki patera ile besliyor.
Env. No. 4604 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 5,25 gr; 7.
Ref. Rec. gén: 22; Mionnet 2: 189 **Levha V. 43.**
61.
Ö.Y. IOYΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CE
Iulia Domna'nın drapeli büstü sağa dönük.
A.Y. IOYΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Hygieia ayakta sağa dönük, sağ elindeki yılanı sol elindeki pateradan besliyor.
Env. No. 745 Paris.

Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 7,20 gr; 12.
Ref. Rec. gén.: 22 (aynı); Mionnet 2: 189 **Levha V. 44.**

62.

Ö.Y. IOYΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CE
Iulia Domna'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. IOYΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Hygieia ayakta sağa dönük, sağ elindeki yılanı sol elindeki pateradan besliyor.

Env. No. 55-11/6-12 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 6,52 gr; 7.

Ref. Rec. gén.: 22; Mionnet 2: 189 **Levha V. 45.**

CARACALLA CAESAR (MS 196-198)

63.

Ö.Y. M AYP ANTΩNINOC K
Caracalla'nın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y. IOYΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Kybele taht üzerinde sola oturuyor; sağ elinde patera tutmakta, sol kolunu bir tympanum üzerine dayamış, sağ ayağının yanında aslan.

Env. No. 1897,0104.29 Londra.

Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 11,99 gr; 8.

Ref. Rec. gén.: 23 (aynı) **Levha V. 46.**

64.

Ö.Y. M AYP ANTΩNINOC KA
Caracalla'nın taçsız ve drapeli büstü sağa.

- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Tykhe ayakta cepheden; başı sola dönük; başında kule tacı bulunmaktadır, sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni, sol elinde ise bereket boynuzu tutmaktadır.
- Env. No. Coin ID: 4347 Asia Minor Coin.
- Ölç./Ağr./Yön. 10,57 gr.
- Ref. Rec gén.: 24; Mionnet 2; 190 **Levha V. 47.**
- 65.
- Ö.Y. M AYP ANTΩNINOC K
Caracalla'nın taçsız ve drapeli büstü sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Tykhe ayakta cepheden, başı sola dönük, sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni, sol kolunda ise bereket boynuzu tutmaktadır.
- Env. No. 18220993 (22188) Berlin.
- Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 11,83 gr; 6.
- Ref. Rec gén.: 24; Mionnet 2; 190 **Levha V. 48.**
- 66.
- Ö.Y. MAYPAN TΩNINOC K
Caracalla'nın taçsız ve drapeli büstü sağa dönük.
- A.Y. IOYΛI[OΠO]ΛEITΩN
Tanrıça Tykhe ayakta cepheden, başı sola dönük, sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni, sol kolunda ise bereket boynuzu tutmaktadır.
- Env. No. 746 Paris.
- Ölç./Ağr./Yön. 27 mm;10,61 gr; 6.
- Ref. Rec gén: 24 (aynı); Mionnet 2; 190 **Levha V. 49.**

67.

Ö.Y.

M AYP ANTΩNINOC K

Caracalla'nın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Tanrı Men'in Frig başlıklı ve omuzları hilalli ve drapeli büstü sağa dönük.

Env. No.

1991,0130.95 Londra.

Ölç./Ağr./Yön.

28mm; 11.51 gr; 7.

Ref.

Mionnet 2: 191(arka yüz benzer) **Levha V. 50.**

68.

Ö.Y.

M AYP ANTΩNINOC KA

Caracalla'nın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Asklepios ayakta cepheden, başı sola dönük; belden yukarısı çıplak, sağ elinde yere dayadığı yılanlı asası bulunmaktadır.

Env. No.

64.154 Museum of Fine Art Boston.

Ölç./Ağr./Yön.

28 mm; 10.81 gr; 6.

Ref.

Mionnet Suppl 5: 372 **Levha VI. 51.**

69.

Ö.Y.

M AYPH ANTΩNINOC

Caracalla'nın taçsız başı sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Hygieia ayakta sağa; sağ elindeki yılanı sol elindeki pateradan beslemektedir.

Env. No.

55-11/8-12 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

17 mm; 2,73 gr; 6.

Ref.

Mionnet Suppl 5; 374 (arka yüz benzer) **Levha VI. 52.**

70.

Ö.Y.

M AYP [ANT]ΩNIN []

Caracalla'nın taçsız başı sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Hygieia ayakta sağa dönük; sağ elindeki yılanı sol elindeki pateradan beslemektedir.

Env. No.

1894,0505.104 Londra.

Ölç./Ağr./Yön.

16 mm; 3,21 gr; 7.

Ref.

Mionnet Suppl 5; 374 (arka yüz benzer) **Levha VI. 53.**

71.

Ö.Y.

[M AYP] ANTΩNINOC K

Caracalla'nın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Sangarios ve Skopas? karşılıklı uzanmışlar;
Sangarios'un elinde gemi dümeni diğer nehir tanrısının elinde ise dal bulunmaktadır, aralarında üstte Zeus Bir taht üzerinde sola doğru oturuyor; Zeus sağ elinde kartal, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

Lot: 2034 Gerhard Hirsch Nacfolger.

Ölç./Ağr./Yön.

26 mm.

Ref.

M.Y.Y. **Levha VI. 54.**

CARACALLA AUGUSTUS (MS 198-217)

72.

Ö.Y.

ANTΩNINOC AVΓ

Caracalla'nın defne taçlı başı sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Tanrı Men'in Frig başlıklı ve omuzları hilalli ve drapeli büstü sağa dönük.

Env. No. Coin ID: 4606 Asia Minor Coin.
 Ölç./Ağr./Yön. 12,54 gr.
 Ref. Rec gén: 26; Mionnet 2: 191; Lindgren-Kovacs: A124A
Levha VI. 55.

73.
 Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓ
 Caracalla'nın defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Tanrı Men'nin Frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü
 sağa dönük.
 Env. No. 18220994 (22189) Berlin.
 Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 11,23 gr; 6.
 Ref. Rec gén.: 26; Mionnet 2: 191; Lindgren-Kovacs: A124A
Levha VI. 56.

74.
 Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓ
 Caracalla'nın defne taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Tanrı Men'nin Frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü
 sağa dönük. Başlığında üç yıldız.
 Env. No. 747 Paris.
 Ölç./Ağr./Yön. 27 mm;14,43 gr; 6.
 Ref. Rec gén: 26 (aynı); Mionnet 2: 191; Lindgren-Kovacs:
 A124A **Levha VI. 57.**

75.
 Ö.Y. [ANTΩNI]NOC AVΓ
 Caracalla'nın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. IOYΛIOΠO[ΛEITΩN]
 Tanrı Men'in Frig başlıklı, omuzları hilali ve drapeli
 büstü sağa.
 Env. No. No: 53, Lot: 48 Wildwinds Coin.
 Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 11,92 gr.
 Ref. Rec gén.: 26; Mionnet 2: 191; Lindgren-Kovacs: A124A
Levha VI. 58.

76.

Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓ
 Caracalla'nın defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Hygieia ayakta sağa dönük; sağ elindeki yılanı sol
 elindeki pateradan beslemektedir.

Env. No. 748 Paris.
 Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 13,15 gr; 6.
 Ref. Rec gén.: 27(aynı); Mionnet Suppl 5: 374 **Levha VI.**

59.

GETA CAESAR (MS 198-209)

77.

Ö.Y. Π CEΠ ΓETAC K
 Geta 'nın taçsız, drapeli ve zırhlı büstü sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Demeter ayakta sola dönük; sol elinde asa sağ elinde
 ise dal tutmaktadır.

Env. No. Rec gén.: No:28.
 Ölç./Ağr./Yön 28 mm.

- Ref. Rec gén.: 28 (aynı).
- 78.
- Ö.Y. Π ΣΕΠ ΓΕΤΑΚ
Geta'nın taçsız, drapeli ve zırhlı büstü sağa dönük.
- A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Tanrıça Demeter ayakta cepheden, başı sola dönük, sağ elinde dal, sol elinde uzun asa tutmaktadır.
- Env. No. 18220995 (22190) Berlin.
- Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 15,32 gr; 12.
- Ref. Rec gén.: 28 **Levha VI. 60.**
- 79.
- Ö.Y. Π ΣΕΠ ΓΕΤΑΚ
Geta'nın taçsız, drapeli ve zırhlı büstü sağa dönük.
- A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Tanrıça Demeter ayakta cepheden, başı sola dönük, sağ elinde dal, sol elinde uzun asa tutmaktadır.
- Env. No. 6-1-13 Ankara.
- Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 9,33 gr; 1.
- Ref. Rec gén.: 28 **Levha VII. 61.**
- 80.
- Ö.Y. Π ΣΕΠ ΓΕΤΑΚ
Geta'nın taçsız, drapeli ve zırhlı büstü sağa.
- A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Tetrastil tapınak içinde tanrıça Tykhe ayakta cepheden, başı sola dönük; sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni sol elinde bereket boynuzu tutmaktadır. Tapınağın alınlığında kalkan bulunmaktadır.

Env. No. Coin ID: 2264 Asia Minor Coin.
 Ölç./Ağr./Yön. 11,54 gr.
 Ref. Rec gén.: 30; Mionnet 2: 193; Mionnet Suppl 5: 376
Levha VII. 62.

81.

Ö.Y. Π CEΠ ΓETAC K
 Geta'nın taçsız, drapeli ve zırlı büstü sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Tetrastil tapınak içinde tanrıça Tykhe ayakta cepheden, başı sola dönük; sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni sol elinde bereket boynuzu tutmaktadır. Tapınağın alınlığında kalkan bulunmaktadır.

Env. No. No: 161, Lot: 163 Wildwinds Coin.
 Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 9,98 gr.
 Ref. Rec gén.: 30; Mionnet 2: 193; Mionnet Suppl 5: 376
Levha VII. 63.

82.

Ö.Y. Π CEΠ [ΓETA]C K
 Geta'nın taçsız, drapeli ve zırlı büstü sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩ N
 Tetrastil tapınak içinde Tykhe ayakta cepheden, başı sola dönük; sağ elinde yere dayadığı dümen sol elinde bereket boynuzu tutmaktadır. Tapınağın alınlığında kalkan bulunmaktadır.

Env. No. 18220997 (22192) Berlin.
 Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 9,15 gr; 6.
 Ref. Rec gén.: 30; Mionnet 2: 193; Mionnet Suppl 5: 376
Levha VII. 64.

83.

Ö.Y.

Π CEΠ ΓΕΤΑC K

Geta'nın taçsız, drapeli ve zırlı büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tetrastil tapınak içinde Tykhe ayakta cepheden, başı sola dönük; sağ elinde yere dayadığı dümen sol elinde bereket boynuzu tutmaktadır. Tapınağın alınlığında kalkan bulunmaktadır.

Env. No.

18220998 (22193) Berlin.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 9,85 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 30; Mionnet 2: 193; Mionnet Suppl 5: 376

Levha VII.65.

84.

Ö.Y.

Π CEΠ ΓΕΤΑC K

Geta'nın taçsız, drapeli ve zırlı büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tetrastil tapınak içinde Tykhe ayakta cepheden, başı sola dönük; sağ elinde yere dayadığı dümen sol elinde bereket boynuzu tutmaktadır. Tapınağın alınlığında kalkan bulunmaktadır.

Env. No.

749 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm; 11,62 gr; 12.

Ref.

Rec gén.: 30(aynı) ; Mionnet 2: 193; Mionnet Suppl 5: 376 **Levha VII. 66.**

85.

Ö.Y.

Π CEΠ ΓΕΤΑC K

Geta 'nın taçsız, drapeli ve zırlı büstü sağa.

- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Hygieia ayakta sağa; sağ elindeki yılanı, sol elindeki pateradan beslemektedir.
- Env. No. GC 13p 150,7 C M Londra.
- Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 11,06 gr.
- Ref. Rec gén.: 29 **Levha VII. 67.**
- 86.
- Ö.Y. Π CEΠ ΓETAC K.
Geta'nın taçsız başı sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Telesphoros ayakta cepheden, uzun, başlıklı bir manto giyinmiş.
- Env. No. 13-43/41-11 Ankara
- Ölç./Ağr./Yön. 16 mm; 2.77 gr; 2
- Ref. M.Y.Y. **Levha VII. 68**
- 87.
- Ö.Y. Π CEΠ ΓETAC K
Geta'nın taçsız başı sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Nehir tanrısı Skopas sola uzanmış; sağ elinde bir dal sol elinde ise kâmiş tutmaktadır. Altta CKOΠAC yazısı.
- Env. No. Rec gén.: 31.
- Ölç./Ağr./Yön. 27 mm.
- Ref. Rec gén.: 31: Mionnet 2: 192.

GETA AUGUSTUS (MS 209-212)

88.

Ö.Y.

ΑΥΚ Π ΣΕ ΓΕΤΑΚ ΑΥ

Geta'nın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΣ

Iuliopolis Tykhesi ayakta cepheden, başı sola dönük; kule taçlı ve örtülü giyimli, sağ eli ile yerde duran ve yanan altara libasyon yapmakta, sol elinde ise uzun asa tutmaktadır.

Env. No.

18220999 (22194) Berlin.

Ölç./Ağr./Yön.

28 mm; 13,57 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 32 **Levha VII. 69.**

89.

Ö.Y.

ΑΥΚ Π ΣΕ ΓΕΤΑΚ ΑΥ

Geta'nın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΣ

Iuliopolis Tykhesi ayakta cepheden, başı sola dönük; kule taçlı ve örtülü giyimli, sağ eli ile yerde duran ve yanan altara libasyon yapmakta, sol elinde ise uzun asa tutmaktadır.

Env. No.

750 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

28 mm; 13,14 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 32 (aynı) **Levha VII. 70.**

90.

Ö.Y.

ΑΥΚ Π ΣΕ ΓΕΤΑΚ ΑΥ

Geta'nın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΣ

Iuliopolis Tykhesi ayakta cepheden, başı sola dönük; kule taçlı ve örtülü giyimli, sağ eli ile yerde duran ve yanan altara libasyon yapmakta, sol elinde ise uzun asa tutmaktadır.

Env. No. GC 13p 150.8 C M Londra.
Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 12,97 gr; 7.
Ref. Rec gén.: 32 **Levha VIII. 71.**

91.

Ö.Y. ΑΥΚ Π ΣΕ ΓΕΤΑΚ ΑΥ
Geta'nın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Iuliopolis Tykhesi ayakta cepheden, başı sola dönük; kule taçlı ve örtülü giyimli, sağ elinde yere dayadığı dümen, sol kolunda ise bereket boynuzu tutmaktadır.

Env. No. 1979,0101.1317 Londra.
Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 12,05 gr; 1.
Ref. SNG von Aulock (b): 6972 (aynı) **Levha VIII. 72.**

92.

Ö.Y. ΑΥΚ Π ΣΕ ΓΕΤΑΚ Α
Geta'nın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Hygeia ayakta sola; sağ elindeki pateradan sol elindeki yılanı besliyor.

Env. No. 55-11/7-12 Ankara.
Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 5,38 gr; 12.
Ref. M.Y.Y. **Levha VIII. 73.**

93.

Ö.Y.

ΑΥ Κ Π CΕ ΓΕΤΑ C ΑΥ

Geta'nın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Zeus bir taht üzerinde sola oturuyor; sağ elinde phiale, sol elinde asa tutmaktadır.

Env. No.

SNG von Aulock (a): 471.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm;11,78 gr.

Ref.

SNG von Aulock (a): 471.

94.

Ö.Y.

Lejant okunmuyor.

Geta'nın defne taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙC

Hermes ayakta sola dönük.

Env. No.

Rec gén.:33.

Ölç./Ağr./Yön.

29 mm

Ref.

Rec gén.: 33.

ELAGABALUS (MS 218-222)

95.

Ö.Y.

Μ ΑΥΡΗ ΑΝΤΩΝΙΝΟC ΑΥΓ

Elagabalus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No.

49-1-11 Ankara.

- Ölç./Ağr./Yön. 29 mm; 9.63 gr; 12.
Ref. M.Y.Y. **Levha VIII. 74.**
96.
Ö.Y. [M] AYPH ANTΩNINO[C AVT]
Elagabalus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Nemesis ayakta cepheden; başı sola dönük,
ayaklarının yanında tekerlek durmaktadır.
Env. No. 751 Paris.
Ölç./Ağr./Yön. 29 mm;11,25 gr; 12.
Ref. Rec gén.: 34 (aynı) ; SNG von Aulock: 472 **Levha VIII.75.**
97.
Ö.Y. M AYPH ANTΩNINOC AVT
Elagabalus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Nemesis ayakta cepheden; başı sola dönük,
ayaklarının yanında tekerlek durmaktadır.
Env. No. SNG von Aulock (a): 472.
Ölç./Ağr./Yön. 28 mm;11,04 gr.
Ref. Rec gén.: 34; SNG von Aulock (a): 472.
98.
Ö.Y. M AYPH ANTΩNINOC AVT
Elagabalus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos,
sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum
üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. 1972.1996 Paris.
 Ölç./Ağr./Yön. 10,78 gr; 12.
 Ref. M.Y.Y. **Levha VIII. 76.**

99.

Ö.Y. [M] AYPH ANTΩNINOC AVT
 Elagabalus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Men ayakta cepheden, başı sola dönük; sağ elindeki patera ile önündeki altara libasyon yapmakta, sol elinde asa tutmaktadır.

Env. No. 1974, 0516. 1 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 13,34 gr; 12.
 Ref. M.Y.Y. **Levha VIII. 77.**

100.

Ö.Y. [M A]YPH ANTΩNINOC AVT
 Elagabalus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Zeus taht üzerinde sola oturuyor; belden yukarısı çıplak, sağ elinde yıldırım demeti sol elinde yere dayadığı asa tutmaktadır.

Env. No. 1975, 0411. 70 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 29 mm; 11,48 gr; 12.
 Ref. M.Y.Y. **Levha VIII. 78.**

IULIA PAULA (MS 219-220)**(Elagabalus'un karısı)**

101.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΠΑΥΛΑ ΣΕΒ

Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Athena Nikephoros sola oturuyor; sağ elinde bir küre üzerinde duran Nike tutmaktadır, sol kolunun altında ise gorgo başı süslemeli kalkan durmaktadır.

Env. No.

18221000 (22195) Berlin.

Ölç./Ağr./Yön.

33 mm; 18,85 gr;12.

Ref.

Rec gén.: 35 (aynı) **Levha VIII. 79.**

102.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΠΑΥΛΑ ΣΕΒ

Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Dört atın çektiği araba ile sağa doğru ilerlemektedir; araba üzerinde kartal ve Elagabaus'un Emesa'dan Roma'ya götürdüğü kutsal taş bulunmaktadır. Taşın üzeri iki gölgelikle örtülüdür.

Env. No.

752 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

33 mm; 18,00 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 36 (aynı); Price: 11 **Levha VIII. 80.**

103.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΠΑΥΛΑ ΣΕΒ

Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟ[ΛΕΙ]ΤΩΝ

Dört atın çektiği araba ile sağa doğru ilerlemektedir; araba üzerinde kartal ve Elagabaus'un Emesa'dan Roma'ya götürdüğü kutsal taş bulunmaktadır. Taşın üzeri iki gölgelikle örtülüdür.

Env. No. 1969,0701.1 Londra.
Ölç./Ağr./Yön. 31 mm;17,53 gr; 6.
Ref. Rec gén.: 36; Price 1971: 11 **Levha IX. 81.**

104.

Ö.Y. IOYΛΙΑ KOPNHΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB
Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩ[N]
Elagabalus dört atın çektiği araba ile sağa doğru ilerlemektedir; sağ eli ile dizginleri, sol elinde mızrak tutmaktadır.

Env. No. 753 Paris.
Ölç./Ağr./Yön. 32 mm;16,63 gr;12.
Ref. Rec gén.: 37 (aynı); Mionnet 2: 194 **Levha IX. 82.**

105.

Ö.Y. IOYΛI[A] KOPNHΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB
Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Elagabalus dört atın çektiği araba ile sağa doğru ilerlemektedir; sağ eli ile dizginleri, sol elinde mızrak tutmaktadır.

Env. No. 754 Paris.
Ölç./Ağr./Yön. 32 mm;17,06 gr; 12.
Ref. Rec gén.: 37; Mionnet 2: 194 **Levha IX. 83.**

106.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB

Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Elagabalus sağa doğru şaha kalkmış bir at üzerinde,
sağ elinde mızrak, sol eli ile atın dizginlerini
tutmaktadır.

Env. No.

755 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

32 mm;15,08 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 39 (aynı); SNG von Aulock (b): 6973; Rec
gén: 37; Mionnet 2: 195 **Levha IX. 84.**

107.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB

Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Elagabalus sağa doğru şaha kalkmış bir at üzerinde,
sağ elinde mızrak, sol eli ile atın dizginlerini
tutmaktadır.

Env. No.

SNG von Aulock (b): 6973.

Ölç./Ağr./Yön.

31 mm;13,28 gr.

Ref.

Rec gén.: 39; SNG v. Aulock (b): 6973; Rec gén: 37;
Mionnet 2: 195.

108.

Ö.Y.

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB

Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İmparator ayakta cepheden, başı sola dönük; askeri
elbiseli, sağ elindeki patera ile önünde duran ve

girlandlarla süslü alevli altara libasyon yapmakta, sol elinde ise mızrak tutmaktadır.

Env. No. 18221001 (22196) Berlin.

Ölç./Ağr./Yön. 31 mm; 15,11 gr;12.

Ref. Rec gén.: 40 **Levha IX. 85.**

109.

Ö.Y. IOYΛΙΑ KOPNHΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB
Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
İmparator ayakta cepheden, başı sola dönük; askeri elbiseli, sağ elindeki patera ile önünde duran ve girlandlarla süslü alevli altara libasyon yapmakta, sol elinde ise mızrak tutmaktadır.

Env. No. 13-43/30-11 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön. 31 mm; 22.19 gr; 8.

Ref. Rec gén.: 40 **Levha IX. 86.**

110.

Ö.Y. IOYΛΙΑ KOPNHΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB
Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
İmparator ayakta cepheden, başı sola dönük; askeri elbiseli, sağ elindeki patera ile önünde duran ve girlandlarla süslü alevli altara libasyon yapmakta, sol elinde ise mızrak tutmaktadır.

Env. No. 756 Paris.

Ölç./Ağr./Yön. 33 mm;18,45 gr;6.

Ref. Rec gén.: 40 (aynı) **Levha IX. 87.**

111.

Ö.Y.

IOYΛΙΑ KOPNHΛΙΑ ΠΑΥΛΑ CEB

Iulia Paula'nın drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton giyimli, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

No: 33127 Tantalus Coins.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 8,80 gr.

Ref.

M.Y.Y. **Levha IX. 88.****SEVERUS ALEXANDER (MS 222-235)**

112.

Ö.Y.

M AYP CEYHP AΛEΞANΔPOC

Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

[IOY]ΛIOΠOΛEITΩN

Zeus bir taht üzerinde sola oturmaktadır; belden yukarısı çıplaktır. Sağ elinde bilinmeyen bir obje, sol elinde ise mızrak tutmaktadır.

Env. No.

757 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm; 8,86 gr;12.

Ref.

Rec gén.: 41(aynı); Mionnet Suppl 5: 377(benzer), 378

Levha IX. 89

113.

Ö.Y.

M AYP CEY AΛEΞANΔPOC AV

Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

- Tanrı Men'nin Frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü
sağa dönük. Başlık üzerinde yıldız.
- Env. No. 758 Paris.
Ölç./Ağr./Yön. 26 mm;9,84 gr;12.
Ref. Rec gén.: 42 (aynı) ; Mionnet 2:196; Mionnet Suppl 5:
379 **Levha IX. 90.**
- 114.
- Ö.Y. [M AV]P CEVH AΛEΞANΔ[POC AVT]
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
Boyun üzerinde yuvarlak kontrmark içerisinde erkek
başı?
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve
khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli,
sağ elinde kozalak, sol elinde asa tutmaktadır.
- Env. No. 14539 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 9.29 gr; 2.
Ref. Mionnet Suppl 5: 380 (benzer) **Levha X. 91.**
- 115.
- Ö.Y. [M AVP] CEVH AΛEΞANΔPOC AVT
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. [IOYΛIO]ΠO ΛEITΩN
Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve
khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli,
sağ elinde kozalak, sol elinde asa tutmaktadır.
- Env. No. K.D. 1568/38 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 8,34 gr; 7.
Ref. Mionnet Suppl 5: 380 (benzer) **Levha X. 92.**

116.

Ö.Y.

[M AYP C]EYH AΛEZANΔP[OC]

Severus Alexander'ın defne taçlı başı sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠO[ΛEITΩN]

Men? ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton giyinmiş, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

No: 9004 Tantalus Coins.

Ölç./Ağr./Yön.

20 mm; 4,10 gr.

Ref.

Mionnet Suppl 5: 380 **Levha X. 93.**

117.

Ö.Y.

M AYP [CEYHP AΛEΞANΔ]POC AYΓ

Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛ[IOΠOΛEI]TΩN

Men? ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton giyinmiş, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

13-43/39-11 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

23 mm; 6.42 gr; 2.

Ref.

Mionnet Suppl 5: 380 **Levha X. 94.**

118.

Ö.Y.

M AYP CEYH AΛEZANΔPOC

Severus Alexander'ın defne taçlı ve paludamentumlu ve zırhlı büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton giyinmiş, sağ elinde patera ile önünde duran altara libasyon yapmakta, sol elinde ise asa tutmaktadır.

- Env. No. 1975,0411.71 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 29 mm; 9,36 gr; 6.
 Ref. Mionnet Suppl 5: 380 (benzer) **Levha X. 95.**
119.
 Ö.Y. M AYP CEYHP AΛEΞANΔPOC
 Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Tykhe ayakta cepheden; başı sola dönük, sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni, sol kolunda ise bereket boynuzu tutmaktadır.
- Env. No. 759 Paris.
 Ölç./Ağr./Yön. 29 mm; 11,09 gr; 12.
 Ref. Rec gén.: 43 (aynı); SNG von Aulock (a) : 473 **Levha X. 96.**
120.
 Ö.Y. M AVP CEVH AΛEΞANΔPOC AVT
 Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Tykhe ayakta cepheden; başı sola dönük, sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni, sol kolunda ise bereket boynuzu tutmaktadır.
- Env. No. SNG von Aulock (a): 473.
 Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 7,95 gr.
 Ref. Rec gén.: 43; SNG von Aulock (a) : 473 (aynı).
121.
 Ö.Y. M AYP CEYH AΛEZANΔPOC AVT
 Severus Alexander'ın defne taçlı başı sağa.

- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Tykhe ayakta cepheden; başı sola dönük, sağ elinde phiale, sol elinde ise asa tutmaktadır.
- Env. No. Coin ID: 7661 Asia Minor Coin.
- Ölç./Ağr./Yön. 5,34 gr; 7.
- Ref. M.Y.Y. **Levha X. 97.**
- 122.
- Ö.Y. [M AVP] CEVH AΛEΞANΔPOC
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa. Ense arkasında yuvarlak kontrmark içerisinde belirsiz bir figür.
- A.Y. [IOYΛI]OΠOΛEI[T]ΩN
Tykhe ayakta cepheden; başı sola dönük, sağ elinde phiale, sol elinde ise asa tutmaktadır.
Not: Sikkenin üzeri beyaz renkli bir madde ile kaplı olduğundan yeterince okunamamıştır.
- Env. No. 14541 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 29 mm; 10.29 gr; 8.
- Ref. M.Y.Y. **Levha X. 98.**
- 123.
- Ö.Y. M AVP CEVH [AΛEΞANΔP]OC AVT
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IO[YΛ]IOΠOΛEITΩN
Tykhe ayakta cepheden; başı sola dönük, başında polos, uzun khiton giyinmiş, sağ elinde phiale, sol elinde asa tutmaktadır.
- Env. No. 14540 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 7.99 gr; 8.

- Ref. M.Y.Y. **Levha X. 99.**
- 124.
- Ö.Y. M AYP CEYHP AΛEΞANΔPOC AVT
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠO ΛEITΩN
İmparator ayakta cepheden, başı sola dönük; kısa askeri elbiseli, sağ elinde patera, sol elinde ise mızrak tutmaktadır.
- Env. No. 18233358 (34806) Berlin.
- Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 9,10 gr;6.
- Ref. Rec gén.: 44 **Levha X. 100.**
- 125.
- Ö.Y. [M] AVP CEYH AΛEΞA[NΔPOC]
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. [IO]YΛIOΠOΛEITΩN
Skopas sola doğru uzanmış; belden yukarısı çıplak, sağ ve sol elinde dal tutmakta, sol kolunu ise içinden sular akan bir testi üzerine dayamaktadır. Altta [CK]OΠ[AC] yazısı.
- Env. No. 14537 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 7.13 gr; 2.
- Ref. M.Y.Y. **Levha XI. 101.**
- 126.
- Ö.Y. M AVP CEYH AΛEΞANΔPOC
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa. Boyun üzerinde kontrmark.

- A.Y. [IO]YΛIOΠOΛEITΩN
Skopas sola doğru uzanmış; belden yukarısı çıplak, sağ ve sol elinde dal tutmakta, sol kolunu ise içinden sular akan bir testi üzerine dayamaktadır. Alta CKOΠA[C] yazısı.
- Env. No. 14538 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 8.84 gr; 2.
Ref. M.Y.Y. **Levha XI. 102.**
- 127.
- Ö.Y. M AYP CEYH AΛEZANΔPOC
Severus Alexander'ın defne taçlı başı sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛE[ITΩN]
Nemesis ? ayakta sola dönük.
- Env. No. File no:13/123 - Arminius Nümismatic.
Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 3,85 gr.
Ref. M.Y.Y. **Levha XI. 103.**
- 128.
- Ö.Y. M AY[P] CE AΛEΞANΔPOC [AVT]
Severus Alexander'ın şua taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.
- A.Y. [IOYΛIOΠOΛEI]TΩN
Üç askeri standart.
- Env. No. 55-11/9-12 Ankara.
Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 3,65 gr;1.
Ref. Rec gén.:45-46; BMC: 9;Mionnet Suppl 5: 381
Levha XI. 104.

129.

Ö.Y. M AYP CEYH AΛEΞANΔPOC AYΓ
Severus Alexander'ın defne taçlı başı sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Üç askeri standart.

Env. No. Rec. gén.: 45.

Ölç./Ağr./Yön. 21 mm.

Ref. Rec gén.: 45-46; BMC: 9;Mionnet Suppl 5: 381.

130.

Ö.Y. M AYP CEYH AΛEZANΔPOC AVΓ
Severus Alexander'ın defne taçlı başı sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Üç askeri standart.

Env. No. 1844,0425.544 Londra.

Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 5,41 gr; 8.

Ref. Rec gén.: 45-46; BMC: 9;Mionnet Suppl 5: 381 **Levha XI. 105.**

131.

Ö.Y. [M] AYP CEYH AΛE[ΞANΔPOC]
Severus Alexander'ın defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. [IOYΛ]IOΠOΛEITΩN
Üç askeri standart.

Env. No. 1995.49.94 ANS Collection.

Ölç./Ağr./Yön. 20 mm; 4.59 gr; 1.

Ref. Rec gén.: 45-46; BMC: 9; Mionnet Suppl 5: 381 **Levha XI. 106.**

132.

Ö.Y.

[M AY]P CEYH AΛEZ[ANΔPOC AVT]

Severus Alexander'ın defne taçlı başı sağa.

A.Y.

IOY[ΛIOΠOΛEI]TΩN

Üç askeri standart.

Env. No.

Wildwinds Coin.

Ölç./Ağr./Yön.

20 mm.

Ref.

Rec gén.: 45-46; BMC: 9; Mionnet Suppl 5: 381 **Levha XI. 107.**

133.

Ö.Y.

M AYP CEYH AΛEZANΔPOC AVT

Severus Alexander'ın defne taçlı başı sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Üç askeri standart.

Env. No.

Coin ID: 2268 Asia Minor Coin.

Ölç./Ağr./Yön.

23 mm; 6,21 gr; 1.

Ref.

Rec gén.: 45-46; BMC: 9; Mionnet Suppl 5: 381 **Levha XI. 108.****I.MAXIMINUS (MS 235-238)**

134.

Ö.Y.

Γ IOY OYH MAΞI[MEI]NOC AVT

Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Tanrı Men'in Frig başlıklı ve omuzları hilalli büstü sağa dönük.

Env. No.

102-16/10-10 Ankara.

- Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 6. 08 gr; 6.
Ref. M.Y.Y. **Levha XI. 109.**
135.
Ö.Y. Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΙΝΟC ΑΥΤ
Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton giyinmiş, sağ elinde kozalak, sol elinde ise asa tutmaktadır.
Env. No. BNK G.420 Londra.
Ölç./Ağr./Yön. 19 mm; 3,06 gr; 6.
Ref. Rec gén.: 47(aynı); BMC: 10; Mionnet Suppl 5: 382
Levha XI. 110.
136.
Ö.Y. Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC ΑΥΤ
Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton giyinmiş, sağ elinde patera ile önünde duran altara libasyon yapmakta, sol elinde ise asa tutmaktadır.
Env. No. SNG von Aulock (b): 6974.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 6,83 gr.
Ref. SNG von Aulock (b): 6974.
137.
Ö.Y. Γ ΙΟΥ [ΟΥΗ] ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC ΑΥΤ
Maximinus'un defne taçlı başı sağa. Ense'nin arkasında yuvarlak kontrmark içinde Δ

- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Tykhe ayakta sola; uzun örtülü giyimli ve kule taçlı, sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni, sol kolunda ise bereket boynuzu taşımaktadır.
- Env. No. 4605 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 7,46 gr; 12.
Ref. M.Y.Y. **Levha XII. 111.**
- 138.
- Ö.Y. Γ IOY OYH MAΞIMEINOC AVT
Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Kybele taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera, sol kolunu bir tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki tarafında oturan aslan.
- Env. No. 18233359 (34807) Berlin.
Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 7,15 gr;1.
Ref. Rec gén.: 48 **Levha XII. 112.**
- 139.
- Ö.Y. Γ IOY OYH MAΞIMINOC AVT
Maximinus'un defne taçlı ve drapeli ve zırhlı büstü sağa dönük.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Kybele taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera, sol kolunu bir tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki tarafında oturan aslan.
- Env. No. Rec gén.: 48.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm.
Ref. Rec gén.: 48.

140.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC ΑΥΓ

Maximinus'un defne taçlı başı sağa. İki yuvarlak kontrmark'ın birinin içinde türbanlı kadın başı diğerinde ise Δ harfi.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No.

14542 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 7,93 gr; 12.

Ref.

Rec. gén.: 48 **Levha XII. 113.**

141.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC ΑΥΓ

Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No.

Wildwinds Coin

Ölç./Ağr./Yön.

7,92 gr

Ref.

Rec gén.: 48 **Levha XII. 114**

142.

Ö.Y.

[Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC ΑΥΓ]

Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟ [ΛΕΙΤΩΝ]

Kartal yıldırım demeti üzerinde, ayakta cepheden gösterilmiş, kanatları açık.

Env. No. K.D. 490/145 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 19 mm; 4.16 gr; 6.
 Ref. Mionnet Suppl 5: 383 **Levha XII. 115.**

143.

Ö.Y. Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΙΝΟC [ΑΥΓ]
 Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. [Ι]Ο[ΥΛΙΟΠ]ΟΛΕΙΤΩΝ
 İki askeri standart.

Env. No. 18233360 (34808) Berlin.
 Ölç./Ağr./Yön. 20 mm; 4,28 gr;12.
 Ref. Rec gén.: 49 **Levha XII. 116.**

144.

Ö.Y. Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΙΝΟC ΑΥΓ
 Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
 İki askeri standart.

Env. No. Rec gén.: 49.
 Ölç./Ağr./Yön. 20 mm.
 Ref. Rec gén.: 49.

145.

Ö.Y. Γ ΙΟΥ [ΟΥΗ ΜΑΞΙΜ]ΕΙΝΟC ΑΥΓ
 Maximinus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. [ΙΟΥ]ΛΙΟΠΟΛ[ΕΙΤΩΝ]
 İki standart.

Env. No. 251469 Coin Project.
 Ölç./Ağr./Yön. 18 mm; 3,15 gr; 5.

Ref. Rec gén.: 49 **Levha XII. 117.**

MAXIMUS CAESAR (MS 235-238)

146.

Ö.Y. Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ.

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tanrı Men ayakta sola; Frig başlıklı ve omuzları hilali giyimli, sağ elindeki patera ile yerde duran altara libasyon yapmakta, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No. 18233361 (34809) Berlin.

Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 6,45 gr;12.

Ref. Rec gén.: 51(aynı); Mionnet Suppl. 5: 384

Levha XII. 118.

147.

Ö.Y. Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Asclepios ve Hygieia ayakta cepheden, yan yana duruyorlar, Asklepios'un belden yukarısı çıplak ve sağ elinde yere dayadığı yılanlı asası bulunmaktadır. Hygieia ise uzun khiton giyinmiş ve sağ elindeki yılanı besliyor.

Env. No. 14543 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 5,63 gr; 12.

Ref. Rec. gén.: 50; Mionnet 2: 197; Mionnet Suppl. 5: 385; SNG Cop.: 462 **Levha XII. 119.**

148.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Asklepios ve Hygieia ayakta cepheden, yan yana duruyorlar, Asklepios'un belden yukarısı çıplak ve sağ elinde yere dayadığı yılanlı asası bulunmaktadır. Hygieia ise uzun khiton giyinmiş ve sağ elindeki yılanı besliyor.

Env. No.

SNG Cop: 462.

Ölç./Ağr./Yön.

31 mm; 5,24 gr; 12.

Ref.

Rec. gén.: 50; Mionnet 2: 197; Mionnet Suppl. 5: 385; SNG Cop.: 462.

149.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus'un taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Asklepios ve Hygieia ayakta karşılıklı; Asklepiosun elinde yere dayadığı yılanlı sopası bulunmakta, Hygieia ise sağ elindeki yılanı sol elindeki pateradan beslemektedir.

Env. No.

760 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

26 mm; 6,37 gr; 12.

Ref.

Rec. gén.: 50 (aynı); Mionnet 2: 197; Mionnet Suppl. 5: 385; SNG Cop.:462 **Levha XII. 120.**

150.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa. Altta yuvarlak kontrmark içinde Δ harfi.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Herakles ayakta sağa dönük; çıplak, sağ elini beline dayamış sol elinde ise yere dayadığı sopası bulunmaktadır.

Env. No.

4606 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

26 mm; 5,05 gr; 12.

Ref.

M.Y.Y. **Levha XIII. 121.**

151.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜ[ΟC Κ]

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

Ensede yuvarlak kontrmark içinde Δ harfi.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕ[ΙΤΩΝ]

Herakles ayakta sağa dönük; çıplak, sağ eli kalçasında, sol elinde bir kaya parçasına dayadığı sopa tutmaktadır. Sol kolundan aşağıya doğru aslan postu sarmaktadır.

Env. No.

14548 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

24 mm; 5.82 gr; 6.

Ref.

M.Y.Y. **Levha XIII. 122.**

152.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠ[ΟΛΕΙΤΩΝ]

Hermes ayakta cepheden; başı sola dönük, çıplak, sağ elinde para kesesi sol elinde kerykeion tutmaktadır.

- Omzunda khlamys, ayaklarında ise kanatlı ayakkabıları bulunmaktadır.
- Env. No. 4607 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 7,46 gr; 12.
- Ref. M.Y.Y. **Levha XIII. 123.**
- 153.
- Ö.Y. [Γ] IOY OYH MAΞIMOC K
Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.
Yuvarlak kontrmark içinde sağa dönük erkek başı.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEIT[ΩN]
Dionysos ayakta cepheden; başı sola dönük, göğsünü ve omuzlarını açıkta bırakan kısa bir elbise giyinmiş, ayaklarında çizme bulunmaktadır, sağ elinde kantharos, sol elinde ise thyrsos tutmaktadır.
- Env. No. 4608 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 5,35 gr; 12.
- Ref. M.Y.Y. **Levha XIII. 124.**
- 154.
- Ö.Y. Γ IOY OYH MAΞIMOC K
Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Nemesis ayakta cepheden; başı sola dönük, uzun ve örtülü giyimli, sağ elinde çubuk, sol elinde ise arşın tutmaktadır. Solda ayaklarının yanında tekerlek durmaktadır.
- Env. No. 4609 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 5,84 gr; 1.
- Ref. M.Y.Y. **Levha XIII. 125.**

155.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Nemesis ayakta sola; sağ elini omzuna götürmüş sol elinde ise arşın tutmaktadır. Solda tekerlek. Altta yuvarlak kontrmark içinde belirsiz bir nesne bulunmaktadır.

Env. No.

14544 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 6.81 gr; 12.

Ref.

M.Y.Y. **Levha XIII. 126.**

156.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Nemesis ayakta cepheden; başı sola dönük, sağ elini omuzuna götürmüş, sol elinde ise arşın tutmaktadır. Ayaklarının yanında tekerlek.

Env. No.

13-43/26-11 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

23 mm; 5.87 gr; 12.

Ref.

M.Y.Y. **Levha XIII. 127.**

157.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

Boyun üzerinde yuvarlak kontrmark içinde Δ harfi.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum

üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. 14545 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 6.81 gr; 1.
Ref. M.Y.Y. **Levha XIII. 128.**

158.

Ö.Y. Γ IOY OYH MAΞIMOC K
Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan. Tahtın altında kontrmark?

Env. No. 14546 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 6.20 gr; 12.
Ref. M.Y.Y. **Levha XIII. 129.**

159.

Ö.Y. [Γ IO]Y OYH MAΞIMOC K
Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.
Ensede yuvarlak kontrmark içinde?
A.Y. IOYΛIOΠOΛE[ITΩN]
Hephaistos ayakta cepheden başı sağa dönük; başında bone, kısa khiton giyinmiş, sağ elinde çekiç, sol elinde ise maden külçesi tutmaktadır.

Env. No. 14547 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 6.53 gr; 2.
Ref. M.Y.Y. **Levha XIII. 130.**

160.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus Caesar'ın taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Serapis ayakta cepheden başı sola dönük, başına kalathos giyinmiş, sağ elini yukarı kaldırmış sol elinde ise çapraz asa tutmaktadır.

Env. No.

K.D. 1154/87 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 5.89 gr; 6.

Ref.

M.Y.Y. **Levha XIV. 131.**

161.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus'un taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Serapis ayakta cepheden, başı sola dönük, başında kalathos, sağ elini yukarı kaldırmış, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

55-11/11-12 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

26 mm; 6,56 gr; 12.

Ref.

M.Y.Y. **Levha XIV. 132.**

162.

Ö.Y.

Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΟC Κ

Maximus'un taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Yıldırım demeti üzerinde kartal ayakta cepheden, başı sağa dönük ve ağzında çelenk tutmaktadır.

Env. No.

761 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

26 mm; 6,12 gr; 12.

Ref. Rec. gén.: 52 (aynı) **Levha XIV. 133.**

III. GORDIANUS (MS 238-244)

163.

Ö.Y.

M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVΓ

Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tanrı Men'in Frig başlıklı, omuzları hilalli ve drapeli büstü sağa dönük.

Env. No.

Coin ID: 5702 Asia Minor Coin.

Ölç./Ağr./Yön.

7,71 gr.

Ref.

M.Y.Y. **Levha XIV. 134.**

164.

Ö.Y.

M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVΓ

Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No.

4612 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

24 mm; 6.51 gr; 2.

Ref.

Rec. gén.: 53 **Levha XIV. 135.**

165.

Ö.Y.

M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVΓ

Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. 762 Paris.
Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 7,60 gr; 12.
Ref. Rec. gén.: 53 (aynı) **Levha XIV. 136.**

166.

Ö.Y. M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVT
Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Herakles ayakta sağa; çıplak, sağ elini kalçasına dayamış, sol elinde sopa ve yay tutmaktadır.
Arkasında ok ile dolu sadak durmaktadır. Ayaklarının önünde ise kaya parçası üzerinde bukranon bulunmaktadır.

Env. No. 4610 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 7.75 gr; 7.
Ref. Rec. gén.: 54 ;BMC: 12 **Levha XIV. 137.**

167.

Ö.Y. M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVT
Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
Omuzun arkasında kontrmark.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Herakles ayakta sağa; çıplak, sağ elini kalçasına dayamış, sol elinde sopa ve yay tutmaktadır.
Arkasında ok ile dolu sadak durmaktadır. Ayaklarının önünde ise kaya parçası üzerinde bukranon durmaktadır.

Env. No. 14549 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 5.27 gr; 7.
 Ref. Rec. gén.: 54;BMC: 12 **Levha XIV. 138.**

168.

Ö.Y. M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVT
 Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Herakles ayakta sağa; çıplak, sağ elini kalçasına dayamış, sol elinde sopa ve yay tutmaktadır.
 Arkasında ok ile dolu sadak durmaktadır. Ayaklarının önünde ise kaya parçası üzerinde bukranion durmaktadır.

Env. No. GC 13p 151.12 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 6,56 gr; 7.
 Ref. Rec. gén.: 54 (aynı) ;BMC: 12 **Levha XIV. 139.**

169.

Ö.Y. [M AN]T ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVT
 Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛE[ITΩN]
 Herakles ayakta sağa; çıplak, sağ elini kalçasına dayamış, sol elinde sopa ve yay tutmaktadır.
 Kendisinin arkasında ok ile dolu sadak durmaktadır.
 Ayaklarının önünde ise kaya parçası üzerinde bukranion durmaktadır.

Env. No. 13-43/31-11 Ankara.
 Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 5.93 gr; 8.
 Ref. Rec. gén.: 54 ;BMC: 12 **Levha XIV. 140.**

170.

Ö.Y.

M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVΓ

Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Tykhe ayakta sola; uzun örtülü giyimli ve kule taçlı, sağ elinde yere dayadığı gemi dümeni, sol kolunda ise bereket boynuzu taşımaktadır.

Env. No.

GC 13p 151.11 Londra.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 6,92 gr; 1.

Ref.

Rec. gén.: 55(aynı); BMC: 11 **Levha XV. 141.**

171.

Ö.Y.

M ANT [ΓΟΡ]ΔΙΑΝΟC AVΓ

Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

[ΙΟΥΛΙΟ]ΠΟΛΕΙΤΩ[N]

Dionysos ayakta cepheden; başı sola dönük, çıplak, sol omzunda khlamys bulunmaktadır, sağ elinde kantharos sol elinde ise thyrsos tutmaktadır. Altta yuvarlak kontrmark içinde ayakta sağa doğru yürüyen Nike bulunmaktadır.

Env. No.

4611 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

24 mm; 5.71 gr; 12.

Ref.

Kontrmak için bkz.Howgego 1985: 255 **Levha XV. 142.**

172.

Ö.Y.

M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AVΓ

Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Dionysos ayakta cepheden; başı sola dönük, çıplak, sol omzunda bir khlamys bulunmaktadır, sağ elinde kantharos, sol elinde ise thyrsos tutmaktadır.

Env. No. 14550 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 7.35 gr; 1.
 Ref. M.Y.Y. **Levha XV. 143.**

173.

Ö.Y. M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC ΑΥΓ
 Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
 Yıldırım demeti üzerinde kartal ayakta cepheden;
 kanatları açık, Başı sağa dönük, ağzında çelenk
 taşımaktadır.

Env. No. ID: 119 Kleinasien Coins and Medals.
 Ölç./Ağr./Yön. 24 mm.
 Ref. M.Y.Y. **Levha XV. 144.**

174.

Ö.Y. M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC ΑΥΓ
 Gordianus'un şua taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
 İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No. 763a Paris.
 Ölç./Ağr./Yön. 2,16 gr; 1.
 Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet
 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.
Levha XV. 145.

175.

Ö.Y. M [ANT Γ]ΟΡΔΙΑΝΟC ΑΥΓ
 Gordianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
İki askeri standart arasında lejyon kartalı.
Env. No. 1944.100.42150 ANS Collection.
Ölç./Ağr./Yön. 17 mm; 2.36 gr; 7.
Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet 2:198;Mionnet Suppl. 5: 388;SNG Cop.: 463
Levha XV. 146.

176.

Ö.Y. M ANT ΓOPΔIANOC AVΓ
Gordianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
İki askeri standart arasında lejyon kartalı.
Env. No. SNG von Aulock (b) : 6975.
Ölç./Ağr./Yön. 18 mm; 3,96 gr.
Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388;SNG Cop.: 463.

177.

Ö.Y. [M AN]T ΓOPΔIANOC AYΓ
Gordianus'un şua taçlı başı sağa dönük.
A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
İki askeri standart arasında lejyon kartalı.
Env. No. 18233362 (34810) Berlin.
Ölç./Ağr./Yön. 17 mm; 3,78 gr; 7.
Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.
Levha XV. 147.

178.

Ö.Y.

[M ANT] ΓΟΡΔΙΑΝΟC ΑΥΤ

Gordianus'un şua taçlı başı sağa dönük.

A.Y.

[ΙΟ]ΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

763 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

18 mm; 2,60 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 56 (aynı); SNG von Aulock (b): 6975;
Mionnet 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.**Levha XV. 148.**

179.

Ö.Y.

M ANT ΓΟΡ[ΔΙΑΝΟC ΑΥΤ]

Gordianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

13-43/34-11 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

18 mm; 2.18 gr; 2.

Ref.

Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet
2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.**Levha XV. 149.**

180.

Ö.Y.

[M AN]Τ ΓΟΡ[ΔΙΑΝΟC ΑΥΤ]

Gordianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

13-43/42-11 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

18 mm; 2.34 gr; 2.

Ref.

Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet
2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.

Levha XV. 150.

181.
 Ö.Y. M AN[T ΓOPΔIANOC AYΓ]
 Gordian'ın şua taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 İki askeri standart arasında lejyon kartalı.
 Env. No. No: 191 Wildwinds Coin.
 Ölç./Ağr./Yön. 2,10 gr.
 Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet
 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.

Levha XVI. 151.

182.
 Ö.Y. [M ANT ΓOP]ΔIANOC AVΓ
 Gordianus'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa.
 A.Y. [I]OYΛIOΠOΛEITΩN
 İki askeri standart arasında lejyon kartalı.
 Env. No. MM GmbH: Lot: 292.
 Ölç./Ağr./Yön. 18 mm; 2,60 gr.
 Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet
 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.

Levha XVI. 152.

183.
 Ö.Y. M ANT ΓOPΔIANO[C AYΓ]
 Gordianus'un şua taçlı başı sağa dönük.
 A.Y. [I]OYΛIOΠOΛEITΩN
 İki askeri standart arasında lejyon kartalı.
 Env. No. 18233364 (34812) Berlin.
 Ölç./Ağr./Yön. 16 mm; 2,94 gr; 8.

Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.

Levha XVI. 153.

184.

Ö.Y. [M ANT ΓΟΡΔΙΑ] ΝΟC ΑΥ [Γ ?]

Gordianus'un şua taçlı başı sağa dönük.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No. SNG Cop.: 463.

Ölç./Ağr./Yön. 25 mm;1,96 gr; 6.

Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.

185.

Ö.Y. [M ANT] ΓΟΡΔΙΑΝΟC Α[ΥΓ]

Gordianus'un şua taçlı başı sağa dönük.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟ[Π]ΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No. 3-24/23-13 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön. 19 mm; 2,71 gr; 1.

Ref. Rec gén.: 56; SNG von Aulock (b): 6975; Mionnet 2:198; Mionnet Suppl. 5: 388; SNG Cop.: 463.

Levha XVI. 154.

I. PHILIPPUS (MS 244-249)

186.

Ö.Y.

M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙOC AVΓ

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Ensenin arkasında yuvarlak kontrmark içerisinde **H**.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

14555 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm; 11.91 gr; 12.

Ref.

SNG von Aulock (a) : 474 **Levha XVI. 155.**

187.

Ö.Y.

M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙOC AVΓ

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Altta yuvarlak kontrmark içerisinde **H**.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

14556 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

27 mm; 10.70 gr; 2.

Ref.

SNG von Aulock (a) : 474 **Levha XVI. 156.**

188.

Ö.Y.

[M IOYΛIOC] ΦΙΛΙΠΠΙOC [AVΓ]

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.
- Env. No. K.D. 1264/1 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 8.35 gr; 2.
- Ref. SNG von Aulock (a) : 474 **Levha XVI. 157.**
- 189.
- Ö.Y. M IOYΛIOC ΦIΛIΠΠIOC AYΓ
Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Men ayakta cepheden; başı sola dönük, başında Frig başlığı ve omuzları hilalli, sağ elinde phiale, sol elinde ise asa tutmaktadır.
- Env. No. Coin ID: 6321 Asia Minor Coin.
- Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 11,74 gr.
- Ref. SNG von Aulock (a): 474 **Levha XVI. 158.**
- 190.
- Ö.Y. M IOYΛIOC ΦIΛIΠΠIOC AVΓ
Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.
- Env. No. 14553 İstanbul.
- Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 10.26 gr; 2.
- Ref. SNG von Aulock (a) : 474 **Levha XVI. 159.**

191.

Ö.Y.

[M] IOYΛIOC ΦIΛIΠΠIOC AY[Γ]

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩ[N]

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

14554 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

28 mm; 11.31 gr; 2.

Ref.

SNG von Aulock (a) : 474 **Levha XVI. 160.**

192.

Ö.Y.

M IOYΛIOC ΦIΛIΠΠIOC AYΓ

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, başında Frig başlığı ve omuzları hilalli, sağ elinde phiale, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

SNG von Aulock (a): 474.

Ölç./Ağr./Yön

28 mm; 11, 57 gr.

Ref.

SNG von Aulock (a): 474.

193.

Ö.Y.

M IOYΛIOC ΦIΛIΠΠIOCAYΓ

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Altta yuvarlak kontrmark içinde **H** harfi.

A.Y.

IOYΛIOΠO ΛEITΩN

Zeus taht üzerinde sola oturuyor; belden yukarısı çıplak, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde ise yere dayadığı asa tutmaktadır.

Env. No. 4613 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 29 mm; 12.14 gr; 2.
 Ref. SNG von Aulock (b): 6977 **Levha XVII. 161.**

194.

Ö.Y. M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙOC AVΓ
 Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Zeus taht üzerinde sola oturuyor; belden yukarısı
 çıplak, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde ise yere
 dayadığı asa tutmaktadır.

Env. No. 1979,0101.1319 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 12.75 gr; 1.
 Ref. SNG von Aulock (b): 6977 (aynı) **Levha XVII. 162.**

195.

Ö.Y. M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙOC AVΓ
 Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. IOYΛIOΠOΛE[ITΩN]
 Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos,
 sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum
 üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki
 aslan.

Env. No. 14551 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 12.09 gr; 2.
 Ref. SNG von Aulock (a) : 475; SNG von Aulock (b) :6976
Levha XVII. 163.

196.

Ö.Y.

M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙOC AVΓ

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No.

SNG von Aulock (b) :6976.

Ölç./Ağr./Yön.

28 mm;10,51 gr.

Ref.

SNG von Aulock (a) : 475; SNG von Aulock (b) :6976.

197.

Ö.Y.

M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙOC AVΓ

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Boyun üzerinde kontrmark H harfi.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No.

SNG von Aulock (a): 475.

Ölç./Ağr./Yön.

29 mm;11,50 gr.

Ref.

SNG von Aulock (a) : 475; SNG von Aulock (b) :6976.

198.

Ö.Y.

M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙOC AVΓ

Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

IOYΛIOΠOΛEITΩN

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum

üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. 14552 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 11.76 gr; 3.
 Ref. SNG von Aulock (a) : 475; SNG von Aulock (b) :6976
Levha XVII. 164.

199.

Ö.Y. M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙΟΣ ΑΥΓ
 Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. IOYΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
 Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan

Env. No. 14557 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 10.25 gr; 2.
 Ref. SNG von Aulock (a) : 475; SNG von Aulock (b): 6976
Levha XVII. 165.

200.

Ö.Y. M IOYΛIOC ΦΙΛΙΠΠΙΟΣ ΑΥ
 Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.

A.Y. IOYΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
 Kybele bir taht üzerinde sola doğru oturuyor, sağ elinde patera, sol kolunu bir tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan aslan.

Env. No. 18233365 (34813) Berlin.
 Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 10,38 gr;1.
 Ref. SNG von Aulock (a): 475; SNG von Aulock (b): 6976.
Levha XVII. 166

201.
 Ö.Y. M IOYΛΙOC ΦΙΛΙΠΠOC AYT
 Philippus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa dönük.
 A.Y. IOYΛIΟΠOΛEITΩN
 Kybele bir taht üzerinde sola doğru oturuyor, sağ elinde patera, sol kolunu bir tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan aslan.
 Env. No. 1979,0101.1318 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 28 mm; 10,05 gr; 1.
 Ref. SNG von Aulock (a): 475; SNG von Aulock (b): 6976
Levha XVII. 167.

OTACILIA SEVERA
(I. Philippus'un karısı)

202.
 Ö.Y. M O[.....] CEOYHPA AYT
 Otacilia Severa'nın drapeli büstü sağa. Sağda yuvarlak kontrmark içinde Δ.
 A.Y. IOYΛIΟΠOΛEITΩN
 Hephaistos ayakta sola; başında pileus, kısa khiton giyinmiş, sağ elinde çekiç sol elinde ise maden külçesi tutmaktadır.
 Env. No. 14560 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 5,37 gr; 6.
 Ref. M.Y.Y. **Levha XVII. 168.**
203.
 Ö.Y. M OTAK[....] CEOYHPA AYT
 Otacilia Severa'nın drapeli büstü sağa.

A.Y.	ΙΟΥΛΙ ΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
	Avcı Artemis ayakta sağa doğru dönük; kısa khiton giyinmiş, sağ eli ile omzundaki sadaktan ok çekmekte, sol elinde ise yay bulunmaktadır. Ayaklarının yanında geyik ya da köpek.
Env. No.	13-43/43-11 Ankara.
Ölç./Ağr./Yön.	23 mm; 5.48 gr; 6.
Ref.	M.Y.Y Levha XVII. 169.

II. PHILIPPUS (MS 247-249)

204.	
Ö.Y.	M ΙΟΥΛΙ ΦΙΛΙΠΠΙΟC K Philippus'un taçsız ve drapeli büstü sağa.
A.Y.	ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ Üç askeri standart.
Env. No.	102-16/11-10 Ankara.
Ölç./Ağr./Yön.	17 mm; 2.77 gr; 12.
Ref.	Rec. gén.: 57: Mionnet Suppl. 5: 390 Levha XVII. 170.
205.	
Ö.Y.	M ΙΟΥΛΙ ΦΙΛΙΠΠΙΟC K Philippus'un taçsız ve drapeli büstü sağa.
A.Y.	ΙΟΥΛΙΟΠ[ΟΛΕΙΤ]ΩΝ Üç askeri standart.
Env. No.	3-24/22-13 Ankara.
Ölç./Ağr./Yön.	18 mm; 2.64 gr; 12.
Ref.	Rec. gén.: 57: Mionnet Suppl. 5: 390 Levha XVIII. 171.

206.

Ö.Y.

Μ ΙΟΥΛΙ ΦΙΛΙΠΠΙΟC Κ.

Philippus'un taçsız ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Üç askeri standart.

Env. No.

Rec. gén.: 57.

Ölç./Ağr./Yön.

16 mm.

Ref.

Rec. gén.: 57: Mionnet Suppl. 5: 390.

VALERIANUS (MS 253-260)

207.

Ö.Y.

ΠΟΥ ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC CEB

Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde patera, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

SNG von Aulock (a): 476.

Ölç./Ağr./Yön.

24 mm; 7,07 gr.

Ref.

SNG von Aulock (a): 476.

208.

Ö.Y.

ΠΟΥ [ΛΙΚ Ο]ΥΑΛΕΡΙΑΝΟC CEB

Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. 1944.100.42151 ANS.
 Ölç./Ağr./Yön. 23 mm; 7.33 gr; 2.
 Ref. Rec. gén.: 58; Mionnet Suppl. 5: 391; Lindgren-Kovacs:
 126 **Levha XVIII. 172.**

209.

Ö.Y. ΠΟΥ ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC CEB
 Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
 Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos,
 sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum
 üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. 764 Paris.

Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 6,66 gr; 12.

Ref. Rec. gén.: 58(aynı); Mionnet Suppl. 5: 391; Lindgren-
 Kovacs: 126 **Levha XVIII. 173.**

210.

Ö.Y. ΠΟΥ ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC CEB
 Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Yanak
 üzerinde yuvarlak kontrmark içinde **H** .

A.Y. ΙΟΥΛΙΟΠ ΟΛΕΙΤ[ΩΝ]
 Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos,
 sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum
 üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No. 1940,1001.233 Londra.

Ölç./Ağr./Yön. 27 mm; 7.07 gr; 1.

Ref. Rec. gén.: 58; Mionnet Suppl. 5: 391; Lindgren-Kovacs:
 126 **Levha XVIII. 174.**

211.

Ö.Y.

ΠΟ[Υ ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC CEB

Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠ[ΟΛΕΙΤΩΝ]

Kybele bir taht üzerinde sola oturuyor; başında polos, sağ elinde patera tutuyor ve sol dirseğini tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan iki aslan.

Env. No.

1893,0603.5 Londra.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 6,41 gr; 2.

Ref.

Rec. gén.: 58; Mionnet Suppl. 5: 391; Lindgren-Kovacs: 126 **Levha XVIII. 175.**

212.

Ö.Y.

ΠΟΥ ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC CEB

Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Altta yuvarlak kontrmark içinde **H.**

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Kybele taht üzerinde sola oturuyor; uzun khiton giyinmiş, başında polos, sağ elinde patera, sol kolunu bir tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan aslan.

Env. No.

4615 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

25 mm; 6,37 gr; 2.

Ref.

Rec. gén.: 58; Mionnet Suppl. 5: 391; Lindgren-Kovacs: 126 **Levha XVIII. 176.**

213.

Ö.Y.

[ΠΟ]Υ ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC CEB

- Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Ensede köşeli kontrmark içinde?
- A.Y. [IOYΛIO]ΠOΛEIT[ΩN]
 Kybele taht üzerinde sola oturuyor; uzun khiton giyinmiş, başında polos, sağ elinde patera, sol kolunu bir tympanum üzerine dayamış, tahtın her iki yanında oturan aslan.
- Env. No. 14558 İstanbul.
 Ölç./Ağr./Yön. 26 mm; 7.49 gr; 12.
 Ref. Rec. gén.: 58; Mionnet Suppl. 5: 391; Lindgren-Kovacs: 126 **Levha XVIII. 177.**
- 214.
- Ö.Y. [ΠOY ΛI]K OYAAEPIA[NOC CEB]
 Valerianus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
 Sangarios ve Skopas karşılıklı uzanmışlar; Sangarios'un elinde gemi dümeni Skopas'ın elinde ise dal bulunmaktadır, aralarında üstte Zeus bir taht üzerinde sola doğru oturuyor; Zeus sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde ise asa tutmaktadır.
- Env. No. 1977,0304.13 Londra.
 Ölç./Ağr./Yön. 24 mm; 6.76 gr; 6.
 Ref. M.Y.Y. **Levha XVIII. 178.**

GALLIENUS (MS 253-268)

215.

Ö.Y.

ΠΟ ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC CEB

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa. Ense arkasında yuvarlak kontrmark içinde **H**

A.Y.

[ΙΟΥ]ΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde kozalak, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

4614 İstanbul.

Ölç./Ağr./Yön.

24 mm; 8.10 gr; 9.

Ref.

Rec gén.: 59 ; BMC: 13; Mionnet 2: 199 **Levha XVIII. 179.**

216.

Ö.Y.

ΠΟ ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC CEB

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

Men ayakta cepheden; başı sola dönük, kısa khiton ve khlamys giyinmiş, başında Frig başlığı, omuzları hilalli, sağ elinde kozalak, sol elinde ise asa tutmaktadır.

Env. No.

GC 13p 151.13 Londra.

Ölç./Ağr./Yön.

26 mm; 7,07 gr; 2.

Ref.

Rec gén.: 59 (aynı); BMC: 13; Mionnet 2: 199 **Levha XVIII. 180.**

217.

Ö.Y.

ΠΟ ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC CEB

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Zeus taht üzerinde sola oturuyor; belden yukarısı çıplak, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde ise yere dayadığı asa tutmaktadır.
- Env. No. 14559 İstanbul.
Ölç./Ağr./Yön. 25 mm; 7.04 gr; 1.
Ref. M.Y.Y. **Levha XIX. 181.**
- 218.
- Ö.Y. ΠO ΛI EΓN ΓAΛΛHNOC CEB
Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IOYΛIOΠOΛEITΩN
Avcı Artemis ayakta sağa doğru dönük; kısa khiton giyinmiş, sağ eli ile omzundaki sadaktan ok çekmekte, sol elinde ise yay bulunmaktadır. Ayaklarının yanında geyik ya da köpek.
- Env. No. 55-11/10-12 Ankara.
Ölç./Ağr./Yön. 22 mm; 3,46 gr; 12.
Ref. M.Y.Y. **Levha XIX. 182.**
- 219.
- Ö.Y. ΠO ΛI EΓN [ΓAΛΛHNOC]
Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.
- A.Y. IOY[ΛIOΠOΛ]EIT[ΩN]
İki askeri standart arasında lejyon kartalı.
- Env. No. 13-43/35-11 Ankara.
Ölç./Ağr./Yön. 18 mm; 2,28 gr; 9.
Ref. Rec gén.: 60; Seaby: 1479; Mionnet Suppl. 5: 393-394; Grose:7479; SNG Cop.: 464 **Levha XIX. 183.**

220.

Ö.Y.

[ΠΙΟ] ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛ[ΙΟΠ]ΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

Etüd. 55-11-12 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

19 mm; 1,98 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 60; Seaby: 1479; Mionnet Suppl. 5: 393-394;
Grose:7479; SNG Cop.: 464 **Levha XIX. 184.**

221.

Ö.Y.

ΠΙΟ ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

SNG Cop.: 464.

Ölç./Ağr./Yön.

23 mm;3,40; 6.

Ref.

Rec gén.: 60; Seaby: 1479; Mionnet Suppl. 5: 393-394;
Grose: 7479; SNG Cop.: 464 (aynı).

222.

Ö.Y.

[ΠΙ]Ο ΛΙ Ε[ΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC]

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥ[ΛΙΟΠΙΟ]ΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

Etüd. 55-11-12 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

16 mm; 1,62 gr; 7.

Ref.

Rec gén.: 60; Seaby: 1479; Mionnet Suppl. 5: 393-394;
Grose:7479; SNG Cop.: 464 **Levha XIX. 185.**

223.

Ö.Y.

ΠΟ ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

765 Paris.

Ölç./Ağr./Yön.

17 mm; 2,72 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 60 (aynı); Seaby: 1479; Mionnet Suppl. 5: 393-394; Grose: 7479; SNG Cop.: 464 **Levha XIX. 186.**

224.

Ö.Y.

[Π]Ο ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

Fitzwilliam Museum Cat. Mc Clean Coll.:7479.

Ölç./Ağr./Yön.

16,5 mm; 2,01 gr.

Ref.

Rec gén.: 60; Seaby: 1479; Mionnet Suppl. 5: 393-394; Grose:7479; SNG Cop.: 464.

225.

Ö.Y.

ΠΟ ΛΙ ΕΓΝ ΓΑΛΛΗΝΟC

Gallienus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa.

A.Y.

ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ

İki askeri standart arasında lejyon kartalı.

Env. No.

3-24/20-13 Ankara.

Ölç./Ağr./Yön.

18 mm; 2,10 gr; 6.

Ref.

Rec gén.: 60; Seaby: 1479; Mionnet Suppl. 5: 393-394; Grose: 7479; SNG Cop.: 464 **Levha XIX. 187.**

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

LEVHA III

41

42

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

